

Передплатний індекс

86144

Бібліотека

СонцеСад

ЩОМІСЯЧНИЙ ПОРАДНИК

Плодові дерева

4 820162 690026

Шановні читачі!

На сторінках нашого свіжого номеру журналу – широкий вибір саджанців яблунь, груш, персиків та абрикос, вишні, черешні та сливи для Вашого саду. А також корисна інформація про те, як захистити плодові дерева від небезпечних шкідників та хвороб саду. Поради наших експертів стануть у нагоді всім, хто піклується про майбутній врожай та мріє його поліпшити.

"СонцеСад" традиційно буде Вашим надійним помічником у садово-городніх справах.

*З найкращими побажаннями,
Ваша редакція*

У ЦЬОМУ НОМЕРІ:

Яблуня та груша – царівни саду	3 стор.
Колоноподібні дерева	5 стор.
Німфи гідні уваги	7 стор.
Бій шкідникам та хворобам	8 стор.
Для краси чи задоволення	12 стор.
Диво-колони у вашому саду	13 стор.
«Весільна» груша. Спецрепортаж про грушу, яка допомогла молодій сім'ї здійснити мрію про власний будинок	15 стор.
Досвід читачів	17 стор.
Центр груш з одного дерева	18 стор.
Сад груші: закладаймо та доглядаймо дбайливо	19 стор.
Груша лікує.....	25 стор.
Як омолодити плодові дерева	27 стор.
Мальовничий сад. У зеленому дизайні настає яблуневий бум.	31 стор.

Вишня та черешня	35 стор.
Черешневий бум. У чому секрет?	39 стор.
Кизил – окраса унікальної колекції Володимира Меженського	41 стор.
Абрикос і персик – краплі сонця	43 стор.
Персики родом зі Львівщини	46 стор.
Абрикос та персик: як вберегти їх від морозів	49 стор.
Листя їсть щовкопряд, плоди смакують людям	52 стор.
Айва японська в українських садах	54 стор.
Алича та слива – урожайна злива	55 стор.
Азиміна, хурма, зізіфус – нові плодові культури	57 стор.
Дерево-сад	60 стор.
Плодовий букет	61 стор.
Імунний щит.....	62 стор.

Зауважте! Самолікування може зашкодити вашому здоров'ю. Перед застосуванням рецептів і порад, опублікованих на сторінках журналу, обов'язково порадьтеся з лікарем.

ЯБЛУНЯ

та ГРУША – царівни саду

Юлія Гончарук,
кандидат сільськогосподарських наук,
Інститут садівництва НААН України

ЯБЛУНЯ є основною плодовою породою в Україні. Її плоди цінуються за високі смакові, дієтичні та лікувальні властивості. Нині середня врожайність яблуні в Україні досить невелика (приблизно 10 т/га), але це - результат того, що в нас переважають зношені застарілі насадження на насінневих підщепах. Натомість досвід передових господарств і науково-дослідних установ свідчить, що урожайність яблуні може сягати 60 – 100 т/га.

Останнім часом технологія вирощування плодів яблуні дуже змінилася - відбувається заміна сильнорослих насінневих підщеп на вегетативнорозмножувані слаборослі. Високостійкі або імунні до парші сорти витісняють звичайні. Дедалі популярнішими стають скороплідні сорти.

ГРУША впевнено посіла друге місце в структурі зерняткових насаджень України (після яблуні). Існує багато сортів різних термінів дозрівання (літні, осінні та зимові), що дає змогу споживати свіжі плоди протягом 5 – 6 місяців в умовах звичайного зберігання, а при наявності холодильників – до 8 – 10 місяців і більше. (грушевий конвеєр).

Плоди груші також цінні своїми високими смаковими та дієтичними властивостями. Особливо це стосується десертних сортів з маслянистою соковитою м'якоттю та витонченим неповторним ароматом.

ТУТ БУДЕ САД

Зернятковий сад закладається на тривалий термін, тому слід ретельно підбирати садивний матеріал, місця його висаджування, методи догляду. Від правильного вибору ділянки під сад залежить продуктивність і довговічність насаджень. Помилки, допущені при закладанні саду надалі виправити дуже важко, а іноді практично неможливо.

- ✓ Краще, щоб ділянка була рівною, добре освітленою.
- ✓ Обов'язково огляньте її на заселеність личинками трав'яного хруща. Якщо знайшли – оголосіть йому війну – протруйте ґрунт препаратами Базудин, Актара ґрунтова, Антихрущ та ін.

Сонце, повітря і вода

- ✓ Груша та яблуня належать до світлолюбних культур. Проте потрібно зважати ще й на походження того чи іншого сорту. Переважна більшість європейських сортів «народилися» в умовах достатнього освітлення, тому їх вирощування у більш північних районах має деякі мінуси - прирости гілок тонкі, гілочки в середині крони поступово відмирають, квіткові бруньки майже не закладаються. Від кількості та інтенсивності освітлення значною мірою залежать забарвлення та розмір плодів, вміст вуглеводів, сухих речовин і смакові якості.

Такі культури краще ростуть і плодоносять в умовах помірно теплого клімату при середньорічній температурі повітря 7 – 8°C.

- ✓ Ступінь зимостійкості плодівих дерев також залежить від походження сорту, віку, загального стану, врожайності дерев, їх підготовки до зими, а також метеорологічних умов попереднього року. В період спокою наземні частини дерев більшості сортів яблуні витримують

температуру - 30°C, груші - 25°C. Кореневі системи яблуні пошкоджуються при зниженні температури в зоні залягання до - 9 – 10°C (М. 9), - 12 – 13°C (ММ. 106, 54 – 118, 62 – 396) та - 15 – 16°C (насінневі). Коренева система дерев груші, щеплених на айві, поверхнева, тому вони чутливіші до низьких температур (витримують до - 8 – 10°C), ніж дерева, щеплені на груші лісовій або сіянцях культурних сортів, коренева система яких розміщена глибше.

Критичними температурами для генеративних органів під час весняних заморозків у фазу забарвлення бутону є мінус 2,7 – 3,5°C; в період квітання – мінус 1,6 – 2,2°C, формування зав'язі - мінус 1,1 – 1,6°C.

- ✓ Чи знаєте ви, що 1 га плодоносного саду зерняткових порід споживає 4000 – 5000 м³ води за весь період вегетації. Груша дуже вибаглива до вологи, особливо в перші 2 – 3 роки після садіння, коли її коренева система ще слабка і не може забезпечувати надземну частину потрібною кількістю води. Особливо несприятлива нестача вологи на початку вегетаційного періоду та в першій його половині. Тому потрібно обов'язково зрошувати насадження. У перший рік після висаджування яблуні та груші слід поливати 3-4 рази впродовж вегетаційного періоду (по 3 – 4 відра на 1 дерево), обов'язково – до розпускання бруньок, через 20 днів після цвітіння, у період формування плодів, на початку їх дозрівання. Після кожного поливу ґрунт навколо рослин мульчують. При цьому важливо, щоб рівень ґрунтових вод не був ближче 2,5 – 3 м до поверхні ґрунту.

Чим земля багата

Дерева яблуні та груші краще ростуть і плодоносять при рН від 5,7 до 7, тобто на слабокислих або нейтральних ґрунтах. Кислі ґрунти (рН менше 5,0) необхідно вапнувати, слабосолонцюваті – гіпсувати.

Гранично допустима кількість карбонатів кальцію в ґрунті для груші - до 15%. Дерева зерняткових добре ростуть і плодоносять на структурних, родючих ґрунтах, зокрема на чорноземах середньо- і важко-суглинистих, каштанових, темно-сірих, сірих і світло-сірих лісових ґрунтах. Дерново-підзолисті, лугово-чорноземні, дерново-глеєві, солонцюваті ґрунти непридатні під насадження. Вже за наявності 8 % карбонатів у метровому шарі дерева слабо розвиваються.

СТРУНКИМИ РЯДАМИ

Ряди саду розташовують з півночі на південь, а на ерозійно-небезпечних територіях - впоперек схилів. Не місце саду на низинних ділянках, у долинах біля водойм – там скупчуються холодні маси повітря.

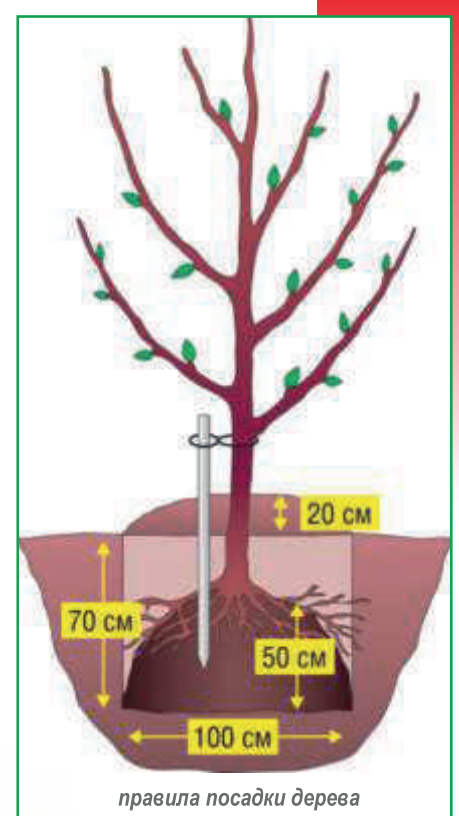
З урахуванням ґрунтово-кліматичних зон ретельно підбирають сорти і підщепи, при цьому перевагу надають імунним або високостійким до грибкових захворювань сортам та більш посухостійким, а також високозимостійким підщепам з високою яскравістю, щоб дерева на них не потребували опори та інтенсивного догляду.

Для закладання саду використовують 1 – 2-річні стандартні саджанці першого товарного сорту. Вони повинні бути здоровими, мати три і більше скелетних гілок довжиною не менше 40 – 50 см, добре розгалужену мичкувату кореневу систему. Якщо висаджуватиме саджанці восени, робіть це не пізніше, ніж за місяць до замерзання ґрунту.

Особливу увагу зверніть на підбір оптимальних запилювачів, щоб врожаї були щедрішими.

Схема садіння залежить від сорту, типу крони, підщепи. На середньорослих підщепках дерева яблуні на присадибній ділянці висаджують за схемою 3х3 м, карликових – 3х1 – 1,5 м.

Для слаборослих підщеп готують ями розміром 30х40 см, для сильнорослих – 60х60 см, глибина – приблизно така сама. Верхній шар ґрунту акуратно знімають і складають окремо, нижній – також. На легких піщаних ґрунтах з низькою водоутримувальною здатністю на дно ями бажано вкласти шар глини завтовшки 7 – 10 см.

ЛОПАТУ В РУКИ

В кожен яму вносять 8 – 10 кг перегною, який перемішують з верхнім шаром ґрунту. Корені акуратно розправляють в різні боки, присипають цією ж сумішшю, а зверху остаточно засипають землею, що залишилась із нижньої частини ями. Безпосередньо перед садінням корені ретельно оглядають, за допомогою секатора вирізають пошкоджені чи гнілі, надміру довгі (понад 30 – 40 см) можна трохи вкоротити або спрямувати по колу.

Землю довкола саджанців злегка ущільнюють, формують поливну лунку. Глибину садіння визначають за положенням кореневої шийки і місця щеплення відносно поверхні ґрунту. Під час садіння кореневу шийку дерев, щеплених на насінневих підщепках, розташовують на рівні ґрунту після ущільнення, у дерев на вегетативно-розмножуваних підщепках місце щеплення залишають на 2 – 3 см вище рівня ґрунту. Після садіння кожне дерево поливають 30 – 40 л води. Після того як вода вбереться, поверхню лунки мульчують ґноєм чи сухим ґрунтом. Через декілька днів дерево підв'язують до кілочка. У перший місяць після садіння дерева поливають 2 – 3 рази. Якщо сад закладений некронуваними однорічками, їх зрізають одразу після садіння на висоті 90 – 100 см – для формування крони.

Правила посадки дерева

Груша ВЕСІЛЬНА

ІГР-9 — 139 грн за шт.

- супесмачна;
- з червоною м'якоттю — супермодна;
- з рекордним серед усіх груш вмістом біологічно-активних речовин.

Ранньоосіннього терміну досягання. Дерево невисоке, не займає багато місця підходить і для маленьких садків, має округлу крону середньої густоти. Плоди масою 180-200 г, одномірні, грушоподібні, з червоним забарвленням. М'якоть ніжна, соковита, масляниста, ароматна, рожево-червоного забарвлення. Сорт зимостійкий, посухостійкий, стійкий до парші.

Груша БЕРЕ БОСК

ІГР-43 — 99 грн за шт.

Французький високоврожайний сорт. Плоди масою до 220 г, видовжені. М'якоть солодка, соковита, з мигдальним та праним присмаком. Знімальна стиглість: середина вересня. У холоді зберігається 2-3 місяці. Сорт транспортабельний, стійкий до грибкових хвороб і парші.

Груша НІКОЛАЙ КРЮГЕР

ІГР-23 —

99 грн за шт.

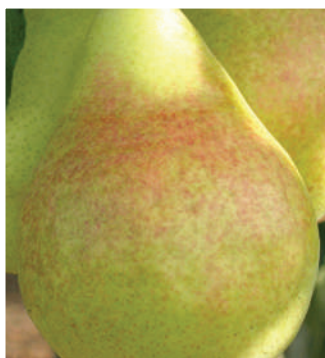
Осінній сорт. Плоди масою 230-330 г, жовті з червоним рум'янцем. М'якоть біла, соковита, солодка з приємною кислинкою. Шкірка тонка. Урожай дає на 3-4-й рік. У холоді зберігається до грудня. Врожайність до 60 кг з дерева. Відзначається високою зимостійкістю, стійкістю до парші. Транспортабельність добра при неповному досягненні. Знімальна стиглість — друга декада вересня. Підходить для свіжого споживання і переробки.

Груша ОСІНЬ БУКОВИНИ

ІГР-32 — 99 грн за шт.

Сорт морозостійкий. Плоди транспортабельні, масою 200-350 г (окремі 500 г). М'якоть кремова, соковита, ніжна, тане у роті, солодка з кислинкою. Урожай дає на 3-4-й рік. Знімальна стиглість: середина вересня — початок жовтня. У холоді зберігається до грудня. Урожайність з дорослого дерева — 50 кг.

Груша РИКС

ІГР-31 — 99 грн за шт.

Сорт осінній великоплідний, стабільно високоврожайний, стійкий до морозів та хвороб. Плоди масою 250-350 г. М'якоть масляниста, дуже соковита, солодка, ароматна, з легкою кислинкою. Знімальна стиглість: III декада вересня. У Європі вважається найсмачнішим та найбільш комерційно вигідним сортом серед пізніх.

Груша КОНФЕРЕНЦІЯ

ІГР-18 — 99 грн за шт.

Сорт осінній врожайний, невимогливий. Плоди транспортабельні, масою 140-220 г. М'якоть масляниста, солодко-кисла, терпка. У шкірці багато таніну, відомого своїми протизапальними, антибактеріальними властивостями. Знімальна стиглість: II декада вересня. У холоді зберігається 3-5 місяців. Найпопулярніший сорт у Західній Європі, бо надзвичайно багатий корисними речовинами.

Груша ДЮШЕС ЗИМОВИЙ

ІГР-78 —

99 грн за шт.

Зимовий сорт, відрізняється хорошою лежкістю. Плоди великі масою до 400 г, деякі досягають 600 г. Шкірка щільна, лимонно-жовтого забарвлення з невеликим рум'янцем. М'якоть соковита, солодка з легкою кислинкою. Термін досягання — з жовтня до грудня. Чудово переносить транспортування. Потребує запилювача: груші Вільямс, Олів'є де Сер, Бере, Арданпон.

Груша НОЯБРЬСЬКА
ІГР-1 — 99 грн за шт.
Сорт зимовий, транспортабельний, стійкий до морозів і хвороб. Плоди великі, масою 300 г (окремі 700 г). М'якоть ніжна, масляниста, соковита, кисло-солодка. Набирає максимального смаку до новорічних свят і вважається найсмачнішим сортом серед зимових. Знімальна стиглість: III декада вересня, у прохолоді зберігається до січня, а у холодильнику — до квітня, не втрачаючи товарних характеристик. Урожайність з дорослого дерева — до 60 кг.

Груша МАДАМ БАЛЛЕ

ІГР-79 —

109 грн за шт.

Зимовий сорт французької селекції. Вирізняється плодами вагою 150-300 г жовтого кольору з червоним рум'янцем. М'якоть біла, масляниста, солодка з приємною кислинкою, ароматна. Має високу транспортабельність та лежкість. Плоди дозрівають у жовтні та можуть зберігатися до квітня.

Груша ЯБЛУНІВСЬКА

ІГР-80 — 99 грн за шт.

Зимовий сорт української селекції. Плоди великі, 200-250 г, широко-грушоподібної форми. М'якоть масляниста, середньої соковитості, щільна, кисло-солодка. Плодоносить на 4-й рік після посадки в саду. Плоди дозрівають в кінці вересня. Можуть зберігатися до березня.

Груша МОЛДАВСЬКА РАННЯ

ІГР-65 — 99 грн за шт.

Зимо- та хворобостійкий сорт молдавської селекції. Плоди зелено-жовті з розмитим рум'янцем, масою 110-150 г. М'якоть жовто-біла, масляниста, кисло-солодкого гармонійного смаку з легким ароматом. Знімальна стиглість — 1 декада серпня. Термін зберігання — 7-10 днів.

ЯБЛУНІ

Яблуна КОНФЕТНЕ

ІЯБ-44 — 89 грн за шт.

Сорт стійкий до морозів, парші, невимогливий у догляді. Плоди масою 80-150 г. М'якоть щільна, без кислинки, солодка, з медово-цукерковим присмаком і ароматом ананасу та банана. Плоди досягають неодноразово у III декаді липня, зберігаються 2-3 тижні. Урожайність — до 100 кг з дерева.

унікальний
солодкий смак
серед літніх
сортів

Наші тел.: (067) 409 80 90; (098) 441 61 21;
(050) 410 74 40; (095) 888 37 27; lifecell (093) 743 40 44

Яблуна БІЛИЙ НАЛИВ
ЯБ-21 — 89 грн за шт.
Літній морозостійкий сорт. Плоди круглі, масою 100-180 г, солодкі з легкою кислотиною, соковиті з приємним ароматом.

Яблуна СЛАВА ПЕРЕМОЖЦЯМ
ЯБ-41 — 89 грн за шт.
Сорт врожайний, стійкий до морозів, борошнистої роси. Плоди транспортабельні, масою 130-180 г. М'якоть соковита, солодко-кисла. Знімальна стиглість: III декада серпня, зберігаються до 50 днів.

Яблуна ДЖЕРОМІНІ
ЯБ-144 — 169 грн за шт.
Високоврожайний сорт. Незвичайний червоном'ясий сорт з плодами середнього розміру 170-190 г. М'якоть соковита та солодка з легкою кислотиною.

Яблуна ДОНЕШТА
ЯБ-100 — 89 грн за шт.
Плоди масою 150-200 г, дозрівають не одночасно, зберігаються до 2 місяців. М'якоть середньої щільності, соковита, приємно кисло-солодка. Знімальна й споживча стиглість — I-II декада серпня.

Яблуна ЕРЛІ ЖЕНЕВА
ЯБ-2 — 89 грн за шт.
Пізнюлітній сорт. Плоди середніх розмірів, масою 140-150 г. Смак кисло-солодкий. Дозрівають плоди нерівномірно, тому збирають їх в 2-3 прийоми. Глостер, Джеймс Грів.

Яблуна ГОЛДЕН ДЕЛІШЕС
ЯБ-47 — 89 грн за шт.
Плоди транспортабельні, масою 120-190 г. М'якоть дрібно-зерниста, ароматна, соковита, кисло-солодка. Вступає в плодоношення на 2-3 рік. Зберігаються до 6 місяців. Урожайність з дорослого куца — 50 кг.

Яблуна ГОРЕЦЬ (ДЖОНАГОРЕД)
ЯБ-143 — 99 грн за шт.
Плоди вагою до 230 г жовто-зеленого забарвлення, покриті малиновим рум'янцем та тоненьким восковим нальотом. М'якоть жовто-кремового кольору дуже соковита та щільна. Кращі запилювачі: Айдаред, Глостер, Чемпіон, Гала, Мелроуз, Ельстар.

Яблуна РЕД ДЖОНАПРИНЦ
ЯБ-28 — 89 грн за шт.
Сорт стабільно високоврожайний. Плоди масою до 250 г. М'якоть щільна, соковита, солодка із легкою кислотиною. Знімальна стиглість: III декада вересня, зберігаються до квітня.

Яблуна РЕНЕТ СИМЕРЕНКА
ЯБ-3 — 89 грн за шт.
Сорт стійкий до морозів, посухи, спеки. Плоди, великі, масою до 200 г, не опадають. М'якоть щільна, соковита, кисло-солодка, з приємним та винним присмаком. Знімальна стиглість: III декада вересня, зберігаються — до червня. Урожайність з дорослого дерева — до 100 кг.

Яблуна МУТСУ
ЯБ-77 — 89 грн за шт.
Сорт транспортабельний, стійкий до хвороб. Плоди великі, масою понад 200 г, дозрівають у вересні, можуть зберігатися до квітня. М'якоть щільна, дуже соковита, ароматна, кисло-солодка. Урожайність з дорослого дерева — 100 кг.

Яблуна ФУДЖІ
ЯБ-23 — 89 грн за шт.
Сорт морозостійкий, невимогливий. Плоди великі до 200-250 г, дозрівають у жовтні, зберігаються до травня, а у холодильнику — до наступного урожаю. М'якоть ніжна, дуже хрустка, з виразним солодко-кислим смаком та медовим ароматом. Урожайність з дорослого дерева понад 100 кг. Сорт поширений у

Яблуна ЕЛІЗА
ЯБ-9 — 89 грн за шт.
Сорт скороплідний, стійкий до морозів та хвороб. Плоди великі, вагою понад 200 г. Дозрівають у жовтні, не опадають до грудня, зберігаються до 8 місяців. М'якоть смачна, соковита, солодка з легкою кислотиною.

Яблуна РОЯЛ РЕД ДЕЛІШЕС
ЯБ-110 — 99 грн за шт.
Зимовий сорт американського походження, стійкий до хвороб та має високу врожайність. Плоди соковиті, солодкі з кислотиною та дуже ароматні. В плодоношення вступає на другий рік після

Яблуна ЯТАКА
ЯБ-122 — 89 грн за шт.
Сорт дуже врожайний японської селекції. Плоди округлі, масою 300 г. М'якоть кремово-біла, соковита, тверда, солодка. Збиральна стиглість — I декада жовтня.

Яблуна червоном'яса БАЯ МАРІСА
ЯБ-140 — 169 грн за шт.
Найсмачніша серед червоном'ясих яблук. Плоди масою 160-200 г, м'якоть червоного кольору, соковита, щільна, добре збалансована кислота і цукор. Дозрівають плоди в кінці вересня і зберігаються до січня.

Яблуна ФЛОРИНА
ЯБ-34 — 89 грн за шт.
Сорт пізній, морозо- і посухостійкий, імунний до парші. Плоди транспортабельні, масою 110-140 г. М'якоть смачна, соковита, солодка. Знімальна стиглість: кінець вересня — середина жовтня, **зберігаються у холоді до червня**. Урожайність з дорослого дерева — до 70 кг.

Яблуна РЕД ЧІФ
ЯБ-58 — 89 грн за шт.
Сорт транспортабельний, швидкоплідний, урожайний. Плоди масою до 250 г. М'якоть соковита, щільна, солодка, з винним ароматом. Знімальна стиглість: кінець вересня, споживча — грудень.

Яблуна МОНТУАН
ЯБ-29 — 89 грн за шт.
Пізній високоврожайний сорт. Плоди — середні, ребристі. М'якоть — біла, ніжна, соковита. **Найстійкіша до весняних заморозків.**

Яблуна КАЛЬВІЛЬ СІГОВИЙ
ЯБ-8 — 89 грн за шт.
Сорт морозо- та хворобостійкий. Плоди масою до 200 г. М'якоть щільна, ніжна, кисло-солодка. Знімальна стиглість: II декада вересня. Урожайність з дорослого дерева — 60 кг.

Німфи

ГІДНІ УВАГИ

Юлія Гончарук,
кандидат сільськогосподарських наук,
Інститут садівництва НААН України

Давні греки вірили, що в кожному дереві живе німфа. Їм поклонялися, приносили дари і намагалися догодити. Можете ігнорувати цю легенду, але в догляді за садом сповідуйте ті ж принципи – догляд, турбота, увага.

Щоб мати гарний врожай запам'ятайте основні правила:

1 Починаючи з другого року після садіння дерев їх починають підживлювати мінеральними добривами, а з четвертого застосовують і органічні добрива. Дози фосфорних і калійних добрив коригують залежно від забезпечення ґрунтів рухомими формами фосфору і калію, азотних – від умов року та стану насаджень, системи утримання ґрунту у міжряддях.

2 Навесні, з початком розпускання бруньок, а також протягом всього періоду вегетації потрібно дбати про захист саду від шкідників та хвороб. При цьому пам'ятайте, що існують надзвичайно небезпечні хвороби та злісні шкідники, а є такі, що не несуть суттєвої загрози. Тож не потрібно обробляти дерева пестицидами, якщо в тому немає особливої потреби. Зменшити хімічне навантаження на

сад можна висадивши в ньому високостійкі чи імунні сорти.

3 З профілактичною метою не допускайте появи бур'янів у насадженнях, виносьте за межі саду uszkodжені рештки (гнилі плоди, уражені гілочки, гнізда шкідників), згрібайте опале листя, яке може бути джерелом інфікування на наступний рік.

4 У перші роки наприкінці лютого – на початку березня проводять формуючу обрізку дерев, а в подальші – підтримуючу та санітарну, з початком старіння дерев – омолоджувальну.

5 Якщо на дереві зав'язалася надмірна кількість плодів, їх потрібно нормувати (обривати).

6 Передчасно зібрані плоди зимових та осінніх сортів не встигають нагромади-

ти потрібний запас органічних речовин, тож при зберіганні вони залишаються жорсткими, несмачними, в'януть, шкірка починає буріти. Водночас якщо прогавити оптимальний період збирання, плоди швидше перестигають, більш уражуються хворобами, втрачають споживчі властивості, термін їх зберігання скорочується.

Захист від «орди»

Не забувайте, що на ваші дерева чатують шкідники – влітку матимете клопіт, якщо не подбаєте про надійний захист від нашествия

яблуневих та грушевих плодожерок, грушевих медяниць, попелиць, брунькоїдів та квіткоїдів, хрущів, кліщів, каліфор-

нійських щитівок, американських білих метеликів тощо. Весь цей «інтернаціонал» полюбляє українські груші та яблука. З профілактичною метою дерева від них захищають, обприскуванням спеціальними інсектицидами (бажано екологічно безпечними). Щоб знищити дорослих шкідників, це потрібно робити до цвітіння дерев, личинок – одразу після нього. Також використовують механічні засоби боротьби із шкідниками – знищення павутинних гнізд, струшування гілок тощо, і атрактанти – своєрідні пастки, які приманюють шкідників феромонами, збирають падалицю.

УВАГА!

Не можна обприскувати сад під час цвітіння а також дізнайтеся про період розпаду препарату, щоб не застосовувати його напередодні збору врожаю.

Обприскувати дерева краще зранку – до 10.00 або вже надвечір – після 18.00. Коли дуже вітряно, краще відкласти цю процедуру.

БІЙ ШКІДНИКАМ ТА ХВОРОБАМ

Ще один ворог вашого саду – хвороби, значна частка з яких – грибового походження, наприклад парша, септоріоз (біла плямистість) листків груші, філостіктоз або бура плямистість, плодова гниль (моніліоз), борошниста роса.

Найкращий захист від цих грибків – обприскування дерев 3% бордоською сумішшю (300 г мідного купоросу, стільки ж вапна на 10 л води) двічі на рік – навесні, коли бруньки ще не розкрилися і восени, коли листя вже опало. Також можна використовувати інші препарати, що містять мідь (так само обробляють ділянку навколо стовбура дерева). Після цвітіння процедуру можна повторити але вже 1% розчином бордоської суміші (якщо в цьому є потреба). Допомагає боротися з грибковими інфекціями і 4–5% розчин сечовини – ним обприскують дерева вже після того як поховтіє листя. Нині на ринку представлені біопрепарати, які стримують згадані хвороби. Для боротьби з ними обробляють стовбур дерева – до 5-річного віку – крейдою, після – розчином вапна.

Борошниста роса

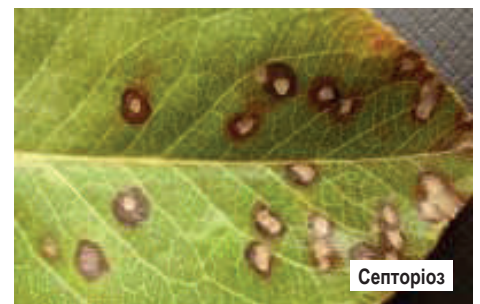
Довгоносик

Американський білий метелик

Парша яблуні

Септоріоз

Плодова гниль груші

Каліфорнійська щитівка

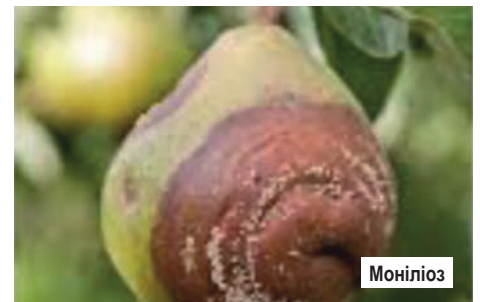
Іржа

Плодова гниль яблуні

Листокрутка

Моніліоз

Грушева медяниця

Грушева плодожерка

Порада експерта

Володимир Сіленко, к. с.-г.н., агроном компанії «БТУ Центр»

– Вирощування плодів культур на присадибних ділянках потребує правильного підходу до захисних заходів проти того чи іншого шкочочинного об'єкту. Коли дерева уже заклали врожай, нам залишається лише зберегти його у найближчій перспективі.

Основними проблемами на зерняткових культурах постають плодопошкоджуючі шкідники плододжерки, букарки, казарки та інші, не можна також

в цей період нехтувати захистом і від кліщів, листокруток, мінуючих молей, попелиць, медяниць. Захисні заходи потрібно проводити від загальної сукупності шкідників. Ефективним методом подолання шкідників у саду є регулярне застосування через кожні 7–10 днів, а за необхідності і через 5 днів, біоінсектицидів Лепідоцид-БТУ який досить ефективний для захисту насаджень від лускокрилих шкідників або Бітоксубацилін-БТУ 70 мл/10 л води. У разі необхідності, за значної кількості та різновиду шкідників, ефективним є застосування бакової суміші вищезазначених препаратів у нормі 50–70 мл/10 л води. Також для подолання тих же кліщів, попелиць, казарки, молей та інших шкідників ефективно використовувати препарат на основі природного нейротоксину Аверсектину С – Актоверм з нормою 35–70 мл /10 л води.

Олександр Мигловець,
керівник агрономічного департаменту «UKRAVIT»

ПІД ЧАС ЦВІТІННЯ

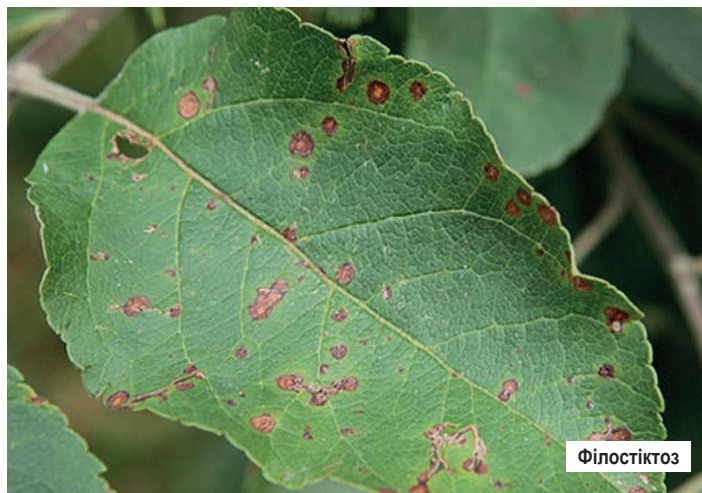
Плодові потребують постійного та своєчасного моніторингу і захисту насаджень від комплексу шкідливих організмів. Після цвітіння у фазі опадання пелюсток активізується цілий комплекс шкідників, таких як **мінуючі молі, листокрутки, пильщик, щитівки, довгоносики, кліщі, плодожерка та попелиці** тож варто провести інсектицидну обробку. Аби проконтролювати цих шкідників необхідно застосувати препарат на основі піріміфос-метилу, піридабену та ацетаміприду Антикліщ Макс у нормі 8-10 мл/сотка. Також, цілком доцільним буде сумістити фунгіцидну обробку проти парші та борошнистої роси. Для того, аби не утворювалось резистентності у збудників хвороб, потрібно використати препарати на основі пенконазолу з додаванням дифеноконазолу Джек Пот у нормі 4 мл/сотка. Для підвищення врожайності у бакову суміш додати додати комплекс мікроелементів Авангард Р Плодово-ягідні у нормі 250 мл/сотка.

ПІД ЧАС ЗАВ'ЯЗУВАННЯ ПЛОДІВ

Під час формування плодів насадження можуть уражуватись **паршою, борошнистою росою та альтернаріозом**, тому для запобігання розвитку цих хвороб необхідно внести фунгіцид на основі ципродинілу Страж у нормі 4 мл/сотка. Шкідники у цю фазу також не залишать насадження у спокої. Під час формування плодів насадження можуть пошкоджувати **попелиці, довгоносики, мінуючі молі та плодожерки**. У зв'язку з цим варто провести інсектицидну обробку препаратами на основі тіаклоприду з додаванням новалурону Колібрис у нормі 3-5 мл/сотка. Підживлення комплексом мікроелементів також буде цілком доцільним Авангард Р Плодово-ягідні у нормі 300 мл/сотка.

Попелиця

Філостіктоз

Яблуневий пильщик

Хрущ

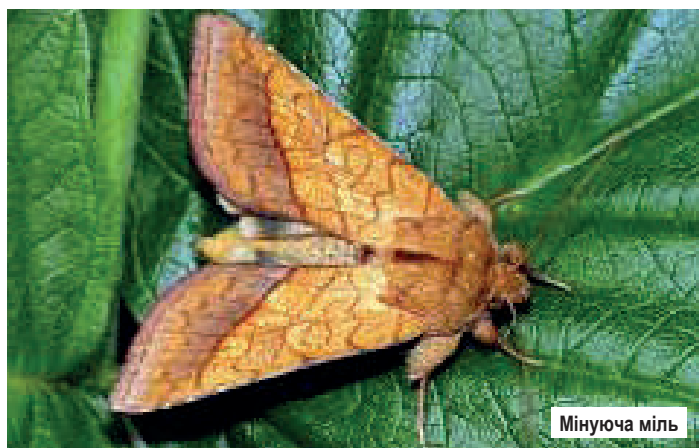
ПІД ЧАС РОСТУ ТА ДОЗРІВАННЯ

У фазі розвитку «плід лісовий горіх» варто провести фунгіцидну обробку від **парші, борошнистої роси, плодових гнилей та плямистості листя**. Для цього можна використати препарати на основі тіофанат-метилу у баковій суміші із дитіаномом (Захисник 150 мл/сотка + Делавіт 150 мл/сотка). Також у цю фазу проявляють активність плодожерки, листоївки, молі, кліщі та попелиці контроль яких можна здійснити за допомогою препарату на основі хлорпірифосу з циперметрином (Хлорпіривіт-агро у нормі 150 мл/сотка). Для зменшення дії стресу від пошкоджень, високих температур та пестицидного захисту можна використати антистресанти на основі гумату калію, бурштинової кислоти та фітогормонів Гулівер Стимул у нормі 100-150 мл/сотка.

Під час росту плодів насадженням можуть загрожувати **мінуючі молі, листокрутки, пильщик, щитівки, довгоносики, кліщі, плодожерка та попелиці**. Тому у разі виявлення зазначених проблем доцільно буде провести ще раз обробку препаратом на основі піріміфос-метилу з додаванням піридабену та ацетаміприду Антикліщ Макс у нормі 100 мл/сотка. Для контролю парші та борошнистої роси у бакову суміш можна додати фунгіцид на основі крезоксим-метилу в поєднанні з дифеноконазолом Самшит у нормі 3 мл/сотка. А для збільшення врожайності цілком доречно буде провести позакореневе підживлення комплексом мікроелементів Авангард Р Плодово-ягідні у нормі 300 мл/сотка із Авангард Р Кальцій+мікро у нормі 400 мл/сотка. Через деякий час потрібно повторити фунгіцидно-інсектицидний захист препаратами на основі ципродинілу (Страж 4 мл/сотка) в суміші із флутриафолом (Топ Ефект 1,50 мл/сотка) та імідаклоприду з додаванням лямбда-цигалотрину (Антиколард Макс 2-2,5 мл/сотка).

Яблуневий кліщ

Мінуюча міль

Плодожерка яблунева

ДЛЯ БІЛЬШОГО ВРОЖАЮ

Для збільшення врожайності та покращення його якості варто додати у бакову суміш мікродобрива Авангард Р Плодово-ягідні у нормі 30 мл/сотка із Авангард Р Кальцій+мікро у нормі 50 мл/сотка. Такі інсекто-фунгіцидні обробки потрібно проводити майже до самого збирання врожаю, але не варто забувати про чергування препаратів із різними механізмами дії, оскільки у шкідників та збудників хвороб може розвинути стійкість до пестицидів, що постійно застосовуються.

ЗДОРОВЕ МЕНЮ

Для яблуні:

норма внесення органічних добрив – 50–60 кг на 1 сотку (через рік), можна чередувати з мінеральними добривами (4 кг суперфосфату і 3 – калійної солі на 1 сотку). Органічні добрива краще вносити восени, азотні – рано навесні (поверхово) і в першій половині вегетації – 3 кг аміачної селітри чи 5 кг сульфату амонію на 1 сотку. Фосфорні й калійні добрива засипають у канавки на глибину 40 см по окружності пристовбурового кола.

Для груші:

мінеральні добрива краще вносити разом з органічними. На 1 кв. м пристовбурового кола – 3–8 кг компосту, перегною, 100 г суперфосфату і 20–30 г сухого азотного добрива. Перед підживленням ґрунт краще полити.

Страж

УЗЗ-114 – 13 грн за 3 мл

Системний стійкий до змивання фунгіцид проти комплексу основних хвороб плодових та винограду: борошниста роса, парша, кучерявість листя, клястероспориоз, мілдью, оїдіум, сіра гниль.

Захисник

УЗЗ-110Б - 27 грн за 30 мл

Для захисту овочевих культур, плодово-ягідних дерев, кущів і винограду від широкого спектру хвороб. Препарат має швидкий "стоп-ефектом" – зупиняє розвиток хвороби відразу після обробки. Захисна дія понад – 3 тижні.

Гулівер Стимул

УЗЗ-313 - 62 грн за 150 мл

Комплекс стимуляторів росту рослин для позакореневого підживлення та обробки посівного матеріалу усіх культур. Підвищує схожість насіння, прискорює проростання; сприяє утворенню потужної кореневої системи; підвищує стійкість рослини до несприятливих умов зовнішнього середовища, хвороб; прискорює ріст і розвиток рослин; покращує цвітіння і плодоношення; підвищує якісні і кількісні показники врожаю.

Самшит

УЗЗ-270 – 11 грн за 3 мл

Системний фунгіцид для захисту яблунь, персиків, винограду, картоплі та томатів від основних грибкових захворювань. Стійкий до змивання опадами; покращує якість продукції, збільшує кількість плодових формувань.

ЛЕПІДОЦИД-БТУ-Р

УЗЗ-206 – 20 грн за 35 мл

УЗЗ-206В – 63 грн за 125 мл

Завдяки життєздатним клітинам бактерії *Bacillus thuringiensis* var. *kurstaki*, ендоспори та біологічно-активні продукти життєдіяльності бактерії: білкові кристали – ендотоксини має широкий спектр дії. Для захисту квітів, овочевих та плодово-ягідних культур, сільськогосподарських, лікарських і паркових культур від гусениць.

БІТОКСИБАЦИЛІН-БТУ-Р

УЗЗ-208 – 18 грн за 35 мл

УЗЗ-208Б – 57 грн за 125 мл

Для знищення колорадського жука і його личинок, кліщів та гусениць, лускокрилих комах-шкідників на квітах, овочевих та плодово-ягідних культурах у період вегетації. Забезпечує захист рослин проти шкідників та підвищує урожайність овочевих і плодово-ягідних культур.

АКТОВЕРМ-Р

УЗЗ-207 – 21 грн за 35 мл

Рекомендують застосовувати для знищення павутинного кліща, колорадського жука, попелиць, трипсів, біланів, совок, білокрилки, плодожерок, молі, листовійок, п'ядунів. Застосовують для боротьби з личинками різного віку та імаго шкідників на сільськогосподарських, садових, декоративних культурах і квітах відкритого та закритого ґрунту.

Ліпосам

УЗЗ-195 – 8 грн за 8 мл

УЗЗ-195В - 56 грн за 280 мл

Прилипач, що сприяє кращому прилипанню пестицидів і добрив до рослин. Речовина, яка додається до розчину пестицидів або добрив. Зменшує витрату пестицидів, біопрепаратів, мікро- і макроелементів; покращує ефективність дії протруйників, збільшує тривалість дії препаратів захисту і забезпечує захист насіння, рослин від пересихання, в'янення, зберігає вологу в коренях, плодах, листі.

ФІТОЦИД-Р ДЛЯ ОВОЧІВ ТА ФРУКТІВ

УЗЗ-212А – 13 грн за 10 мл

УЗЗ-212 – 55 грн за 125 мл

Біопрепарат, діючою основою якого є клітини природних ендоефітних бактерій *Bacillus subtilis*, призначений для передпосівної обробки насіння зернових, овочевих культур, бульб картоплі, цибулі і часнику, зміцнення імунітету та підвищення стійкості рослин до хвороб, кореневого та позакореневого підживлення.

Фітохелп

УЗЗ-214 – 19 грн за 5 мл

Біопрепарат із антимікробною та ростостимулюючою дією. Обробку розсади овочевих культур проводять перед висаджуванням у ґрунт; бульб картоплі і цибулин перед садінням, у затіненому місці обприскуванням насіннєвого матеріалу; позакореневого підживлення – обприскування проводять у період вегетації 3-4 рази з інтервалом 10-15 днів. Активний захист і профілактика від бактеріальних та грибкових хвороб; антистрессова дія до несприятливих кліматичних умов та негативного впливу пестицидів.

МІКОХЕЛП

УЗЗ-209А – 27 грн за 20 г

Призначений для оздоровлення ґрунту та захисту сходів від патогенів. Лікувальна та тривала захисна дія проти збудників хвороб: кореневих гнилей, чорної ніжки, альтернаріозу, фітофторозу, ризоктоніозу, септоріозу, фузаріозу, бактеріозів та ін; стимулює ріст кореневої системи; знімає стрес від різких перепадів температур і посухи.

Для КРАСИ чи ЗАДОВОЛЕННЯ?

Юлія Гончарук,
кандидат сільськогосподарських наук,
Інститут садівництва НААН України

Останнім часом у моду входять колоно-подібні фруктові дерева. Дехто ставиться до них підозріло: чи це не штучний витвір генної інженерії? Інші нарікають: «колони» починають пізно плодоносити, дуже галузяться, у них несмачні плоди і підмерзає верхівкова брунька. Але всі ці проблеми виникають через неправильний вибір асортименту, чи неякісні саджанці, придбані на стихійних ринках. Або ж не враховано особливості догляду. Які саме?

На замітку!

Колоновидні дерева – незамінні для декору саду, з них можна формувати квітучо-плодоносні стіни.

КОЛОНОВИДНІ

Вишня жовта ПІРАМІДАЛЬНА
ІВШ-38 — 219 грн/шт
Гібрид вишні та жовтої черешні. Достигає в середині червня. Ягоди великі, масою до 15 г, жовтого кольору та дуже солодкі. За структурою дерева більше нагадує черешню.

Черешня колоновидна САБІНА

ІЧР-63 — 169 грн/шт
Самозапилюючий сорт. Термін достигання друга половина червня. Ягоди великі масою 10-13 г червоного кольору. М'якоть рожевого забарвлення, дуже соковита. Сорт стійкий до хвороб. Має середню морозостійкість, тому краще висаджувати в теплих регіонах.

Вишня колоновидна КОРОЛЕВА
ІВШ-39 — 139 грн/шт
Пізностиглий сорт. Досигає висоти до 2 м. Ягоди великі, темно-червоного забарвлення, дуже соковиті, солодкі ароматні. Плодоношення починає на 2-3 рік після висаджування в сад. Морозостійкий сорт.

Черешня колоновидна МЕРТОН ГЛОРІ
ІЧР-55 — 169 грн/шт
Сорт ранній, урожайний, стійкий до морозів і хвороб. Плоди великі, масою 10 г, дозрівають на початку липня. М'якоть смачна, соковита, солодка з легким медовим ароматом.

Вишня колоновидна ВОСТОК

ІВШ-33 — 139 грн/шт
Сорт голландської селекції. Плоди великі, масою 14 г, дозрівають у I декаді липня. М'якоть напівхрящувата, м'ясиста, соковита, солодка з легкою кислинкою. Урожай з дорослого дерева — 25 кг. Має дуже компактну форму крони, що надає зручності для вирощування.

Черешня колоновидна ХЕЛЕНА
ІЧР-54 — 169 грн/шт
Сорт ранній, високоврожайний, стійкий до морозів і хвороб. Плоди великі, дозрівають у II декаді червня. М'якоть щільна, соковита. Знімальна стиглість: II декада червня.

Абрикос колоновидний ПРИНЦ МАРТ
ІАБ-58 — 199 грн/шт
Сорт ранній, самозапилюючий, стійкий до хвороб та шкідників. Плоди масою від 30 до 60 г, яскраво помаранчевого кольору, з невеликим червоним рум'янцем, достигають у серпні. Мають кисло-солодкий смак і неймовірний аромат. Використовуються для приготування джемів, варення.

Персик колоновидний ШТАЙНБЕРГ
ІПС-60 — 169 грн/шт
Сорт середньостиглий, морозостійкий, світлолюбний. Плоди масою 160 г. М'якоть соковита, ароматна з жовтим відтінком. Урожайність з дорослого дерева — 15 кг. Самозапилюючий.

Слива колоновидна МІРАБЕЛЬ
ІСЛ-63 — 139 грн/шт
Сорт морозо- та хворобостійкий. Плоди транспортабельні, масою до 40 г, дозрівають у кінці серпня. М'якоть щільна, ароматна, соковита, солодка з кислинкою, що зникає протягом 10-денного зберігання. Плоди цього сорту є основою знаменитого французького пирога Мірабель — символу Лотарингії та відомого сливового бренді.

ДИВО-КОЛОНИ у вашому саду

Юлія Гончарук,
канд. с./г. наук,
Інститут садівництва
НААН

Як народжуються міфи?

Колоніоподібні фруктові дерева – майже нове явище, тому викликає певну недовіру у садівників, які чомусь вважають, що це – штучний витвір генної інженерії. Багато аматорів вважає вирощування колон нецільним, мовляв, пізно починають плодоносити, дуже галузяться, мають несмачні плоди, у них підмерзає верхівкова брунька тощо. Але всі ці «мінуси» – результат неправильного вибору сортименту чи придбання неякісного садивного матеріалу на стихійному ринку, а також помилок у догляді за насадженнями (невчасного чи надмірного поливання, надлишкового підживлення тощо).

Історія з продовженням.

Насправді дерево-колон – це звичайна природна мутація. Уперше її помітили у 1964 році в Канаді, коли в кроні старої яблуні сорту Мекінтош випадково знайшли незвичайну гілку, товстішу за інші, вертикально розміщену, густо вкриту великою кількістю плодів. Цю гілочку розмножили вегетативно і таким способом дали життя першому колоніоподібному сорту яблуні – Важаку. Відтоді науковці з усього світу почали активно залучати його в селекційні програми, щоб отримати колоніоподібні сорти нового покоління з великими привабливими та смачними плодами різного терміну дозрівання.

Переконавшись у актуальності та вигідності висаджування у садах колоніоподібних дерев яблуні, селекціонери почали пошук колон і на інших культурах. Зокрема, вже виведено нові сорти груші, сливи, абрикоса.

Найпоширеніші сьогодні сорти:

- **яблуні:** Медок, Антей, київський, Болеро, Трайдент, Останкіно, Валюта, Белоснежка;
- **груші:** Декора, Сапфіра;
- **сливи:** Блю Світ, Мірабела, Імперіал;
- **абрикоса:** Принц Март.

Особливий підхід.

Закладання та догляд за садом колоніоподібних дерев проводять так само, як і звичайних яблунь,

груш, слив, абрикосів. Площу розрихлюють, вносять мінеральні та органічні добрива. Дерев висаджують на відстані 0,5-0,7 м одне від одного в ряду та 1-1,5 м у міжрядді, залежно від культури. При цьому їх неодмінно поливають. Саджанці після садіння не вкорочують, тому що при пошкодженні верхівкової бруньки деревце почне інтенсивно галузитися і перетвориться на загущений кущ. Залишають штамп (нижня частина без розгалужень) до 50 см заввишки. Протягом вегетації деревця підживлюють мінеральними добривами 2-3 рази (але не пізніше середини серпня), регулярно поливають та проводять захист від шкідників і хвороб.

Залежно від породи та сорту, колони починають плодоносити на 1-3 рік після садіння. Перші 6-7 років життя вони нарощують урожайність, інтенсивність якої зберігають протягом 8-10 років (6-12 кг із дерева). Також треба доглядати за кроною дерев-колон – щорічно видаляти сильнорослі бічні відгалуження (довші за 30-40 см) та проріджувати старі плодові утворення, щоб запобігти періодичності плодоношення, здрібнінню плодів та передчасному старінню дерева.

Переваги новоселів.

- Невеликий габітус крони колоніоподібних дерев дає змогу компактно розміщувати їх у насадженні (20-40 тис. шт./га), що сприяє більшому виходу плодів з одиниці площі.

- Диво-колони мають не тільки споживче, а й декоративне значення. За їх допомогою можна формувати квітучо-плодоносні стіни заввишки 2-3,5 м.

Можливо, на тлі звичайних сортів вертикально спрямовані колони виглядають дещо незвично, але в цьому ж і полягає оригінальність вашого саду! Якщо правильно підібрати сортимент, купити якісний садивний матеріал та чітко виконувати технологічні операції з догляду (а це неважко), диво-колони стануть на Вашій присадибній ділянці чудовою окрасою і незвичною «перлиною».

Персик БАЛКОНЕЛЛА ІПС-69 — 169 грн/шт

Термін достигання липень-серпень. Висота дерева до 1 м. Плоди масою до 150 г. Смачні з чудовим ароматом. Кісточка добре відділяється. Шкірка щільна, опушена. Плодоносить на 2-3 рік після посадки на постійне місце.

Персик колонівидний ЮВІЛЕЙНИЙ

ІПС-76 — 169 грн/шт

Сорт раннього терміну достигання. Самозапилювальний, не потребує запилювачів. Плоди масою 100-130 г жовтого кольору з рожевим рум'янцем. Має невелике опушення. Термін достигання друга-третья декада червня. Теплолюбний, тому під час висаджування необхідно обрати захищене від вітру та сонця місце. Транспортабельний.

Персик колонівидний ТОТЕМ САДОВОДА

ІПС-67 — 169 грн/шт

Сорт ранній, стійкий до морозів і хвороб. Плоди транспортабельні, масою до 200 г, дозрівають у II декаді липня. М'якоть соковита, смачна, солодка, легко відділяється від кісточки. Урожайність з дорослого дерева до 20 кг.

Абрикос колонівидний ЗОРЯНИЙ ІАБ-63 — 199 грн/шт

Середньостиглий сорт. Термін достигання липень-серпень. Має дуже високу врожайність. Плоди великі жовто-червоного кольору.

М'якоть м'ясиста, соковита та має приємний аромат. Морозостійкий та стійкий до хвороб та шкідників.

Слива колонівидна БЛЮ СВІТ

ІСП-38 — 129 грн/шт

Сорт середньостиглий, морозо- та хворобостійкий. Плоди транспортабельні, масою до 60 г, дозрівають у серпні. М'якоть десертна, ароматна, м'ясиста, кисло-солодка. Урожай з дорослого дерева — до 15 кг.

Яблуня колоновидна ВІКТОРІЯ
ІЯБ-145 — 139 грн/шт
 Зимовий сорт. Плоди масою до 200 г темно-червоного кольору, мають солодко-кислуватий смак. Сорт транспортабельний та добре зберігається протягом тривалого часу. Плодоносить починає вже в перший рік після висаджування, а масове плодоношення припадає на 4 рік. Стійкий до парші та шкідників фруктових дерев.

Яблуня колоновидна МЕДОК
ІЯБ-82 — 139 грн/шт
 Зимостійкий, хворобостійкий сорт. Плоди масою до 250 г, округлі, біло-жовті. М'якоть біла, соковита, зерниста. Знімальна стиглість: початок вересня.

Яблуня колоновидна БОЛЕРО
ІЯБ-6 — 139 грн/шт
 Зимовий сорт американської селекції. Плоди великі масою до 200 г зеленого забарвлення із непомітним однотонним кремовим рум'янцем. М'якоть білого кольору щільна та соковита. Термін достигання середини-кінець вересня. Самозапильний. Початок плодоношення: 1-2 рік після висаджування.

Груша колоновидна САНРЕМІ
ІГР-75 — 139 грн/шт
 Сорт осінній, урожайний, невибагливий, стійкий до морозів та хвороб. Плоди великі, середньою масою до 400 г. М'якоть масляниста, солодка, щільна, соковита, ароматна, приємного десертного смаку. Знімальна стиглість — I декада жовтня, зберігаються до 2 міс.

Груша колоновидна НАЙТ ВЕРТ
ІГР-81 — 139 грн/шт
 Високорожайний осінній сорт. Зимостійкий. Плоди масою до 300 г зеленого кольору та із ржавим нальотом. М'якоть щільна, соковита, ароматна має приємний десертний смак та медово-лимонний присмак. Ідеально підходить для вживання в свіжому вигляді та для переробки на джеми, варення.

Яблуня колоновидна ВОЖАК
ІЯБ-126 — 139 грн/шт
 Термін дозрівання пізній (кінець вересня). Плоди масою 110-140 г, плоско-округлої форми, зеленого кольору з рожевим рум'янцем. М'якоть соковита, щільна, кисло-солодка. Дерево до 2,5 м, ширина крони 30-50 см. В плодоношення вступає на 1-2 рік. Висока зимостійкість. Сорт стійкий до захворювань, високостійкий до парші. Після зняття плоди зберігаються до 3-х місяців. Особливості: сорт самоплідний, але при посадці з іншими сортами дає помітно більший результат.

Груша колоновидна ДЕНОРА
ІГР-14 — 139 грн/шт
 Пізньоосінній сорт. Плоди масою до 250 г, округло-овальні, зелено-жовті. М'якоть ніжна, солодка, соковита. Шкірка щільна. Плодоносить з другого року після посадки. У холоді зберігається до 3 місяців. Сорт високоурожайний, транспортабельний, характеризується підвищеною зимостійкістю, стійкістю до моніліозу і кластероспору. Дозріває в кінці вересня. Підходить для свіжого споживання і переробки.

Груша колоновидна САПФІРА
ІГР-13 — 139 грн/шт
 Осінній, зимостійкий сорт. Плоди великі, масою 200-250 г, зелено-жовті, можуть бути з яскраво-розовим бочком. М'якоть біла, смачна, масляниста, ароматна, дуже соковита. Вступає у плодоношення з другого року після посадки.

Наші тел.: (067) 409 80 90; (098) 441 61 21; (050) 410 74 40; (095) 888 37 27; (093) 743 40 44

Нектарин колоновидний РУБІС
ІНК-15 — 169 грн/шт
 Сорт ранній, стійкий до морозів і хвороб. Плоди транспортабельні, масою 250 г, дозрівають у III декаді липня. М'якоть ніжна, соковита, солодка. Урожайність з дорослого дерева — 10 кг.

Колоновидний гібрид слива-персик Сливовий НЕКТАР
ІСП-66 — 199 грн/шт
 Плоди великі, не схожі на звичайний нектарин, до 150 г темно червоні, м'якоть щільна з кислинкою, має не звичайний але приємний смак сливи і персика. Кісточка невелика, легко відділяється від плода. Транспортабельний. Морозостійкість висока. Самозапильний сорт.

Колоновидний Гібрид слива-абрикос АПРІУМ БЕТТІ КОТ
ІАБ-57 — 199 грн/шт
 Сорт урожайний, стійкий до морозів, хвороб, шкідників. Плоди транспортабельні, великі, масою 50-70 г, дозрівають у I декаді серпня. М'якоть ароматна, щільна соковита, солодка, з апельсиновим або сливово-абрикосовим присмаком. Кісточка добре відділяється.

Колоновидний гібрид слива-абрикос ПЛУМКОТ
ІАБ-59 — 199 грн/шт
 Чудовий гібридний сорт (на 70% складається зі сливи). Незвичайні і дуже смачні плоди дозрівають в середні терміни одночасно зі сливами. Плоди дуже великого розміру, в окружності можуть досягати 15 сантиметрів. Темно-червоного кольору, більше схожі на сливу зовні, але смак абрикоса переважає. М'якоть соковита.

КОМПЛЕКТ З 4-Х колон. дерев (яблуня, груша, персик, черешня)
ІЯП-1 — 546 грн. за компл ЕКОНОМ 70 грн

Нектарин колоновидний СУВЕНІР
ІНК-21 — 169 грн/шт
 Високорожайний сорт, плоди масою 150-200 г, круглої форми з легким опушенням жовтого кольору з червоним рум'янцем. М'якоть дуже ароматна та має ананасний смак. Кісточка відділяється легко.

на 75% абрикос, на 25% слива

Весільний ОБЕРІГ

“

Як Весільна груша допомогла молодій сім'ї здійснити мрію про власний будинок

”

Олена та Влад Малії одружилися півтора року тому: 8 вересня 2016 року вони відсвяткували гучне весілля. Переглядаючи фотографії півторарічної давності, молоде подружжя залюбки згадує кожную деталь того незабутнього осіннього дня, коли офіційно стали чоловіком та дружиною.

Не можуть пригадати, кому першому спало на думку посадити в день весілля дерево, але це їм не важливо. Того пам'ятного вересневого дня Влад і Олена взяли саджанець груші й у весільному вбранні попрямували на ділянку біля дому, прихопивши з собою лопату та відро води.

Молодята заздалегідь підготували саджанець. Замовили його з каталогу «СонцеСаду». До цього кроку спонукали їх назва сорту, співзвучна зі святом, яке мали невдовзі відзначати, та цікавий опис плодового деревця. Отже, Олена та Влад одностайно обрали Весільну грушу.

Ця груша, на їхню думку, була надзвичайно вдалим вибором: смачна, корисна, невибаглива, крім того, приваблива зовні. У попередньому номері журналу було написано про її величезну користь для здоров'я. Навіть американці, які приїхали в Україну на сільськогосподарську виставку, загорілися бажанням викупити право на цей сорт. Під час перемовин їхні очі світилися, час від часу зринали слова: «Та це ж українська віагра!»

Чому американці дійшли такого висновку й назвали грушу Весільну віагрою? Усе просто. Весільна груша – рекордсменка за вмістом арбутину, який, за даними останніх наукових досліджень, є надважливою складовою для активного статевого життя.

Обираючи місце для садіння, Олена і Влад врахували, що потужні корені груші можуть досягти в ґрунті значної глибини – 6–8 метрів. Отже, ділянки з ґрунтовими водами, що проходять надто високо, не найкращий варіант. Тому обрали пагорб – відмінне місце для Весільної груші, яка стала першим деревом у їхньому омріяному саду.

Яму для висаджування Влад зробив досить широкою та глибокою. Дно заздалегідь розпушив, землю змішав із торфом та удобрив. Дворічний саджанець із закритою кореневою системою – красивий, сильний, потужний – прийнявся напролюд швидко.

Навесні, через півроку після весілля, молодий господар вирішив оглянути грушу. Гілки, що росли перпендикулярно до стовбура, обрізав на чверть довжини. На саджанці залишив тільки чотири гілочки, щоб отримати плоди на 25% більші.

Груша стала своєрідним весільним оберегом для молодої сім'ї. Три найважливіші завдання, які має виконати чоловік протягом усього життя, як гласить народна мудрість, Влад здійснює швидко. У день весілля він посадив дерево, зараз добудовує дім, а згодом матиме маленького продовжувача роду Малій.

Хтозна, що допомогло: Боже провидіння, палке кохання чи завзята праця? Але факт залишається фактом: будинок мрії майже є, сад закладений, а молода дружина вже при надії! Отож, нехай у молодій сім'ї панують злагода та порозуміння!

■ Неподалік від Весільної груші заклали молодята фундамент для оселі: за рік після весілля ось такий будинок спорудили на своїй ділянці!

Микола Бабич

■ Микола БАБИЧ, с. Дмитрівка, Херсонська область

– Я грушу Весільну купив і посадив чотири роки тому, зараз вона вже під два метри. Прийнялася добре, минулого року ми вже зібрали перший врожай – 5 грушок. Вони солодкі і дуже сподобалися моїй онучці. В цьому році зав'язі багато, так що врожай буде ще більший. Удобрюю дерево ранньої весни я перегноем, а щоб дерево не хворіло двічі за сезон обприскую його мідним купоросом та один раз препаратом від колорадських жуків, який залишається після обробки картоплі.

Ольга Баженова

■ Ольга БАЖЕНОВА, м. Володарка, Київська область

– В мене Весільна груша прийнялася, але три роки вона сиділа і зростала не більше ніж на 3–5 см у рік. Вона навіть не цвіла. А в цьому році ранньої весни мій чоловік її добре обрізав і дерево дуже швидко пішло угору, рясно зацвіло, і зараз на ньому багато зав'язі. Дочекатися не можу першого врожаю. За увесь час з посадки на дереві лише раз був шкідник – попелиця, але тоді вона атакувала увесь мій сад. Я тоді сад обробила слабким розчином хімічного препарату «Престиж» і попелиця зникла. Від тоді я сад обробляю у березні та на початку літа від шкідників та хвороб. А удобрюю я грушу двома відрами сухого гною пізньої осені, тобто на зиму.

■ Наталя БАБИШЕВИЧ, с. Антонівка, Рівненська область

– В мене ця груша вже четвертий рік. За цей час вона ні разу не хворіла і жодного шкідника я на ній не бачила. Добрива у вигляді перегною я вношу раз на рік у березні місяці. Минулого року була лише одна грушка, але смак дуже сподобався. У цьому році зав'язалися десь штук 25. Я задоволена грушою і вже рекомендувала її багатьом своїм знайомим.

Наталя Бабишевич

Олег Миколайович КУРДЕЛЬЧУК,
завідувач Липинської лабораторії
Волинської філії Українського
інституту експертизи сортів рослин

ЦЕНТНЕР ГРУШ з одного дерева

З Весільної груші можна виростити рекордні 100 кг плодів, якщо знати декілька професійних таємниць. Відомий науковець та селекціонер Олег КУРДЕЛЬЧУК, який має десятирічний досвід вирощування цього сорту, погодився відкрити їх тільки читачам «СонцеСаду».

■ **Про урожайність Весільної груші вже ширяться легенди. Олеже Миколайовичу, чи правда, що з одного дерева можна зірвати 100 кг плодів, чи це перебільшення?**

– Так, це правда. Принаймні ми отримували саме такий урожай. Якщо врахувати деякі особливості вирощування сорту Весільна, то будь-хто отримає рясний урожай цих груш.

■ **Розкажіть детальніше про цей унікальний сорт.**

– Весільна груша – відносно новий сорт української селекції, отриманий шляхом схрещування сор-

тів Вікторія та Черво-но-м'ясиста. Плоди зазвичай зривають у третій декаді серпня. Споживча зрілість настає від початку вересня. У холодильниках плоди можуть зберігатися до грудня. Дерево слаборосле, крона середньої густини, округла. Сорт цінують за високі смакові властивості плодів, невибагливість. Він стійкий проти парші та бактеріального опіку листя. Витримує посуху. Зимостійкість висока. В умовах України сорт придатний для вирощування. Призначений для вживання свіжим.

■ **Коли винайшли Весільну грушу?**

– Цю грушу зареєстрували в Державному реєстрі сортів рослин України в 2006 році.

■ **Де народилася ця груша і як потрапила на Вашу дослідну станцію?**

– Ця груша схрещена на Мелітопольській дослідній станції садівництва, звідтіля вона і потрапила до нас. Коли ми вперше побачили її плоди, були приємно вражені красивим зовнішнім виглядом і незвичайним кольором серцевини. М'якоть має антоціанове забарвлення, яскравий помаранчево-червоний колір, чим вирізняється з-поміж інших сортів груш.

СЕКРЕТИ РЯСНОГО ВРОЖАЮ ГРУШ

ПОГАНІ СУСІДИ

Чим далі посадите грушу від вишні, бузини та горіха, тим краще. Близькість таких дерев негативно позначиться на стані груші, ріст якої пригнічуватиметься, дерево хворітиме і погано плодоноситиме.

ПРАВИЛО ЧОТИРЬОХ ГІЛОК

На саджанці груші залишайте не більше ніж чотири гілки, з яких будуть формуватися основні плодоносні пагони, що збільшить розміри плодів на 20–25%.

■ **Можливо, через це забарвлення так і назвали сорт? Весільна груша має такий самий рум'янець, як сором'язлива наречена під час весілля.**

– Так конкретно й поетично я не скажу. Як науковець можу лише додати, що насичений колір груша має завдяки великому вмісту вітамінів, що позитивно впливають на організм людини.

■ **Які особливості треба враховувати, щоб виростити рекордні 100 кг груш на одному дереві?**

– До умов вирощування ця груша невибаглива. Вона стійка, витримує морози, принаймні в нас, на Волині. Добре себе зарекомендувала, бо плодоносить щороку, має чисті гарні плоди з високими товарними властивостями, а тому дуже популярна.

■ **На який рік після садіння вона плодоносить?**

– Весільна груша швидко плодоносить: якщо дерево ще плене на айві, то плоди дає вже на третій рік, якщо ж на груші лісовій – на четвертий або п'ятий.

■ **На якій ділянці саду рекомендуєте висаджувати грушу? Які сусіди для неї найкращі?**

– Найкраще садити біля іншої груші, тоді краще відбувається переапилення, і, як результат, отримаєте більший урожай. Хоч вона і самоплідна, але все одно краще садити біля інших сортів груші.

■ **На якій відстані?**

– Можна садити на відстані від двох до трьох із половиною метрів. Якщо ж ще плення відбувалося на груші лісовій, то відстань треба збільшити до п'яти метрів.

■ **Чи маєте рекомендації щодо вирощування Весільної груші в регіонах України? Наприклад, на Волині є сприятливі умови для цього, а можливо, в північних регіонах гірші?**

– Бачте, рекомендована вона для Степу, але добре себе зарекомендувала і в Лісо-степу, і на Поліссі. Принаймні у нас, у всьому західному регіоні, вона дуже популярна, бо невибаглива, урожайна, смачна та приваблива зовні.

Тож, вирощуючи цей сорт, отримаєте корисні та смачні плоди.

НАРОДНА МУДРІСТЬ

Одна гнила груша сто груш згноїть.

Любить, як душу, а трясє, як грушу.

Терен груш не родить.

Яка грушка, така й юшка.

Де Крим, де Рим, а де попова груша.

Для кого корисна груша?

- Для тих, хто хоче схуднути. Позаяк у груші більше фруктози, ніж глюкози, цей фрукт корисний при порушенні функції підшлункової залози. Тому свіжі та сушені груші, а також напої з них додають до дієтичного раціону при ожирінні, а також рекомендують тим, хто хоче схуднути.

- Для тих, хто має проблеми з серцем. Завдяки тому, що груша має багато калію, у ній виражені лужні властивості, що позитивно впливають на роботу серця.

- Для виснажених після хвороби та тих, хто переживав стресові ситуації продовж тривалого часу. У плодах груш містяться унікальні біологічно активні речовини, які здатні підвищувати захисні сили організму, протистояти інфекційним захворюванням,

УВАГА! ГРУШІ НЕ МОЖНА:

Їсти на пустий шлунок;
запивати водою;
закусувати м'ясом;
вживати раніше, ніж
за дві години після
приймання їжі.

навіть можуть боротися з депресією, а також мають протизапальну дію.

- Для тих, хто потребує якнайшвидшого загоєння ран.

- Для дітей та вагітних жінок. У грушах багато фолієвої кислоти, яка позитивно впливає на кровотворення.

- Для тих, хто хоче покращити статеве життя. Весільна груша є рекорсменкою за вмістом арбутину – надважливої складової для активного статевого життя. За цю унікальну властивість її назвали «українською віагрю».

ГРУША ВЕСІЛЬНА

Раннього терміну достигання. Дерево невисоке, не займає багато місця, підходить як для великих, так і для маленьких садків. Має округлу крону середньої густоти. Плоди масою 180–200 г, одномірні, правильної грушоподібної форми, з червоним забарвленням. М'якоть ніжна, соковита, масляниста, ароматна. Сорту сумісний із айвою, має високу зимостійкість, стійкий проти парші, частково самозаплідний.

Валентина ЛАНОВЕНКО

Практичні поради з вирощування груш

САД ГРУШІ: закладаймо та доглядаймо дбайливо!

«Готуй сани влітку, а віз узимку», — мовить народна мудрість, а тому вже зараз треба подбати про весняне закладання нових садів. Аби зробити це якнайкраще, варто вивчати успішні практики досвідчених експертів на цій ниві. Однією з найавторитетніших із-посеред них є Валентина ЛАНОВЕНКО, президент Академії органічного садівництва «Ekogarden», власник сімейного органічного розсадника плодівих культур. Вона погодилася поділитися нюансами вирощування груш в Україні.

■ **Пані Валентино, з чого слід почати тому, хто прагне зайнятися «грушевим» бізнесом?**

– Важливо правильно посадити дерева та дбайливо за ними доглядати. Для закладання саду не слід купувати саджанці з листям, яке забирає всю енергію, внаслідок чого рослина зазвичай не приживається. Перед висадженням рекомендую підрізати пошкоджені корінці та на дві-три години замочити коріння саджанця у воді з додаванням біопрепаратів на основі бактерій, які є доброю профілактикою для дерев проти певних захворювань та стимулятором росту їхньої кореневої системи.

■ Як правильно обрати садивний матеріал?

— Це дуже актуальне питання. Чим кращим є походження садивного матеріалу, тим вищою буде продуктивність у саду.

■ Де найкраще вибрати місце для грушевого саду і як підготувати його для садіння?

— Кожна порода має свої біологічні властивості, які впливають на визначення сприятливих ґрунтових умов. Я завжди рекомендую природним шляхом удобрити ґрунт під майбутні насадження, засіявши сидератами, наприклад, гірчицею. Ця культура, завдяки своїм фітосанітарним особливостям і великій масі, якнайкраще бореться з бур'янами та, як наслідок, сприяє утворенню гумусу. Рекомендую також зробити аналізи ґрунту та води, щоб отримані результати використати для розробки системи удобрення.

■ Якою має бути глибина садіння груш?

— Вона залежить від того, якою є відстань між місцем щеплення та поверхнею ґрунту. Так, наприклад, під час висадження дерев груші на карликових підщепах (Айва S-1) місце щеплення має бути на два-три сантиметри вище рівня ґрунту. Для саджанців на карликових підщепах оптимальною є ямка розміром 0,064 куб. м (0,4 м х 0,4 м х 0,4 м).

Загалом усі плодові дерева, насамперед груша, потребують родючих ґрунтів. Якщо ж природні показники родючості замалі, я рекомендую викопати глибшу посадкову яму, для прикладу, розміром 0,125 куб. м (0,5 м х 0,5 м х 0,5 м) і засипати спеціально заготовленим наперед чорноземом із біогумусом.

■ Існують різні схеми садіння груш. Які є ефективними?

Схема садіння залежить від особливостей сорту та віку дерев. Наприклад, між саджанцями груші на карликових підщепах (типу Айва S1) треба забезпечити відстань 0,6–1 м, а на середньорослих — 1,5 м.

Сорт Улюблениця Клаппа

Дистанція міжрядь у садах має становити від 2,8 до 3,5 м, враховуючи габарити техніки для догляду за деревами.

■ Чи існують якісь особливості поливу саджанців груші, чи однаково, де брати воду для цього?

— Відкриті водойми — ось найкращий варіант! Якщо ж їх чи доступу до них нема, але є свердловина вода, то раджу наповнити нею заздалегідь установлені басейни чи посудину для прогрівання. Це важливо, бо рослини якнайкраще засвоюють воду прогріту, насичену киснем, що в результаті суттєво покращує їхнє плодоношення.

■ Порекомендуйте, будь ласка, як доглядати за саджанцями груші навесні та під час вегетації?

— Основні процедури, які має проводити садівник: захист від шкідників і хвороб; прорідження зав'язі; система живлення; формування крони, тобто її обрізування.

■ Чи варто застосовувати обприскування для отримання щедрого і якісного врожаю груш?

— Так, звісно! Без цього не обійтися, адже рослинам завжди загрожують хвороби. Водночас важливо усвідомити, що найліпше запобігти цим недугам

гам, проводячи профілактику, бо, наприклад, якщо сад уже вразила парша, то врятувати від неї дерева вкрай складно. Рекомендовано промислові насадження обприскувати кожні сім-десять днів, тобто 15–20 разів за сезон.

■ **Ці поради підходять і для домашнього господарства?**

— Для домашніх садів мінімальна кількість обробок — 5 на сезон.

■ **Чим саме рекомендуєте обприскувати саджанці груш?**

— До того часу поки розпустяться бруньки, та температура повітря не перевищує десяти градусів, слід використовувати мідьмісні препарати. Вони є потужною зброєю проти всіх грибкових захворювань рослин. Зверніть увагу на те, що дерева найбільш вразливі під час цвітіння, коли через квітку можуть проникнути різноманітні бактерії та збудники хвороб. Сад у цей період потребує особливого дбайливого профілактичного догляду, тому обробка саджанців груш під час цвітіння є обов'язковою.

■ **Серед садівників постійно точаться дискусії: чим захищати насадження — природними чи хімічними засобами? Що ви порадили б?**

— Для обробки саду рекомендую використовувати біопрепарати, асортимент яких на вітчизняному ринку різноманітний, а їхня вартість удвічі нижча, ніж «хімії». Чимало господарств комбінують системи захисту, аби зменшити собівартість вирощування плодів, закладають нові органічні насадження. Крім того, для захисту дерев від сонячних опіків і розтріскування кори навесні вже восени варто побілити їхні стовбури вапном.

■ **Як проріджувати зав'язі на присадибних ділянках?**

— Коли зав'язь розміром як грецький горіх, слід застосовувати ручне проріджування.

■ **Відомо, що догляд за деревами груші передбачає регулярне обрізування. Порекомендуйте, будь ласка, з якою періодичністю це варто робити?**

— За потреби обрізування проводять щонайменше кожні 12 місяців, починаючи з три-чотирирічного віку дерев, зокрема для саджанців груші на карликових і напівкарликових підщепах. Ці роботи починають, як правило, вже в лютому. Для тих дерев, які ростуть вельми інтенсивно, я раджу проводити зелені операції влітку, аби позбутися небажаних приростів. На завершення процедур важливо обробити зрізи чи використати садовий вар.

Сорт Ерікс (Сніжинка)

■ **А яке співвідношення має забезпечити садівник між періодами вегетації, тобто росту, та плодоношенням?**

— 50/50. В усьому має бути рівновага. Це особливо стосується садів груші інтенсивного типу. Вносити, наприклад, нітроамофоску (NPK), добриво, до складу якого входять азот (N), фосфор (P), калій (K), найліпше тоді, коли ґрунт у саду ще вкритий снігом, який через танення сприятиме якнайкращому засвоєнню рослиною потрібних речовин. Упродовж вегетації живлення раджу проводити водночас із поливанням або по листу, послуговуючись рекомендаціями, спеціально розробленими для кожної культури, залежно від характеру росту та планованого плодоношення. Щоби забезпечити оптимальні врожаї та запобігти перевантаженню дерев, зав'язі слід проріджувати.

■ **Як саме це робити на присадибній ділянці?**

— Живлення можна вчинити, застосувавши полив з біопрепаратами, або внесення водного розчину з перегноєм восени після опадання листя.

■ Серед садівників популярним є використання гербіцидів у грушевому саду, але ж відомо, що існують і альтернативні способи боротьби з бур'янами. Що підкажете колегам?

— Міжряддя можна утримувати під паром, але це доцільно тільки у рік закладання, тобто тоді, коли господар готує землю до залуження. Тому рекомендуємо висаджувати спеціальні низькорослі суміші трав. На прикореневій зоні треба виконувати бур'яни чи всяку траву. Ось чому садівники або висаплюють бур'яни вручну, або застосовують гербіциди. На противагу цій важкій роботі можна використовувати агроволокно в міжрядді.

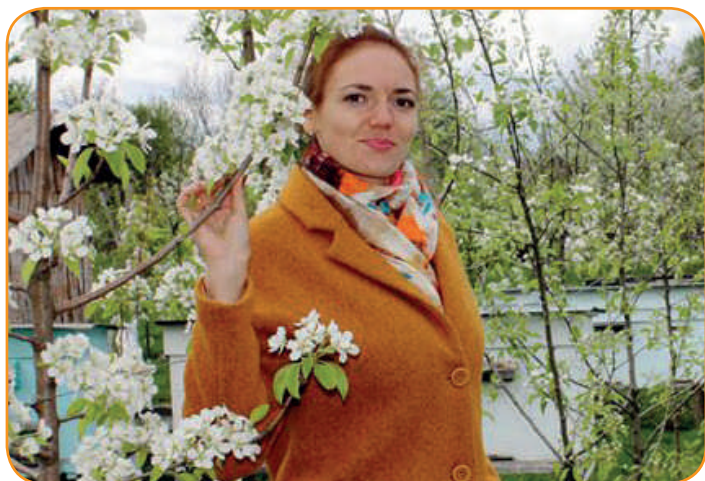
■ Цікаво, скільки коштуватиме така альтернатива?

— Витрати на те, щоби вистелити агроволокно один раз після закладання саду, становитимуть близько 10 тис. грн. на 1 га (це 3000 погонних метрів), але слугуватиме воно не менше чотирьох-п'яти років. У цьому випадку нема потреби в мульчуванні.

■ Відомо, що від якісного запилення саду залежить майбутній урожай. Як його найкраще забезпечити?

— У саду мають бути груші сортів-запилювачів. Джмелі здатні запилювати ці дерева навіть в умовах низької температури, для груші це найкращий варіант. Для цієї мети можуть слугувати і осмії (дикі бджоли). Вони, за сприятливих умов, самостійно поселяються в садах. Достатньо мати 3–4 вуликів у саду на 1 га, аби покращити показники врожайності на 10–15 відсотків.

■ Принагідно вітаю з тим, що цього року ваш розсадник отримав сертифікат «Органік Стандарт», і, з огляду на новий статус, прошу розповісти про особливості, які можуть бути корисними виробникам груші.

Сорт Ерікс (Сніжинка)

— Дякую! Процес сертифікації тривав роки, і ось маємо відповідний документ. Згідно з ним, заборонено використовувати гербіциди, а також хімічні засоби захисту проти шкідників і хвороб. Для боротьби з бур'янами використовуємо тільки ручну працю. Таке господарювання допомагає утримати більше вологи після дощів і сприяє якнайкращій продуктивності садивного матеріалу. Ми обрали закритий цикл вирощування — від підщепи до дво-трирічного саджанця, що гарантує отримання високої якості садивного матеріалу та відповідності сортів.

Радіємо, що з кожним новим сезоном дедалі більше фермерів цікавляться органічним садівництвом. Це певним чином мобілізує розсадники підвищувати власну спроможність надавати клієнтам комплексні рішення: від планування та садіння до консалтингового супроводу всього процесу вирощування.

*Олександр КРИВЕНКО,
спеціально для журналу «СонцеСад»*

*Фото з архіву
Валентини ЛАНОВЕНКО*

Плоди

груші – джерело вітаміну B9, тобто фолієвої кислоти, важливої для процесів кровотворення. Цинку в груші значно більше, ніж в інших плодах і ягодах. Крім того, груша щедра на мідь, кобальт, залізо, ванадій, молібден, нікель, фтор, йод та інші елементи, яких дуже потребує людина. Не зайве знати, що в ранніх, літніх сортах груші більше марганцю, а в пізньостиглих – заліза.

Наталя ЗЕМНА,
фітотерапевт

ГРУША ЛІКУЄ

Груша – одне з найдавніших дерев, яке почали культивувати за тисячу років до нашої ери на землях Давньої Греції. В Україну вона була завезена з Візантії. І полюбили її за смачні плоди, заради яких почали розмножувати, розселяти по різних краях.

Дерево виявилось придатним для багатьох цілей. Відваром його листя в різні відтінки жовтого й коричневого кольорів фарбували тканини, витяжкою з кори та гілок дубили шкіри. Із деревини виготовляли меблі, ложки, прикраси та інше хатнє начиння. І все ж найбільше цінували грушу за смакоти і цілющість плодів, за

лікувальну придатність її молодих гілочок.

Не одне покоління переконалось: і взимку, і влітку молоді пагінці груші – чи не найкраща заварка для чаю. Він дуже духмяний і не менш лікувальний. Бо виводить з організму солі, зменшує запальні процеси в суглобах, діє сечогінно, не викликаючи подразнення нирок, поліпшує сольовий обмін.

Отже, візьміть два-три молодих грушевих пагінці довжиною у десять-п'ятнадцять сантиметрів, вкиньте їх у чайник чи каструлю і прокип'ятіть 10–15 хвилин. Жодна заварка не надасть чаю такого рубінового забарвлення, як грушева.

Одне незаперечне – груші треба їсти свіжими, робити з них узвари, повидло, варення, джеми, мармелади, кваси і все інше, що підкаже вам ваша фантазія.

Корисність всіх цих наїдків легко пояснити.

Плоди груші – джерело вітаміну B9, тобто фолієвої кислоти, важливої для процесів кровотворення. Цинку в груші значно більше, ніж в інших плодах і ягодах. Крім того, груша щедра на мідь, кобальт, залізо, ванадій, молібден, нікель, фтор, йод та інші елементи, яких дуже потребує людина. Не зайве знати, що в ранніх, літніх сортах груші більше марганцю, а в пізньостиглих – заліза.

Хоч груші і здаються солодшими від яблук, але це не через більший вміст цукру в них. Таке відчуття складається тому, що в груші, порівняно з яблуком, значно менше кислоти. Отже тим, кому через надмірний вміст кислоти яблука не рекомендовані, радимо звернути увагу на груші. Щоправда, деякі фітотерапевти

Сік із свіжих груш – чи не найкращий сечогінний засіб. Його корисно пити всім, в кого хворі нирки, розвивається сечокам'яна хвороба. Такий сік показаний і тим, хто хворіє на цукровий діабет.

застерігають, що груша надто щедра на клітковину і через це здатна подразнювати слизову оболонку кишечника. Правда й та, що на практиці вживання груш хворими на коліти і ентероколіти такий висновок не завжди підтверджує.

В усі часи для українців в особливій пошані були грушеві узварки, адже ними можна не лише смакувати, втамовувати спрагу влітку і взимку, а й успішно лікуватися. Особливо, в разі виникнення розладів шлунка, проносів. Для цього годяться різні види груші, та чи насамперед – дичка, бо в ній міститься найбільше дубильних речовин. Не обминали

увагою грушу, зокрема, чоловіки, які знали: грушевий узвар – це бальзам на душу після алкогольного сп'яніння.

Та про що говорити: грушеві ліки всім віддавна до вподоби. Для дітей – це найкращий і найсмачніший знеболювач, для людей будь-якого віку – чудовий сечогінний і антисептичний засіб. Коли в дитини виникала застуда, з'являлися нежить, кашель, матері згадували про теплий грушевий узвар, підсолоджений цукром чи медом. Він п'ється наче то не ліки, а справжнісінький нектар. Вже наступного дня простуда відступала, від кашлю і сліду не ли-

шалось. Коли не полишала охриплість, заварювали або пекли свіжу грушу, що теж виявлялося чудодійними ліками. З відвару робили навіть компреси, що усували головний біль.

Сік із свіжих груш – чи не найкращий сечогінний засіб. Його корисно пити всім, в кого хворі нирки, розвивається сечокам'яна хвороба. Такий сік показаний і тим, хто хворіє на цукровий діабет. Адже доведено, що грушева дієта регулює травлення, обмін речовин, груші добре засвоює організм.

Грушеві плоди можна засушити. І вони, між, іншим, згодяться не лише для узвару. Із таких сушених плодів, змолотих на борошно, випікають коржики й перепічки, які дуже корисні хворим на діабет. З насіння груші, якщо його підсмажити й змолоти, можна приготувати смачну і цілющу грушеву каву.

В давні часи листям груші (відварями, настоями та подрібненим свіжим листям) лікували грибкові ураження, запальні процеси шкіри, дерматити. А порошок, зроблений з сухого листа груші, застосовували від пітливості.

Груша є ще й хорошим косметичним засобом, з неї роблять чудові маски. Особливо придатні для цього груші, влегані в сіні, коли вони стають м'якими і дуже піддатливими для розминання. Нанесена на обличчя, шию, руки, маска (навіть усього на 15–20 хв.) робить шкіру напрочуд гарною. Не забудьте після того, як змили маску теплою водою, змастити шкіру зволожуючим кремом.

Тому, хоч з якого боку подивись на грушу, – кругом вона хороша. Тож, коли ігноруєте її, то дуже обкрадаєте і власне здоров'я, і власну красу.

Олена КІЩАК,
завідувач відділу технології
виращування плодових і
ягідних культур Інституту
садівництва НААН

Як омолодити плодові дерева

Зазвичай плодові дерева, вступаючи у пору плодоношення, послаблюють ріст, їх плоди поступово дрібнішають, а в окремих сортів зерняткових культур спостерігається періодичність плодоношення. Ознакою відмінного загального стану і високої продуктивності дерев є утворення ними пагонів завдовжки не менше ніж 35–40 см. Якщо довжина приросту однорічних гілок зменшується до 20 см, треба проводити омолоджувальне обрізування. Дерев на сильнорослих підщепах потребують його на 15–20-му році після висаджування в сад.

Залежно від віку дерев, їхнього стану й особливостей росту та плодоношення сортів, застосовують різний ступінь омолоджувального обрізування: легке – видалення 2–3-річних верхівок скелетних гілок; середнє – вкорочування скелетних гілок на 4–6-річну деревину; сильне – обрізування скелетних гілок із видаленням приросту останніх 7–10 років; повне омолодження – обрізування 2/3 частини всіх старих

скелетних гілок із формуванням нової крони з пагонів відновлення.

З чого починати?

Омолодження починається з проріджування всіх скелетних гілок на одному рівні з урахуванням ярусності. Видалення частини скелетних гілок на зовнішнє розгалуження сприяє кращій освітленості

внутрішньої частини крони. Одночасно видаляють сухі, зламані, хворі гілки і ті, що дуже загущують крону й переплітаються між собою.

Гілки вкорочують над молодим плодовим утворенням, однорічним приростом або молодою гілкою. Напівскелетні гілки вкорочують за принципом підпорядкування.

Поблизу зрізів проріджують старі плодові утворення, видаляючи на них найстаріші розгалуження. Обростаючі гілки, що залишаються, проріджують, залишаючи їх на відстані не більше ніж 20 см одна від одної і вкорочуючи на $1/2$ – $1/3$ довжини (рис. 1).

Скелетні гілки вищих порядків під час омолодження залишають коротшими, ніж гілочки нижчих порядків, від яких вони відростають.

Наступного року після омолоджувального обрізування ретельно проріджують крону і вкорочують довгі пагони. Добре розвинені кінцеві прирости залишають як пагони подовження омолодженної гілки і вкорочують у зерняткових культур на 50–60 см від основи, а у кісточкових – до 60–70 см, конкуренти провідників вирізають на кільце. У наступні роки омолоджені дерева обрізують так само, як і молоді, що вступили в пору плодоношення.

Дуже часто після омолоджувального обрізування у яблуні і груші з'являються сильні ростові та жирові пагони. Для зменшення їх кількості обрізування доцільно проводити не взимку, а в першій декаді липня. Це стримує появу надмірної кількості таких пагонів, тож нема потреби у додатковому їх проріджуванні та регулюванні в зимовий період. Наступного року після такого обрізування у вільних місцях крони сильні ростові пагони (передусім нахилені від вертикалі) вкорочують на 15 см (якщо їхня довжина – 40–50 см) і на 30 см (якщо їхня довжина – 60–80 см) для формування обростаючих гілок. Усі інші пагони, що не використовуються для поповнення крони новими гілками і загущують її, вирізають на кільце.

Кожна порода має свій «характер»

Під час омолодження дерев треба враховувати біологічні особливості кожної породи. Наприклад, у черешні неприпустимо видаляти товсті гілки (діаметром понад 10 см), бо це спричинить сильну камедетечу внаслідок поганого загоєння ран. Крім того, дерева, як правило, всихають. Це можна пояснити слабкою здатністю черешні до відновлювання, осо-

Рис. 1. Скелетна гілка дерева яблуні:
а – до відновлювального обрізування;
б – після відновлювального обрізування (другий рік).

бливо у дорослому віці. Тому найкраще омолоджувати крони черешень поетапно. Тобто половину крони обрізують навесні поточного року, а половину – наступного. Тоді найкраще активізуються процеси росту, відновлюється плодова деревина, на 25–27% підвищується врожайність і на 25–29% збільшується величина плодів.

Рис. 2. Оголення гілок кущоподібних сортів вишні в період плодоношення.

Рис. 3. Відростання пагонів на сучках заміщення.

Вишня має свої особливості обрізування. Крони вишнево-черешневих гібридів (дюків) подібні до черешні, тому менше загущуються, а плодоносні гілочки кущоподібних сортів вишні з року в рік видовжуються, стають оголеними з короткими пагонами на верхівках, звисають донизу, переплітаються, внаслідок чого крона всередині стає кошлатою, а скелетні гілки – оголеними (рис. 2).

Тому гілки, які залишають при омолодженні, обрізують на 3–5-річну деревину над букетною гілочкою або одиноким пагоном із ростовою верхівковою брунькою чи над багаторічною розгалуженою плодоносною гілочкою, яку вкорочують до нижньої(від основи) гілочки. Плодоносні гілочки проріджують і вкорочують до найнижчого бічного розгалуження, а у деревоподібних сортів – на половину довжини над букетною гілочкою.

Відновлювальне обрізування дерев на слаборослих клонових підщепах проводять тоді, коли вони вступають у пору плодоношення, адже ці дерева раніше старіють. Для них застосовують циклічне обрізування.

У плодових дерев на сильнорослих підщепах з округлою формою крони гілки (якщо вони відплодоносили) слід омолоджувати, вкорочуючи їх на 3–4-тирічну деревину. Саме три-чотири-річні гілки більшості сортів яблуні та груші формують урожай плодів вищої товарної якості. При цьому на сучках залишають два-три плодоносні утворення, розміщуючи їх поблизу основи гілки.

Сучки заміщення слід залишати на гілках другого порядку галушення або під кутом, близьким до горизонтального, на центральному провідникові зі спрямуванням у міжряддя.

Завдання циклічного обрізування в наступні роки полягає в тому, щоб на багаторічних гілках (у тому числі на стовбурі) щороку залишати визначену кількість пагонів, на яких протягом другого-третього року утворюються одно- та дворічні кільчатки, які плодоносять на 3–4 рік.

Три-чотири гілки, що відплодоносили, зрізають на сучок завдовжки 1,5–6 см. При цьому бажано робити переведення набічну кільцівку або інше утворення (рис. 3). На сучках утворюються, як правило, два-три пагони, з яких один зрізають на сучок із 2–3 бруньок, другий залишають для формування плодівих утворень, а третій (якщо є загущення) вирізають на кільце. Такий цикл обрізування повторюється щороку.

Омолодження слаборослих дерев

Сьогодні в практиці інтенсивного промислового садівництва широко застосовують скороплідні сорти, які щеплять на карликові підщепи для створення насаджень високої щільності. Деревя в таких садах формують за типом веретеноподібних або вісеподібних крон. Головний принцип їх формування полягає

Рис. 4. Веретеноподібна крона.

Рис. 5 Осеподібна крона.

у максимальному насиченні крон плодовими ланками, обрізування яких також ґрунтується на динамічній заміні плодової деревини.

За таких способів формування крон плодових дерев щорічне омолодження гілок фактично відбувається зі вступом дерев у пору плодоношення.

У дерев на карликових і напівкарликових підщепах найбільш ефективною є система формування крони у формі стрункого веретена (рис. 4). Сформовані дерева повинні мати штамп заввишки 50–70 см, сильний стовбур і рівномірно розміщені навколо нього бічні гілки з широкими кутами відходження.

У нижній частині стовбура формують до 4–5 постійних сильних напівскелетних гілок, а вище залишають слаброслі плодоносні гілки різного віку, але лише ті, які мають не більше ніж три-чотири роки. Товщина цих гілок біля основи не має перевищувати третину стовбура дерева.

Для посилення росту обростаючих гілок провідник стовбура за потреби переводять на слабку верхню гілку або конкурент, що одночасно забезпечує низькорослість дерев.

Бічні розгалуження дерев на стовбурі в перші чотири роки формування не вкорочують, вирізають лише гілки з гострими кутами відходження та занадто сильні гілки (на сучки з двома-трьома бруньками).

Обростаючі гілки, що відплодоносили, вирізають на сучки завдовжки 1,5–2 см, щоб отримати лише один пагін заміщення.

Таким чином, дерево набуває конусоподібної форми, що сприяє доброму освітленню та яскравому плодоношенню.

Останнім часом в інтенсивних садах набуває поширення осеподібна форма крони. Дерево має висоту від 2,8 до 3,5 м, сильний стовбур (вісь), на якому рівномірно розміщені бічні гілки з широкими кутами відходження. У яблуні вони повинні мати не більше ніж 4 роки, а у груші – 5–6 років. Багаторічною частиною такої крони є тільки провідник. У період плодоношення проводять обрізування на заміщення («циклічне») бічних три-чотирирічних гілок, внаслідок якого утворюється колона завширшки 0,6–1,5 м (рис. 5).

Юрій Клименко,
завідувач відділу дендрології Національного
ботанічного саду імені М.М. Гришка НАН України,
доктор с/г наук

МАЛЬОВНИЧИЙ САД

У зеленому дизайні настає яблуневий бум

Декоративні яблуні набувають дедалі більшої популярності в дизайні парків і присадибних ділянок. Ця мода прийшла з Європи, однак в українських традиціях така окраса саду також відома. «Райські» яблучка були майже в кожному нашому садку. Сьогодні у них з'явилося багато родичів – є з чого вибрати, є чим милуватися. Про це – наша розмова із завідувачем відділу дендрології Національного ботанічного саду імені М. М. Гришка НАН України, доктором с/г наук Юрієм Клименком.

■ Що то за дивина – декоративні яблуні, які приваблюють не смаком, а виглядом?

– У науці не існує такого поняття як декоративні яблуні. Всім відомі сорти яблуні домашньої, які вирощують для споживання плодів (більшість з них походить від яблуні лісової). А ті види, які зростають в природі й виглядають дуже красиво, просто називають декоративними яблунями. Зазвичай вони дуже рясно і красиво квітнуть, у них яскраві, хоча й невеличкі плоди, їх дуже багато. От відомі українські «райки» – один з таких прикладів. Та коли ми говоримо про декоративні яблуні, маємо на увазі не лише дикорослі види, а й ті, що створені селекціонерами, які орієнтувалися не на якість плодів, а на декоративні принади. Адже у кожного з дикорослих видів декоративних яблунь – свої неповторні властивості: у деяких – червоні листки, у інших – яскравих кольорів квітки чи й плоди.

■ Однак вживати їх плоди не можна?

– Чому? Все, як кажуть, на любителя. Адже всі вони належать до розоцвітих, тобто є їстівними. Але одна справа – сортове яблуко з яблуні домашньої (велике, соковите, ароматне, ніжне), інше – плоди декоративних яблунь, які більше радують око аніж

Яблуня Недзвєцького, фото nasotke.pro

Яблуня Недзвецького

Яблуня Недзвецького

вишуканий смак. Хоча з них можна зробити варення. Однак їх здебільшого вирощують для краси. Дуже поширеною стала яблуня, яка має назву яблуня ягідна. Вона росте в природі, походить із Східного Сибіру та прилеглих до нього регіонів. Це невеличке деревце, яке рясно квітує навесні, а восени висипане плодами, такими дрібними, що схо-

жі на ягідки. Плоди можуть прикрашати його і взимку, адже вони довго залишаються на гілках, доки пташки не склюють, адже «ягідки» своїм виглядом і їх приваблюють. Інший вид – яблуня Недзвецького. Має пурпурові листя та пурпурові плоди. Якщо розрізати ці плоди – їх м'якуш теж пурпуровий. Декоративні дерева цього виду можна побачити в Києві – в районі станцій метро «Лісова», «Чернігівська», де вони насаджені вздовж лінії метрополітену з обох боків і дуже прикрашають територію. Є й інші види, які можна використовувати, як декоративні.

■ Скільки їх налічується на сьогодні?

Яблуня Ола

Яблуня Ола

Груша Келлера
фото golesosad.com

Груша Келлера

Яблуня Ола

– У природі їх понад 30, деякі ботаніки вказують на вдвічі більшу кількість, однак серед них є несправжні види, наприклад, яблуня сливолиста – гібрид яблуні ягідної з домашньою, яблуня Шейдеккера – гібрид яблуні рясноквітучої з сливолистою та інші. Є дуже красивий сорт Ола, який має темнопурпурове забарвлення листків, квітів та плодів (доволі багато дерев цього сорту висаджено у парку «Феофанія»). Вірогідно, він є складним міжвидовим гібридом, оскільки

Яблуня Сливолиста, фото mirror1.goldvoice.club

Яблуня Сливолиста
фото plantarium.ru

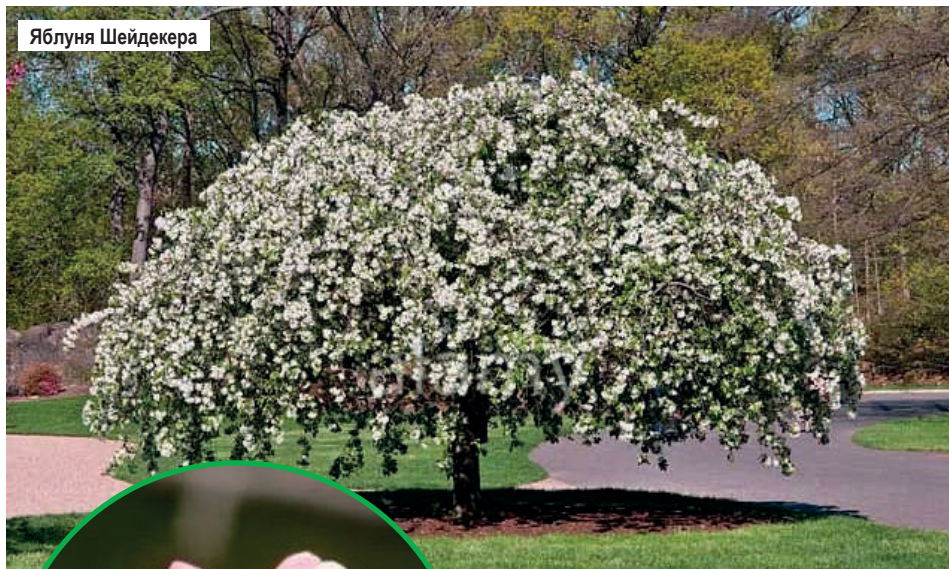
ки після родової назви «яблуня», за звичай не ставлять назву виду, а відразу йде назва сорту, пишуть так: «яблуня «Ола». У продажу є певний вибір декоративних яблунь, тобто продають і висаджують найпривабливіші з них. Дуже оригінально виглядають декоративні карликові та колоноподібні яблуні, а також з яблуні з повислими гілками. У останніх довгі гілки звисають і формують

Яблуня Ягідна, фото hplants.com.ua

Яблуня Ягідна

Яблуня Шейдекера

Яблуня Шейдекера

красиву крону. Сорту з повислими гілками є у яблуні домашньої (називається сорт – Еліза Ратке), у нього середнього розміру доволі смачні плоди, є такий сорт у яблуні ягідної та у деяких інших видів.

■ Чи вибагливі такі красуні в догляді?

– Особливих проблем з доглядом за декоративними яблунями у вас не виникатиме, бо ці види стійкіші ніж яблуня домашня, адже деякі з них – дикорослі види. Наприклад, яблуня ягідна взагалі не боїться морозів –

нормально почуватиметься навіть на тих територіях, де взимку морози сягають до -50°C. Яблуня Недзевського походить із середньої Азії, тож дуже посухостійка. Єдине, що декоративні яблуні в наших умовах можуть уражуватися шкідниками й хворобами, зокрема, чорною плямистістю листків. Хоча якщо хвороба не сильно «розгулялася», на декоративних властивостях дерев це не дуже позначається. Зі шкідників декора-

Яблуня Ягідна

тивним яблуням найбільше шкодить яблунева павутинна міль, вона може повністю з'їсти листки. Профілактика цих бід – традиційна. Проти грибків дерева обробляють восени і рано навесні (по зеленому конусу) препаратами, які містять мідь чи залізо. Проти шкідників використовують інсектициди. Зазвичай їх застосовують за 60 днів до збору врожаю. Якщо ж ви не плануєте збирати плоди з декоративних дерев і немає ризику того, що хтось сам скуштує «цікаві» яблука – можете обприскувати дерева в будь-який час. До ґрунту дерева також не вимогливі.

■ Як висаджувати декоративні яблуні, аби ці насадження гарно виглядали?

– Оскільки декоративні яблуні бувають різних розмірів, висаджувати їх потрібно залежно

Груша Усурійська, фото poradumo.com.ua

Груша Усурійська

Груша Усурійська

Груша Усурійська

від того, якими вони виростуть, аби не заважали одна одній. Тому коли купуєте саджанець, обов'язково з'ясуйте, чи він щеплений на високорослу підщепу, тоді яблуня буде великою, чи на середньорослу (тоді вона виросте до 3–4 м), чи на низькорослу (тоді вона буде заввишки 2–2,5 м). Якщо ж саджанці вирощені з насіння, а не щеплені, тоді отримаєте копію природного екземпляра рослини. Також вибирайте для яблунь сонячні ділянки – більшість декоративних рослин розкривають всю повноту своєї чарівності при гарному освітленні. В тіні чи напівтіні вони не так рясно квітнуть, гірше утворюють плоди та й сама рослина виглядає не так красиво.

■ Оскільки ми говоримо про дизайн саду, як потрібно обрізати декоративні яблуні, аби вони в нього вписалися як найкраще?

– На відміну від яблуні домашньої, яку потрібно обов'язково обрізати за певними правилами, аби отримати гарний врожай і якість плодів, їх декоративні сестри не потребують обов'язкової обрізки. Тож достатньо щовесни оглянути деревце і видалити лише сухі гілки або ті, що заважають одна одній чи ростуть всередину крони. На цьому процедуру завершено. Також намагайтеся не зрізати великі гілки, аби на дереві не залишалися великі рани.

■ Де більше таких декоративних насаджень – у приватних садибах чи в парках?

– На жаль, в Україні на присадибних ділянках ще не дуже охоче вирощують декоративні яблуні, тому вони трапляються здебільшого в міських парках. Однак в останні роки їх кількість значно збільшилася. Та більшість саджанців декоративних рослин, які з'являються в Україні, привозять з європейських розсадників. Їх каталоги містять великий асортимент. І не тільки яблунь, а й декоративних груш, слив, які також дуже широко використовуються в озелененні. Наприклад, дуже привабливо виглядає груша маслинколиста – у неї листки сивого кольору, тож її видно здалеку, особливо якщо висадити дерево на зеленому тлі інших насаджень. Такий контраст милує око. А от декоративна груша усурійська (на відміну від звичайної груші має пилчастий край листочка) дуже рано й красиво квітує. Ще одне декоративне диво – груша Келлера, восени її листя набуває пурпурового кольору.

■ Чи приваблює така декоративна краса бджіл - для любителів квіткового меду?

– Так, адже всі розоцвіті запилюються комахами, тому й мають такий привабливий вигляд в природі, щоб здалеку було видно яскраві квіти і розповсюджувався приємний аромат навколо. Тому декоративні яблуні – чудова принада для бджіл, ви це побачите під час цвітіння. Та й самі отримаєте задоволення від неповторного аромату. А це, як відомо, поліпшує настрій. Тож райські яблуньки додадуть наснаги до життя.

ВИШНЯ та ЧЕРЕШНЯ - літнє намисто

Олена Кіщак,
доктор сільськогосподарських наук,
Інститут садівництва НААН України

Кожен садівник мріє виростити на присадибній ділянці врожайні вишні і черешні, щоб забезпечити свою родину надзвичайно смачними плодами з цінними дієтичними властивостями. У цих культур багато спільного, тому існують деякі загальні правила догляду.

1 Необхідно ретельно підбирати земельну ділянку. Найкраще, щоб це була рівнина з доброю природною тренованістю території й родючими ґрунтами. Якщо таких ділянок немає, на півночі України віддають перевагу пологим схилам південного та південно-західного напрямку, на півдні – захищеним від суховіїв північним та північно-західним схилам. Підґрунтові води повинні залягати на глибині не менше, 1,5 – 2 м для вишні, а для черешні – 2,5 – 3 м. Не можна розміщувати ці культури біля річок та водоймищ, пониженні та не захищені від вітру ділянки, де збирається і утримується холодне повітря. В таких місцях сильніше підмерзають квіткові бруньки та гірше зав'язуються плоди. Ґрунти повинні бути легкого механічного складу.

2 Найбільш шкочинними хворобами для черешні й вишні є кокомікоз, моніліоз та бактеріальний рак, а шкідниками – попелиці, вишнева муха та личинка травневого хруща. Для ефективного захисту від згаданих хвороб використовують бордоську рідину, препарати Хорус, Скор, Топсин-М, від шкідників ефективні Актара, Актотіт, Сумітін, Антихрущ та ін.

3 Черешні і вишня потребують сортів-запилювачів. Для багатьох сортів вишні гарним запилювачем може бути черешня, якщо терміни цвітіння сортів обох культур збігаються. Черешня менше примхлива до погодних умов під час цвітіння, оскільки її пилок більш зимостійкий. Для гарантованого отримання стабільних урожаїв вишні краще висаджувати самоплідні або частково самоплідні сорти.

Сорти-запилювачі для вишні

Сорт	Ступінь самоплідності	Сорт-запилювач
Встреча	Частково самоплідний	Шалунья, Примітна, Самсонівка, Любська
Ігрушка	Самобезплідний	Шалунья, Самсонівка; черешня – Валерій Чкалов, Крупноплідна, Дончанка, Франц Йосиф
Ксенія	Частково самоплідний	Малишка, Ночка, Лотівка; черешня – Ніжність, Дончанка
Молодіжна	Самоплідний	Любська, Лотівка, Фаворит
Ночка	Частково самоплідний	Мелітопольська радість, Любська, Альфа, Тургенівка
Тургенівка	Частково самоплідний	Любська, Гріот Серідко, Фаворит, Мелітопольська радість, Ночка, Ребацька красуня
Чудо-вишня	Самобезплідний	Мелітопольська радість, Фаворит, Любська; черешня – Київська чорна, Ніжність, Ярославна

РАННЯ

Вишня ЧУДО-ВИШНЯ
ІВШ-5 — 99 грн за шт.
Високоврожайний гібрид вишні і черешні, стійкий до морозів, посухи, грибкових хвороб. Плоди великі, транспортабельні. М'якоть ніжна, солодка, десертна, соковита. Кісточка середня, легко відділяється. Знімальна стиглість: I декада червня.

РАННЯ

Вишня РАННІЙ ДЕСЕРТ
ІВШ-37 — 109 грн за шт.
Високоврожайний, зимостійкий та хворобостійкий сорт. Плоди яскраво-червоного кольору. М'якоть соковита, приємного кисло-солодкого смаку. Знімальна стиглість — I декада червня.

РАННЯ

Вишня ШАЛУНЬЯ
ІВШ-3 — 99 грн за шт.
Сорт стійкий до посухи, морозів, моніліозу, кокомікозу. Плоди транспортабельні, масою 6 г. М'якоть ніжна, кисло-солодка. Кісточка легко відділяється. Знімальна стиглість: II декада червня. Урожайність з дорослого дерева — 40 кг. В Україні один із найпопулярніших промислових соковрожайних сортів вишні.

СЕРЕДНЬО-СТИГЛА

Вишня ЧОРНОКОРКА
ІВШ-4 — 99 грн за шт.
Сорт морозо-посухостійкий, транспортабельний. Плоди масою 4,5-5 г. М'якоть соковита, ароматна, солодка. Кісточка вільна. Знімальна стиглість: I декада липня. Урожайність з дорослого дерева — до 60 кг.

В чому різниця?

Втім між вишнею та черешнею є відмінності, які також потрібно враховувати.

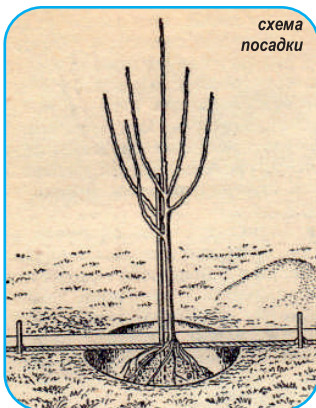

1 Черешня, незважаючи на нижчу порівняно з вишнею зимостійкістю, краще зав'яже плоди, регулярніше плодоносить та більш стійка до кокомікозу та моніліозу. Як наслідок, урожайність в період повного плодоношення сягає 60 – 100 кг з дерева, тоді як у вишні становить 30 – 40 кг.

2 Черешня більш сильноросла і може досягати 15 м заввишки, вишня – 4 – 6 м, а її слаборослі сорти – 2 – 2,2 м. Тому між рядами черешні на сильно-рослих підщепах (сіянці дикої черешні, антипки) має бути відстань 6 м, а між деревами в ряду – 3 – 4 м, на слаборослих (ВСП-2, Гізела 5, Студениківська) – 4,5 – 5 та 2 – 2,5 м відповідно. Для сильнорослих сортів вишні рекомендована схема садіння 5 – 6х3 м, а слаборослих – 4х2 – 3 м.

Коли і як висаджувати?

У північних і центральних районах України черешню і вишню краще висаджувати навесні (якомога раніше, з початком весняно-польових робіт), а в південних районах можна й восени. На родючих ґрунтах викопують ями завглибшки 50 і завширшки 60 см. Верхній родючий шар ґрунту відкидають в один бік, нижній – в інший. На дно ями насипають 2 – 3 відра чорнозему, який перемішують з перегноєм (8 – 10 кг) та фосфоро-калійними добривами, норми внесення яких залежать від виду та родючості ґрунту. Для уникнення опіків молодих коренів добривами або гноєм, безпосередньо на них насипають ґрунт з верхнього шару або чорнозем.

На піщаному ґрунті викопують ями розміром 1 х 1 м, на дно насипають шар глини завтовшки 20 см, утрамбовують її і засипають яму родючою сумішшю. Саджанці тримають на такій висоті, щоб місце щеплення було вище рівня ґрунту на 3 – 4 см. Щоб не помилитися, поперек ями кладуть рейку або садильну дошку. Після поливу висаджені деревця осідають і місце щеплення опиняється на рівні ґрунту. Під кожне дерево виливають 20 – 30 л води, щоб витиснути

ти з ями повітря і ущільнити в ній ґрунт. Лунку навколо саджанця мульчують перегноєм, компостом або сухим ґрунтом шаром 2 – 3 см.

Черешня ВАЛЕРІЙ ЧКАЛОВ ІЧР-7 — 109 грн за шт.

Сорт транспортабельний, стійкий до морозів (-24°C). Плоди великі, масою 7-9 г. М'якоть соковита, освіжаюча, з винно-солодким присмаком. Урожайність з дорослого дерева — понад 60 кг. Знімальна стиглість — I декада червня.

Черешня КРУПНОПЛОДНА ІЧР-1 — 109 грн за шт.

Сорт середньостиглий, стійкий до морозів, хвороб. Плоди великі, масою до 20 г. М'якоть соковита, хрумка, кисло-солодка. Знімальна стиглість: II-III декада червня. Урожайність з дорослого дерева — до 80 кг.

Формуємо крону

У ЧЕРЕШНІ. Черешня вирізняється сильнорослістю, вираженою стовбуристістю і ярусністю, тому її крону на присадібних ділянках краще формувати на низьких штамбах (50 – 60 см), щоб дерева були зручні для догляду та збирання врожаю. Черешня слабо галузиться і погано реагує на сильне обрізування. Тому обрізувати дерева необхідно якомога менше, уникаючи вкорочення пагонів. Лише на 2 – 3-й рік після садіння, якщо у дерева утворюється мало пагонів, їх доводиться дуже вкорочувати, щоб стимулювати відростання нових. **Найефективнішою для вишні і черешні є округла крона з пониженою зоною плодоношення.** Вона складається з трьох ярусів: у нижньому – по 4 – 5 скелетних гілок, у середньому – 2 – 3, верхньому – 2, відстань між ярусами – 60 – 70 см. Згодом гілки третього ярусу втрачають своє значення скелетних, для кращого освітлення центру крони їх, як правило, видаляють. Проте у молодих дерев слід закладати гілки й у третьому ярусі, щоб сприяти відхиленню гілок нижніх ярусів від центра крони на периферію.

У перші роки після садіння особливо стежать, щоб молоді дерева не розросталися у висоту, а нижні гілки не відставали у рості від верхніх, і навпаки, розросталися сильніше, створюючи компактний нижній ярус. Тому у дерев з повільним ростом у разі відростання одного чи кількох пагонів лише на центральному провіднику у зоні закладання гілок другого ярусу їх також сильно укорочують або провідник зрізують разом із сильнорослими пагонами над нижче розташованим коротким пагоном. У дерев з рівномірним ростом пагонів обрізування зводиться в основному до проріджування пагонів, що конкурують з пагонами подовження, ростуть догори, у середині крони чи назустріч іншим гілкам.

У ВИШНІ. Розрізняють 2 групи сортів вишні – куцоподібні та деревоподібні. Для першої групи (сорт Молодіжна, Чорнокорка, Любська, Гріот Побельський, Встреча, Лотівка, Елегантна, Альфа та ін.) властиве сильне галузження пагонів, внаслідок чого крона сильно загущується і стає розлогою. Її формування крони досить просте: здебільшого проріджують сильнорослі пагони (без укорочування).

Насамперед вирізують зайві сильнорослі пагони на центральному провіднику та скелетних гілках, що ростуть із верхнього їх боку всередину крони – щоб вони не розросталися у товсті гілки, які потім доводиться вирізувати. Інші бічні пагони й ті, що розташовані знизу скелетної гілки, не вирізують, їх проріджують лише у випадку їх розташування паралельно один до одного в одній площині на відстані 10 – 15 см. Короткі пагони (до 15 – 20 см) не проріджують. Вони є основними органами плодоношення і недовговічні. Деревоподібні сорти (Метеор, Англіїська рання, Тургенівка, Ксенія, Ігрушка та інші) відзначаються слабшим гілкуванням, мають довгі (70 – 90 см) пагони, внаслідок цього крони стають розрідженими. Формування та обрізування таких сортів вишні схоже на те, яке це роблять у черешні – переважно вкорочують довгі (понад 60 – 70 см) пагони. У період плодоношення дерева з нормальним приростом (30 – 50 см) не потребують майже ніякого обрізування. У цей період вирізують лише сухі, поламані і пошкоджені гілки та своєчасно обмежують висоту крони до 2,6 – 4 м залежно від сили росту сорту.

Незалежно від часу садіння, саджанці обрізують лише навесні.

Друга молодість

Омолоджуюче обрізування проводять, коли пагони подовження скелетних гілок стають меншими, ніж 10–15 см. Скелетні та напівскелетні гілки проріджують, крону знижують до 2,5–3 м на бічні розгалуження. Гілки, що залишилися, обрізують на 3–5-річний приріст дерев над букетною гілочкою або одиноким пагоном з ростовою верхівковою брунькою чи над багаторічною розгалуженою плодоносною гілочкою, яку вкорочують до нижньої (від основи) гілки. Так часто роблять під час омолодження дерев куцоподібних сортів вишні. Плодоносні гілочки у них проріджують і вкорочують до самого нижнього бічного розгалуження, а у деревовидних – на половину довжини над букетною гілочкою. У наступному році на кожній омолодженій скелетній гілці вибирають добре розвинуту однорічну гілку на провідник подовження і залишають прирости для скелетних гілок вищих порядків на відстані 30–35 см один від одного або супротивні через 60–70 см. Ці прирости у куцоподібних сортів та дерев черешні вкорочують до 60–70 см від основи, у деревовидних – до 50–60 см. Усі суміжні з ними пагони на відстані до 10–15 см вирізають як конкуренти, інші проріджують. Якщо вони довші від пагонів, відібраних для скелетних гілок, їх підпорядковують укорочуванням. При доброму догляді у омолоджених дерев через 2–3 роки відновлюється крона і врожайність, поліпшується якість плодів.

Удобрення

Дози внесення органічних та мінеральних добрив залежать від рівня забезпеченості ґрунту основними поживними речовинами.

ЧЕРЕШНІ. З особливою обережністю потрібно застосовувати азотне добриво для молодих черешень, його надлишок знижує зимостійкість дерев, призводить до їх надмірного росту, слабкого плодоношення та ураження бактеріальним раком. Тому якщо ви вносили органічні добрива перед садінням черешні, не поспішайте з азотним удобреньням до періоду її плодоношення. Ефективними є й позакореневі підживлення (після цвітіння дерев, під час зав'язування плодів) 1%-ю сечовиною з додаванням 0,1%-го марганцю та 0,3%-м розчином бору. Це збільшує врожайність черешні на 29–34%.

ВИШНІ. Якщо у посадочні ями внесено достатню кількість органічних і мінеральних добрив, тоді в перший рік вегетації вишні не удобрюють. На 2–3-й рік рано навесні вносять тільки азотні міндобрива – 40 г аміачної селітри або 30 г карбаміду на 1 м² пристовбурної смуги. Починаючи з 4-го року їх підживлюють калійними і фосфорними добривами – 30 г калійної солі, 50–70 г суперфосфату на 1 м² пристовбурної смуги.

Найцінніше органічне добриво – гній. Його вносять починаючи з 4–5-го року після садіння з розрахунку 5–6 кг на 1 м² пристовбурної смуги. Можна використати сухий курячий послід – восени з розрахунку 0,3 кг на 1 м² удобрюваної площі, при весняному підживленні його розбавляють водою (1 кг на 10 л). В період повного плодоношення дерева удобрюють повним складом мінерального добрива: аміачної селітри 40–50 г, суперфосфату – 40 г, калійної солі 30 г (все це на 1 м² площі). Один раз у два роки вносять по 6–8 кг гною на 1 м² пристовбурної смуги. Мінеральні добрива вносять щороку (азотні – весною, калійні і фосфорні – восени), а гній – восени. При цьому як органічні так і мінеральні добрива обов'язково загортають у ґрунт.

Захист черешні і вишні від хвороб та шкідників

№ п/п	Строки проведення	Хвороби, шкідники	Препарати	Норми витрати з розрахунку на 10 л води
1.	Перед розпусканням бруньок за середньодобової температури повітря не менше +4°C	Яйця попелиць, листокрутки, каліфорнійська щитівка, інші щитівки	Препарат 30 В	0,2 л
2.	В фенофазу «відокремлення бутонів»	Моніліоз, плодові довгоносики, листокрутки, попелиці	Хорус + каліпсо	2,5–3,0 г + 2,0 мл
3.	Після цвітіння	Ті ж і коко мікоз	Світч + актара	7,5–10 г + 1,5 мл
4.	На початку льоту вишневої мухи (сортів середнього і пізнього строків достигання)	Ті ж і вишнева муха	Хорус + актеллік	2,5–3,0 г + 12 мл
5.	Через 7–10 днів (сортів пізнього строку достигання)	Ті ж і вишнева муха	Актеллік + топсин М	12 мл + 10 г
6.	Після збирання врожаю	Кокомікоз та ін. хвороби	Топсин М	10 г

Спільні вороги

І вишням, і черешням загрожують спільні хвороби та шкідники.

КОКОМІКОЗ

Проявляється наприкінці травня – на початку червня переважно на листках у вигляді дрібних поодиноких цяточок, пізніше їх кількість збільшується і вони ніби зливаються в суцільні плями темно-бурого кольору. З часом листки жовтіють і опадають. При сильному ураженні листя опадає уже в липні, а на початку серпня дерева можуть бути зовсім оголені.

МОНІЛІОЗ

Починає проявлятися навесні під час цвітіння дерев. Квітки, листки і молоді паго-

ни раптово в'януть і засихають не опадаючи та мають вигляд обпалених вогнем. Під час дозрівання плодів хвороба проявляється у вигляді плодової гнилі – плоди буріють і засихають, тож їх необхідно збирати і знищувати. Навесні, щойно з'являються ознаки хвороби, гілочки зрізують на 10–15 см нижче місця пошкодження і спалюють. З хімічних заходів боротьби проти кокомікозу і моніліозу найефективнішими є 1% бордоська рідина (обприскують до і одразу після цвітіння та ще через 12–14 днів).

БАКТЕРІАЛЬНИЙ РАК

Можна спостерігати ще рано навесні, коли листки, квітки, пагони й молоді плоди раптово в'януть, буріють, засихають і тривалий час не опадають. Кора буріє, розтріскується, відстає від деревини, утворюючи відкриті рани, з яких виділяється камедь. Хворі дерева обприскують 3% розчином сірчанокислого цинку, а також вносять його в ґрунт (1–2 кг під дерево) у суміші з мінеральними добривами. Сильно уражені дерева спалюють, а ґрунт дезінфікують хлорним вапном (100 г/м²) і перекопують.

Кокомікоз

Моніліоз

Бактеріальний рак

Порада експерта

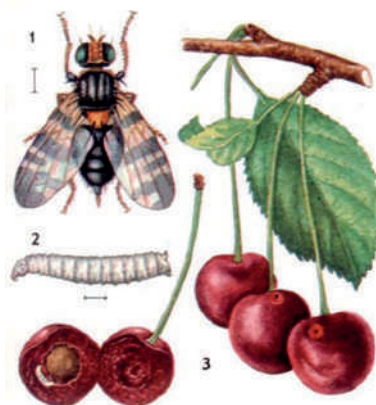
Володимир Сіленко,
к. с.-г.н., агроном компанії «БТУ Центр»

– На кісточкових культурах, безпосередньо, на черешні та вишні значних втрат завдає **вишнева муха**. Самки шкідника відкладають яйця у м'якоть плодів, де з них вилуплюються личинки, що поїдають м'якоть біля кісточки і лишають після себе екскременти. Пошкоджені плоди втрачають свою товарність загнивають і опадають.

Муха вишнева

У цей період проти вишневої мухи доцільно використовувати Актонерм 35–70 мл/10 л води з додаванням біоприплипювача Липосам 15 мл/10 л води, це дозволить захистити не тільки плоди від вишневої мухи, але і від інших листогризучих шкідників, попелиць та кліщів. Значним плюсом даного препарату є те, що остання обробка ним проводиться за 2 дні до збирання врожаю, що дає можливість захищати дерева від шкідників у період збирання врожаю.

Порада експерта

Олександр Мигловець,
керівник агрономічного департаменту «UKRAVIT»

– У черешні та вишні багато спільних хвороб та шкідників з яблунями та грушами, тому при появі якихось з них – обробляти дерева по тій же схемі й тими ж самими препаратами.

Черешневий бум. У чому секрет?

Олена Кішчак,
доктор с.-г. наук,
Інститут садів-
ництва НААНУ

**Останнім часом серед пло-
дових порід дедалі більшої
популярності набуває че-
решня. Попит на неї на рин-
ках України – стабільно ви-
сокий, вона є одним із най-
дорожчих товарів у цьому
сегменті.**

Цьому сприяє:

- чудовий смак плодів;
- поява великоплідних сортів;
- порівняно з іншими кісточко-
вими, черешня відзначається кра-
щим зав'язуванням плодів, регу-
лярним плодоношенням;
- хоча її зимостійкість нижча, ніж
вишні й сливи, з урахуванням змі-
ни клімату, промислова зона вирощу-
вання черешні суттєво просуну-
лася на центральні області Украї-
ни, а з появою нових морозостій-
ких сортів – і значно північніше.
Промислові насадження цієї куль-
тури створюються також у Білору-
сі, у країнах Балтії, Данії, Англії і
навіть у Норвегії;
- плоди черешні дозрівають знач-
но раніше, ніж інших плодових;
- черешня має більш зимостій-
кий пилок, ніж вишня, тому її вро-
жайність більш стабільна і щоріч-
на;
- порівняно з вишнею, черешня
стійкіша до кокомікозу і моніліозу
та менш вимоглива до хімічного
захисту;
- серед плодових культур череш-
ня виділяється унікальною дієтич-

ною цінністю плодів і їхніми біоло-
гічними особливостями.

Їжа – як ліки

Одна з основних заповідей Гіп-
пократата полягала в тому, що їжа
має бути ліками, а ліки – їжею. Ця
характеристика якнайкраще
підходить черешні з її високими
дієтичними властивостями. Перед-
усім її плоди багаті на органічні
сполуки, які нейтралізують надмір-
ну кислотність в шлунково-кишко-
вому тракті. Адже ми здебільшого
споживаємо продукти з кислою
реакцією (зернові, м'ясні, молочні
продукти, яйця, різноманітні вугле-
води, рослинні й тваринні жири
тощо). Тому для стабілізації кис-
лотно-лужного обміну та оздоров-
лення організму людині треба
вживати якомога більше черешні.
Це давно зрозуміли прихильники
здорового харчування у всьому
світі і ще більше підвищили попит
на цей унікальний продукт. Річне
виробництво плодів черешні у світі
сьогодні становить 2,2 млн. тонн,
однак це в 6,5 рази менше від
потреби, що посилює й без того
гострий дефіцит плодів черешні,
отже, й підвищує ціни на неї на
глобальних ринках.

При цьому слід зазначити, що
Україна є самостійною країною
за цим видом продукції, оскільки
власне виробництво повністю
забезпечує внутрішні потреби і,

за низьких обсягів експорту, дає
можливість населенню спожива-
ти цю продукцію на рівні науково-
обґрунтованої норми річного спо-
живання плодів черешні на одну
особу (2 кг). У світі таку розкіш
дозволяє собі лише населення
Туреччини, Румунії, Греції, Узбе-
кистану, Австрії, Ірану, Сирії та
Італії.

Ніжна та примхлива

Втім черешня має і свої специ-
фічні особливості. По-перше, де-
рева у зрілому віці слабо віднов-
люються, в тому числі й після ви-
далення товстих гілок. У молодих
дерев після сильного омоложу-
вального обрізування ростові про-
цеси відновлюються краще, і во-
ни надалі нормально розвивають-
ся і плодоносять. Ці особливості
потрібно враховувати під час фор-
мування та обрізування дерев.

По-друге, черешня пізно вступає
в плодоношення – на 5-7-й рік піс-
ля висадження. Тому дуже важко
утримати ріст дерев у висоту й до-
могтися отримання ранніх урожаїв.

На сильне обрізування черешня
реагує ще більшим посиленням
ростових процесів. Тому західні
технології промислового вирощу-
вання спрямовані на примусове
стимулювання закладання плодо-
вих утворень шляхом численних
механічних пошкоджень стовбу-
рів, гілок, багаторазового нане-

Черешня ЖОВТОЧОК
ІЧР-34 — 109 грн за шт.
Сорт стабільно
високоврожайний,
морозостійкий. Плоди
транспортабельні, масою
7-8г. М'якоть щільна,
солодка, без гіркоти.
Знімальна стиглість: І
декада червня.

Черешня СОНАТА
ІЧР-61 — 119 грн за шт.
Середньостиглий сорт канадської
селекції з великими плодами до
10 г червоного кольору. М'якоть
дуже соковита та солодка. Має
високу врожайність та товарний
вид плодів. Сорт самозапилюючий.
Достигає у кінці червня. Стійкий до
морозів та хвороб.

Черешня ЦЕЛЕСТЕ
ІЧР-62 — 109 грн за шт.
Середньоранній сорт канадської
селекції. Великі плоди темно-
червоного кольору масою
10 г. Також має солодкий та
ароматний смак. **Сорт, що не
потребує запилення, тому
має високу та стабільну
врожайність.**

Черешня АЕЛІТА
ІЧР-56 — 109 грн за шт.
Сорт великоплідний,
посухо- та морозостійкий.
Плоди великі, масою 9-10
г. Дозрівають у ІІ декаді
червня. М'якоть щільна,
хрустка, медова. Урожайність
з дорослого дерева — до
100 кг.

Черешня СВІТ ХАРТ

ІЧР-27 — 109 грн за шт.

Сорт пізній, стабільно високоврожайний, скороплідний, морозостійкий. Плоди транспортабельні, масою до 10 г, не розтріскуються, не гниють, не осипаються. М'якоть м'ясиста, щільна, соковита, солодка, ароматна. Знімальна стиглість: III де-када серпня (після Регіни), дозрівають протягом 2 тижнів.

Черешня РЕГІНА

ІЧР-3 — 109 грн за шт.

Сорт пізній, високоврожайний, скороплідний, стійкий до хвороб та морозів. Плоди транспортабельні, масою до 11г, не розтріскуються, не гниють. М'якоть солодка, соковита, смачна. Знімальна стиглість: III декада липня, не осипаються 2 тижні, в холодильнику зберігаються місяць.

сення стимуляторів росту на ростові бруньки або обприскування дерев ними. Водночас, це потребує більш інтенсивного використання засобів захисту від хвороб, оскільки у відкриті рани та пошкодження кори потрапляють їх збудники. Але вся ця хімізація під час формування і обрізування дерев є лише прелюдією перед сезоном збору плодів.

Своє – найкраще!

Учені встановили: якщо плоди черешні обробити стимуляторами росту, вони значно збільшуються в розмірах, отже, ціна на них зросте. Тому виробники стимуляторів не шкодують – у період дозрівання плодів їх 4 рази поспіль обприскують гібереліновою кислотою, яка збільшує масу плодів, підвищує їхню твердість, транспортабельність і терміни зберігання. Після такої «хімічної консервації» плоди дійсно зберігаються в умовах регу-

льованого газового середовища, майже як єгипетські мумії.

Однак сумнівно вважати таку черешню дієтичним продуктом, оскільки серед плодівих культур черешня як культура найбільш раннього терміну дозрівання потребує мінімальної кількості обприскувань проти шкідників і хвороб. Тому кожен для себе має зробити усвідомлений вибір: вживати великі плоди з торгових мереж як екзотичний фрукт із «хімічним присмаком» чи власноруч виростити на своїй присадибній ділянці адаптовані великоплідні вітчизняні та закордонні сорти черешні? Крім того, нині завдяки досягненням селекціонерів можна влаштувати у себе вдома «черешневий конвеєр» із другої декади травня до другої декади серпня, використовуючи різні сорти. Таким чином, протягом 4 місяців кожен із нас може виконати і перевиконати річну норму

споживання плодів черешні й отримати величезну користь для здоров'я від екологічно чистої та дієтичної продукції.

Українська черешня

Лише за останні 30 років у світі було створено близько 500 нових сортів черешні, понад 100 з яких – українськими селекціонерами. За цим показником Україна впевнено посідає перше місце у світі і значно випереджає США, Росію, Румунію, Канаду, Францію, Італію та Угорщину, а наш славетний селекціонер Михайло Оратівський, який вивів 33 сорти черешні, першим у СРСР вивів вітчизняні сорти черешні (до того використовували лише закордонні). Його сорти Валерій Чкалов та Присадибна є такими ж відомими у світі як наші сорти яблуні Ренет Симиренка та Слава переможцям, адже вони стали першоосновою поняття «українська черешня».

Вітчизняні сорти нового покоління також є конкурентоспроможними і відповідають найвищим вимогам світових стандартів за товарністю і якістю продукції, їх широко вивчають у профільних науково-дослідних установах кра-

їн ЄС, США та Китаю. До речі, за обсягами виробництва плодів черешні у світі Україна посідає 8-е місце, а за врожайністю цієї культури – 6-те місце (після Туреччини, Ірану, Австрії, США і Румунії).

Корисна сестра вишні

Черешню називають сестрою вишні, а наші предки їх навіть не розрізняли. Черешня дійсно близька до вишні за хімічним складом плодів, зокрема за вмістом вітамінів С і Р (найбільше їх у темно-плідних сортів), водночас черешня має набагато більше вуглеводів (до 18%). Темно-червоні плоди містять лікувальну дозу Р-активних сполук, яка ефективно діє при гіпертонії (треба одноразово споживати щонайменше 250–300 г черешень). Ці плоди також поліпшують процеси травлення, містять кальцій, натрій, фосфор, залізо і пектини. Тому дієтологи радять вживати їх при анемії, гіпоацидних гастритах, виразковій хворобі шлунка і дванадцятипалої кишки, при спастичних колітах і м'якій перистальтиці кишечника. Вживання черешні стимулює роботу нирок, має сечогінну дію, допомагає позбутися зайвих кілограмів, поліпшити обмінні процеси. Темні (майже чорні) черешні сприяють зміцненню капілярів і судин та є чудовою профілактикою утворення атеросклеротичних бляшок у них.

У плодоніжках черешні також багато корисного, зокрема велика кількість таніну та барвників. При спастичних колітах допоможе настій: 1 чайну ложку подрібнених плодоніжок залити 200 мл окропу, настояти 2 години, процідити, вживати по 1 ст. л. 6–8 разів на день до споживання їжі.

Тетяна Гарник, професор

• Книга «Черешня» ВКН-252 – 80 грн. за шт.

Книга розрахована на широке коло садівників-аматорів, фермерів та агрономів-садівників, описано найкращі та перспективні сорти та підцепи черешні, а також надано практичні поради щодо садіння дерев, їх формування, боротьби з шкідниками та хворобами.

• Книга «Кращі сорти плодівих, ягідних і горіхоплідних культур української селекції» ВКН-296 – 50 грн. за шт.

Книга ознайомить Вас з природними умовами України та зональним розміщенням садівництва. Описано 130 сортів плодівих, ягідних і горіхоплідних культур. Надано інформацію про сезонність сорту, біологічні характеристики, особливості росту, біохімічний склад плодів, знімальну стиглість, строки споживання, поширення.

Кизил – окраса унікальної колекції Володимира Меженського

■ Як вивели власний сорт кизилу?

— Після закінчення аспірантури у Всесоюзному інституті рослинництва ім. М. І. Вавилова та захисту кандидатської дисертації займався селекцією японської айви та інших малопоширених плодових культур. Там же, на дослідній станції, почав створювати їхню колекцію, яка незабаром стала найбільшою й найрізноманітнішою в колишньому Союзі. Я й надалі поповнював її новими зразками, вивчав. Водночас продовжував займатися селекційною роботою й отримав авторські свідоцтва на чотири сорти японської айви, три сорти глоду, сорт обліпихи та ще один сорт дерену. Назвав його Билда.

■ Звідки така незвична назва й що вона означає?

— Коли кизил уже набув популярності та його почали активно продавати на ринках, продавці часто нахвалювали культуру й казали: «Беріть, це ж не просто кизил, а кизил Балда!».

Хоча насправді сорт мого кизилу, який має кримське походження, названо на честь відомого кримського вченого Билди, який у 1950-ті роки минулого століття досліджував дерен. Сорт Билда має дуже великі та гарні пляшкоподібні плоди – він є одним із найбільш крупноплодних сортів.

■ В Європі, мабуть, більше цінують ягоди кизилу ніж в Україні?

— А їх і є за що цінувати! Адже вони мають унікальний біохімічний склад: крім цукрів, містять комплекс речовин, необхідних для раціонального харчування людини. Зокрема, для того, щоб підтримувати здоров'я в нормі, доросла людина має щодня вживати приблизно 70 мг вітаміну С. Для такого «наповнення» потрібно з'їсти понад кілограм яблук! Або... лише кілька плодів дерену! Культури з високим вмістом вітаміну С обов'язково повинні бути в раціоні харчування. Те саме стосується і антоціанів, оскільки вони мають антиокислювальні властивості, завдяки цьому борються з вільними радикалами, які спричиняють рак. Антоціанів дуже багато в плодах кизилу! Як і пектинів. Останні корисні тим, що виводять з організму радіонукліди, токсини та солі важких металів. Кожен українець відчуває наслідки Чорнобиля, тож ці плоди для нас – як ліки. Також кизил мають вживати люди, які працюють на підприємствах із несприятливими умовами, особливо діти.

Володимир Миколайович Меженський – відомий в Україні та за її межами вчений у галузі селекції малопоширених плодових рослин. Тож науковці з усього світу приїжджають подивитися на його унікальну колекцію, яка налічує 1259 зразків 316 видів, підвидів, різновидів і гібридів деревних рослин. Тут знайшлося місце й для сорту дерену, який зареєстрував ще 2001 року. Він вирізняється унікальними властивостями. Та й назва сорту залишається загадкою для багатьох. Про ці та інші секрети дерену, який багатьом відомий під тюркською назвою «кизил», тобто «червоний», – наша розмова з професором кафедри садівництва ім. проф. В. Л. Симиренка Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктором сільськогосподарських наук Володимиром Меженським.

■ Якщо це така цінна ягода, чому ж її нема на столі кожного українця?

— Раніше кизил везли як гостинець із відпочинку в Криму чи на Кавказі, де дуже багато дикорослого дерену і його продають на кожному кроці. Але більшості українців не треба мандрувати за безцінним продуктом у далекі краї, бо на всій території нашої країни сприятливий клімат для вирощування цієї культури.

Я народився в місті Лубнах Полтавської області, де нещодавно побував і бачив дерева кизилу, яким понад 100 років. Це свідчить про те, що ця культура давно була відома та поширена на всій території України. Ми забули традиції наших предків. У нас не вирощують кизил і на великих площах, бо в Україні майже нема переробної харчової промисловості, тож урожаї просто нікуди було б реалізувати.

■ А чому саджанців кизилу пропонують не багато?

— Можливо, вплинуло те, що існують

У 25-річному віці куш Билди дає врожай до 60 кг з куша в гарних умовах

певні труднощі в розмноженні культури. На відміну від інших плодових, які мають дуже широкий перелік підщеп у розсаднику, легко й у великій кількості розмножують шляхом окулірування (прищеплюють потрібні сорти й за один-два роки отримують високоякісні саджанці), насіння дерену вкрите дуже міцною кісточкою. Якщо його посіяти, воно зійде через два чи три роки. Тобто розмноження насінням займає удвічі-утричі більше часу, ніж інших плодових культур, і щепити дерен можна тільки на власних сіянцях, які важко вирощувати. Тому купити якісний саджанець дерену іноді проблематично. На ринку в перекупників найчастіше можна придбати не щеплений саджанець, а сіянець. Або й узагалі: часто як дерен продають сіянці свидини – декоративного чагарнику, схожого на дерен, але його плоди неїстівні. Свидина дуже поширена в лісосушках,

Кизил Володимирський (щеплений)

ІКЗ-8 — 179 грн за шт.

Сорт крупноплідний, морозо- та посухостійкий. Плоди смачні, м'ясисті, соковиті, кисло-солодкі, масою до 10 г, дозрівають у серпні. Врожайність з дорослого дерева – до 60 кг.

Кизил Янтарний (щеплений)

ІКЗ-3 — 179 грн за шт.

Жовтоплідний сорт середнього терміну дозрівання. Плоди масою 4,5-5,5 г пляшкової форми з ніжною солодкою м'якоттю. Плодоношення стабільне.

насаджень, тому на ринку потрапляє масово. Отож, краще придбайте саджанець у надійного постачальника.

■ Вважати-мемо, що такого знайшли. Як і де посадити дерен?

— Для кращого плодоношення кизилу купуйте не менше двох сортів, щоб вони добре перезапилювалися.

В Україні зареєстровано багато сортів кизилу, тож варто вибирати ті, що достигають у різний час. Такий конвеєр урожаю збільшить період споживання свіжих плодів.

Щодо ґрунтових забоганок кизилу – вони невеликі. Культуру можна вирощувати на всіх ділянках, де ростуть інші плодові культури, крім тих, які не придатні для вирощування саду – ґрунти з близьким стоянням ґрунтових вод, дуже заболочені, занадто вапністі. Хоча, на відміну від багатьох культур, дерен стійкіший до наявності вапна в ґрунті. Він може рости й на лужних ґрунтах, але найоптимальнішими є родючі, глибокі, з кислотністю, що близька до нейтральної.

Більшість людей має невеликі присадибні ділянки, тому вони висаджують саджанці кизилу на відстані один-два метри. Це неправильно. Рослина потребує достатньої площі живлення, щоб через п'ять-десять років не доводилося вирубувати сусідні дерева. А дерен виростає доволі великим кущем або низькоштабовим деревом. Тож, якщо ви придбали

два-три саджанці, найкраще висадити їх на відстані не ближче ніж п'ять-шість метрів один від одного (якщо не формуватимете крону). Бо в умовах загущення насаджень їхнє плодоношення різко зменшується. Якщо нема можливості посадити два-три дерева, посадіть одне й домовтеся із сусідом, нехай і він зробить так само – обоє виростає. Або защепіть у крону свого куша інші сорти дерену.

■ А доглядати за деревом складно?

— Усяка рослина потребує дбайливого догляду. До кожної треба ставитися як до власної дитини. Доглядатимеш, годуватимеш, купатимеш – виросте здоровою й віддячить сторицею.

Щоб зрозуміти, чим підживлювати дерен, треба знати хімічний склад ґрунту, в якому він росте. Удобрюючи, пам'ятайте: краще недодати, аніж переборщити. Бо зайва кількість добрив, особливо мінеральних, може завдати шкоди рослині. Також, на відміну від більшості плодових культур, дерен не потребує регулярного обрізування – достатньо санітарного.

■ Чи вирощуєте на своїй дачі кизил?

— Присадибної ділянки не маю. Але я опікуюся садом площею шість гектарів, на якій росте й дерен. Маю на увазі територію, де розміщена колекція малопоширених рослин, яку я збираю вже кілька десятиріч. Там багато різновидів дерену, обліпіхи, глоду, аромії, мушмули, хеномелесу тощо. Нині ця колекція є найбільшою у Східній Європі, ознайомитися з нею приїжджають науковці з Німеччини, США, Туреччини, Австрії, інших країн. Отож, Україна також здатна здивувати світ.

Наталка Польовик

Збір врожаю
Фото 061.ua

САД-РЕКОРДСМЕН

У найбільшому у світі кизилівому саду в селі Нове Запорізької області фермера Сергія Ольшанського (ТМ Famberry) площею 14 га зібрали 10

тонн ягід. Про це повідомляє сайт 061.ua. Кизил в господарстві вирощують без використання пестицидів.

Читайте про мега-сад у наступному номері

АБРИКОС і ПЕРСИК — краплі сонця

Плоди абрикоса і персика – гордість кожного садівника, який власноруч вирощує їх на присадибній ділянці. Вишуканий аромат, приємна свіжість смаку, значний вміст вітамінів і мінеральних солей, висока калорійність плодів і їх лікувальні властивості роблять ці продукти незамінними для кожного з нас.

Олена Кіщак,
доктор сільськогосподарських наук,
Інститут садівництва НААН України

Ніжні й вразливі?

Ці південні культури походять з Китаю та Середньої Азії. Абрикос дуже посухостійкий, однак його квіткові бруньки дуже чутливі до зниження температури, особливо в другій половині зими. Персик потребує більшої вологості ґрунту в період вегетації. Деревина гине, якщо температура взимку знижується

до -25°C , а квіткові бруньки – при -20°C . При морозки -1 – 2°C знищують цвіт обох культур.

Обидві культури світлолюбні, тому крони дерев повинні купатися в сонячних променях протягом всього світлового дня. Для них підходять підвищені ділянки з легкими суглинковими та супіщаними родючими ґрунта-

ми з наявністю вапна, а для персика ще й з достатньою вологістю. Придатними для них є чорноземи глибокі та чорноземовидні, багаті й родючі добре дренажовані ґрунти. Глинисті, дуже вологі ґрунти затримують ріст рослин, призводять до утворення морозобоїн і камедетечі.

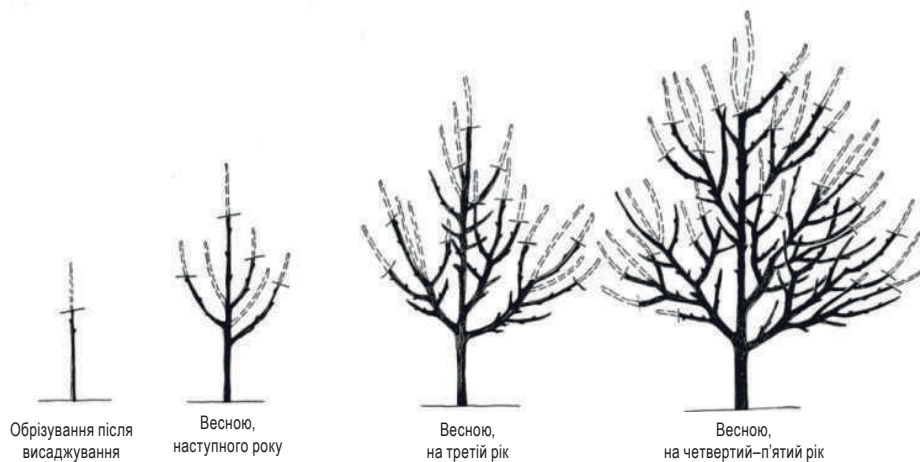
Весняно-літні «операції»

Висаджувати персики й абрикоси краще навесні, з початком весняно-польових робіт, але можна й восени. Ґрунт готують як і для інших плодових культур, така ж і схема висаджування. А от в обрізуванні є своя специфіка.

ТЕХНІКА ЛІТНЬОЇ ОБРІЗКИ

(її проводять у червні)

Секатором видаляють всі пагони завдовжки 35–40 см, залишаючи пагони довжиною лише 10–15 см. На вкорочених пагонах з'являються нові, до осені вони встигають здерев'яніти і успішно перезимовують. У період плодоношення обрізуванням необхідно підтримувати ріст дерев, щоб довжина пагонів становила 30–50 см. Коли довжина пагонів подовження не перевищує 15–20 см, їх омолоджують на 3–5-річну деревину. Після такого обрізування заново створюють напівскелетні гілки, формують плодоносні гілочки, дотримуючись того ж принципу, що і при формуванні крони молодих дерев.

ПАМ'ЯТАЙТЕ:

1 У персика цю операцію краще проводити перед цвітінням у фазу «рожевого бутона», коли найкраще видно загальний стан рослини після зимівлі. Крону формують проріджуванням і вкорочуванням.

2 Плоди в абрикоса і персика утворюються на однорічних гілках різної довжини, на багаторічних коротких букетних гілках, а в абрикоса ще й на щорічних.

3 Ростові бруньки в нижній частині гілок у перший рік зовсім не розвиваються. Тому без укорочування гілки абрикоса видовжуються та оголюються, а плодоношення переміщається на периферію крони.

4 Молоді дерева абрикоса і персика енергійно ростуть й утворюють багато пагонів. Протягом літа вони можуть «видати» 2–3 хвилі росту, утворюючи нові розгалуження на пагонах поточного року, внаслідок чого крони сильно загущуються. Тому всі сильнорослі гілки, спрямовані в середину крони, видаляють «на кільце».

5 Деревина абрикоса, як і інших кісточкових культур, формують на низьких штамбах (50–60 см) з округлою з пониженою зоною плодоношення кроною. В першому ярусі залишають 4–5 скелетних гілок, у другому – 2–3, у третьому – 2, відстань між ярусами – 60–70 см.

6 Деревина абрикоса дуже крихка, тому не допускайте відростання гілок від стовбу-

ра під гострими кутами, щоб вони не відламалися під вагою врожаю – дерево може загинути. Так само не допускайте супротивного розміщення гілок в першому ярусі, закладати їх потрібно на відстані 20–25 см одна від одної.

7 Пагони подовження скелетних гілок вкорочують до 50–60 см. У перші 2–3 роки після садіння доцільно прищипувати окремі бічні пагони, які за своїм положенням не можуть бути використані на скелетні гілки.

8 Квіткові бруньки абрикоса можуть пошкодитися ранньовесняними заморозками. Тому проводять літнє обрізування, щоб отримати на нових пагонах другої-третьої хвилі росту менш сформовані бруньки, які зацвітають на 5–6 днів пізніше.

Форма для персика

Персик – потребує щорічного **детального обрізування**: формування плодоносних пагонів, пагонів заміщення та видалення зайвих, що загущують крону, на кільце.

Під час формування плодоносних гілочок пагони відбирають з відстанню 15–20 см один від одного, вкорочуючи на 8–10 (довгі пагони, в основному сорти американської селекції) або на 5–6 міжвузлів бруньок.

Для формування пагонів заміщення між обрізаними на плодоношення гілочками на відстані 10–20 см одну від одної відбирають пагони, які сильно вкорочують на 2–3 нижні ростові бруньки. Це так звані «сучки заміщення», що нагадує принцип обрізки виноградних кущів. На цих сучках влітку виростають 2–3 пагони, з яких один наступної весни вкоротять на плодоношення, а другий – знову на 2–3 бруньки на відновлення. Пагони, що відплодоносили, відрізають «на кільце». Такі прийоми обрізування утримують фізіологічну рівновагу дерева між ростом і плодоношенням.

Краса вимагає жертв

Персик рясно зав'язує плоди (до 1000 шт. на 1 дереві), що може призвести до відламування гілок, здрібніння плодів, зниження їх смакових і товарних властивостей. Тому сорти із середньою величиною плодів, які особливо рясно плодоносять, потребують так званого нормування. Крупноплідні сорти менш врожайні, тому їх можна залишити в спокої. Рекомендовано, щоб на дереві достигало не більше 300–400 плодів. Нормування проводять після червневого опадання зав'язі, коли плоди досягнуть розмірів лісового горіха. На основних плодоносних пагонах залишають 3–4, а на більш сильних – 5 плодів

на відстані 8–10 см один від одного, на букетних гілочках – 1–2 плоди.

Необхідно залишати плоди ближче до основи скелетних гілок, що упереджує їх розсахування. Сильне обрізування, коли залишають 3–6 бруньок і відстань між гілками 10–20 см, сприяє отриманню крупних плодів і поліпшує їх товарний вигляд.

У більшості сортів абрикоса також необхідно проводити проріджування зав'язі (у червні), щоб не допустити здрібніння плодів. Найкраще проріджувати це робити руками – зайву зав'язь видаляють, залишаючи на гілках поодинокі плоди, які розташовані один від одного на відстані 10 см.

Як лікувати?

АБРИКОС

Він найменш стійкий проти грибкових хвороб серед усіх порід. Найбільше його вражає **моніліоз**. Щоб врятувати деревце, потрібно зрізати всі ушкоджені гілки разом з 10–12 см здорової деревини, ретельно збирати уражені плоди і все спалювати. З хімічних заходів боротьби найбільш ефективним є застосування по рожевому бутону бордоської рідини, а після цвітіння – препаратів Хорус, Топсин М. Через 2 тижні обробити повторно.

ПЕРСИК

Йому найбільше дошкуляє кучерявість листків та борошниста роса.

Кучерявість листків проявляється рано навесні на молодих листках у вигляді здуттів червоного кольору, листя набуває гофрованого вигляду, а пагони мають вкорочені міжвузля, викривляються і засихають. Потрібно вже в травні вирізати і спалювати уражені пагони і розетки листків або застосувати мідьвмісні фунгіциди (як і проти моніліозу). Ефективним також є обприскування дерев восени, в період листопаду, розчином 1%-го мідного купоросу.

Борошниста роса уражує молоді листки та верхівки пагонів – на них з'являється білий борошнистий щільний наліт, а на плодах – білі плями. Одразу після цвітіння обприскуйте дерево препаратами Топсин М або Топаз, а під час обрізки видаляйте уражені пагони (гілки).

Небезпечним для обох культур шкідником є **попелиця**. Проти неї найкраще обприскувати дерева (при перших ознаках пошкодження) такими пестицидами як Актотіт, Конфідор, Актеллік, Каліпсо.

Кучерявість листків

Борошниста роса

Кучерявість листків

Попелиця

Порада експерта

Олександр Мигловець,
керівник агрономічного департаменту «UKRAVIT»

– У персика, абрикоса, сливи та аличі багато спільних хвороб та шкідників з яблунями та грушами, тому при появі якихось з їх ознак – треба обробляти дерева по тій же схемі й тими ж самими препаратами, що яблуні та груші.

Порада експерта

Володимир Сіленко,
к. с.-г.н., агроном компанії «БТУ Центр»

– Що ж стосується інших кісточкових культур сливи, абрикоса, персика та інших – там уже захист спрямований на подолання плодожерки, попелиці, листогризух шкідників та кліщів, тому основними захисними заходами по їх подоланню буде застосування препаратів Лепідоцид-БТУ або Бітоксикацілін-БТУ за норми 70 мл/10 л води або ж їх бакової суміші. Для досягнення кращої ефективності інтервал між обробками повинен складати 7–10 днів, у разі необхідності 5 днів. Зазвичай при системі захисту використання препаратів чергується.

Плодожерка персик

Плодожерка абрикос

Потрібно також зауважити, що до бакової суміші препаратів обов'язково додавати біоприлиплювач Липосам 15 мл/10 л води та для запобігання поширенню та розвитку хвороб один із біофунгіцидів Фітоцид-р, ФітоХелп або МікоХелп.

Любомир СТЕЛЬМАЩУК,
автор унікального сорту
персика Мостиський

ПЕРСИКИ родом зі Львівщини

Персик як поцілунок сонця – ніжний і неповторний. І такий же вразливий: боїться холоду й браку уваги. Тому чимало аматорів не ризикують вирощувати його: раптом змерзне або не достигне. Розвінчати ці міфи ми попросили відомого селекціонера Любомира СТЕЛЬМАЩУКА – автора унікального сорту персика Мостиський, про який так багато говорять останнім часом.

Відомий в Україні та за її межами персик Мостиський надранний – витвір рук селекціонера-аматора Любомира СТЕЛЬМАЩУКА, який мешкає в селі Твіржі Мостиського району, що на Львівщині. Біохімік за фахом, він, працюючи учителем хімії та біології впродовж 20 років, навіть не здогадувався, що колись винайде

унікальний сорт персика, який чудово приживеться і даватиме ранні й щедрі врожаї на території, де про таке диво могли лише мріяти. Однак доля мала свій план – у 2003 році сільський учитель вирішив, що справжній чоловік має посадити не одне дерево, а цілий сад. Однак спочатку він зайнявся вирощуванням саджанців пло-

дових, потім почав експериментувати – першим успіхом і став новий сорт персика, який названо за місцем його «народження». Нині пан Любомир доглядає величезний сад, у якому його улюбленці-персики займають площу, що становить один гектар (у сусідстві ростуть черешні й абрикоси), стільки ж планує висадити ще. Про таємниці свого «первістка» досвідчений садівник зголосився розповісти й нашим читачам.

■ Як Ви відважилися вирощувати персик на Львівщині, та ще й надранний сорт?

– Наш район розташований на заході Львівщини, де сформува-

лися специфічні кліматичні умови, ідеальні для вирощування персика. Нині в моєму саду росте понад 100 сортів цієї культури – селекції Канади, США, європейських країн і, звичайно, три власні – Мостиський надранній, Антар і найновіший, який ще навіть не отримав офіційної назви. Передусім це сорти для промислового вирощування, тобто вони смачні, привабливі на вигляд і транспортабельні. А ще перевагою моїх сортів є те, що вони добре приживаються і плодоносять майже на всій території України. Насамперед це стосується персика Мостиського надраннього, який на Львівщині починає достигати наприкінці червня (якщо весна затяжна, як цього року, – максимум до середини липня), а в умовах центральних і особливо південних областей – уже в середині червня.

■ І як же виглядає цей красень?

– Плід персика Мостиського дещо видовжений, весь червоний, має незначне опушення і зазвичай досягає 150 г (як для раннього сорту це дуже добре). Напрочуд соковитий, що далі на південь, то солодший на смак (в умовах Львівщини – кисло-солодкий). Цікаво, що, залежно від кліматичних особливостей року, в ньому може відділятися кісточка, а може й ні. Та за високої вологості вона розтріскується, а це – єдиний недолік сорту. Зате переваг має набагато більше. Наприклад, дерева дуже рясно плодоносять. Якщо їх не прорідити – будуть значно дрібніші й не такі смачні. Тому раджу залишати на гілочці стільки плодів, щоб вони розміщувалися на відстані щонайменше 20 см один від одного, тоді й сонця наберуться, і соку, і «солідної» ваги. Розріджування треба проводити,

Плодоношення персика в Мостиськах

щойно плоди стануть завбільшки як волоські горіхи.

■ Але шкода знищувати майже готовий урожай...

– Так завжди кажуть садівники-початківці. А коли отримають результати такого «нищівного», на перший погляд, проріджування вже як врожай – дивуються, який же він добірний!

Однак є ще один парадоксальний секрет високої урожайності – ми вирощуємо саджанці з веретеноподібною кроною і висаджуємо на гектарі саду щонайменше 1250–1500 дерев. Тож, якщо з персиків із чашоподібною кроною зазвичай збирають 12–14 тонн плодів із гектара, то, наприклад, торік наш сад, закладений у 2004–2005 роках, дав 35 тонн якісного персика з гектара.

■ Вочевидь, знаєте ще якісь таємниці догляду за деревами...

– Так. Наприклад, фахівці рекомендують висаджувати дерева, розміщуючи кореневу шийку на рівні ґрунту. Ми порушуємо це правило і занурюємо її бодай на 5 см глибше. Уже багато років поспіль переконуємося в тому, що дерева через це не страждають, а навпаки – ростуть краще і надійно захищені від найлютіших морозів. Тобто навіть якщо надземна

частина вимерзне, підземна вціліє і впродовж року крона повністю відновиться, тобто через рік знову чекайте на щедрий врожай. Головне – не втратити дерево!

Також персик потребує щорічного і сильного обрізування. Чомусь на присадибних ділянках господарі бояться це робити, кажуть, що серце болить «стригти» дерево. А даремно. Головне – робити це правильно. По-перше, обрізування

ПОРАДИ ВІД АВТОРА СОРТУ

1 Залишайте на гілці стільки плодів персика, щоб вони розміщувалися на відстані щонайменше 20 см один від одного. Тоді й сонця наберуться, і соку, і «солідної» ваги.

2 Занурюйте кореневу шийку саджанця на 5 см у ґрунт, що убезпечить його від загибелі в люті морози, оскільки крона швидко відновиться і вже наступного року дасть щедрий врожай.

3 Підживлюйте персик азотом, якщо він рясно цвіте: 1–3 рази впродовж сезону, залежно від потреби, інакше плоди осипатимуться.

персика проводять лише в період цвітіння, щоб бачити, скільки плодів залишиться на дереві (до цвітіння цього не визначиш, оскільки дуже часто продуктивні квітки закладаються на верхівках гілок, якщо їх обріжемо – «уріжемо» майбутній врожай). Окрім весняного, треба про-водити ще й літне формувальне обрізування, бо персик дуже активно і постійно росте, і якщо не видалити зайві гілки влітку, то плоди, що зав'язалися всередині крони, не отримають достатньо сонячного світла, тож і не будуть смачними.

■ **Але ж такі «пляжні» умови існують лише на півдні. А що далі на північ, то прохолодніше й вологіше, і персики часто хворіють.**

– Цьому можна запобігти. Дійсно, для персика дуже важливий захист від інфекцій, особливо таких небезпечних для нього хвороб, як кучерявість листків, борошниста роса і клястероспоріоз. Якщо вони розповсюдяться, можете втратити і врожай, і дерево. Краще зробити два профілактичні обприскування, ніж потім лікувати уражені дерева.

По-перше, лікування потребує 5–6 процедур обприскування; по-друге, це обійдеться дуже дорого, до того ж, ефект буде значно меншим, порівняно з профілактикою. Перше попереджувальне обприскування треба проводити пізно восени, коли з дерев опадє листя (наприклад, у листопаді), наступне – наприкінці лютого (але не чекайте, доки почнуть рости бруньки, така процедура може їм шкодити).

Для обприскування використовують препарати, що містять мідь. Однак я не рекомендую мідний купорос, оскільки він добре розчиняється у воді, тож змиється першим рясним дощем. Краще

ПЛІД ПЕРСИКА

Мостиського

дещо видовжений, весь червоний, має незначне опушення і зазвичай досягає 150 г (як для раннього сорту це дуже добре). Напрочуд соковитий, що далі на південь, то солодший на смак.

Окулянти персика на персику Манжурському

придбайте препарати, які містять «прилипач» і утримуються на деревах хоча б до початку весни. Серед таких – Медян Екстра: для персика треба роз-вести 200 мл фунгіциду на 10 л води й об-прискати так, щоб дерево стало мокрим, як після дощу. Через годину після висихання розчину можна повторити процедуру.

На жаль, багато садівників не дотримуються термінів і технології обприскування, і це головна їхня помилка.

■ **Чого ще не варто робити, аби не зашкодити персику?**

– Не можна додавати в посадкову яму гною, бо, коли він починає перегнивати, там підвищується температура. Курячий послід також може обпекти корені, оскільки містить дуже багато азоту. Тому, якщо вже вирішили використовувати органіку, – додайте пере-гною три-чотирирічної «витримки». Після того, як дерево вкорениться й почне рости, його треба обов'язково підживлювати – взимку полити органікою (курячий послід розводять у пропорції 1:20, коров'ячий – 1:10) або використовувати препарат Екоплант, а наприкінці лютого – на початку березня – розсипати по ґрунті навколо дерев нітрофоску. Далі

стежте за цвітінням. Якщо воно рясне і з'явилося багато зав'язі, рослина потребує великої кількості азоту (препарат Карбамід або аміачна селітра), інакше плоди осипатимуться. Якщо ґрунти кислі – використовуйте вапнякову аміачну селітру або кальцієву. Азотне підживлення є обов'язковим, його можна проводити 1–3 рази впродовж сезону, залежно від потреби.

Персик – посухостійка культура, тому не потребує частого поливання. Переконався у цьому сам: мій сад розміщений на піщаному ґрунті, але попри це та посушливі літа останніх років, отримуємо рекордні врожаї. Що-правда, торік зашкодили пізні весняні приморозки, які згубили цвіт на деревах, однак ті плоди, що зав'язалися і вціліли, набрали вдвічі більшу вагу, ніж зазвичай. Наприклад, персик Мостиський надранній та Андор (також ранній сорт) виявилися справжніми «важко-ваговиками», їхні плоди досягали 300 г! Хоча, безперечно, найкращий рекорд – це тоді, коли на дереві багато плодів, які відповідають найвищим стандартам. Мої сорти персика цілком відповідають таким вимогам. Спробуйте виростити їх у себе вдома – не пошкодуєте!

Розмову вела Наталя ПОЛЬОВИК

АБРИКОС та ПЕРСИК:

як вберегти їх від морозів?

Плоди абрикоса та персика користуються великим попитом у населення, тому для успішного вирощування треба передусім враховувати біологічні особливості цих культур.

Головне - тепло і світло

Ці південні культури походять із Китаю та Середньої Азії, тому найкраще почувають себе в районах із м'якою зимою і теплим сонячним літом. Квіткові бруньки дуже чутливі до зниження температури, особливо після тривалих відлиг, і можуть вимерзнути при температурі мінус 20–25°C. Оскільки серед кісточкових культур абрикос зацвітає найраніше, то загроза заморозків для нього є найбільшою, а зниження температури до мінус 1–2°C призводить до повної втрати врожаю.

Тому для персика та абрикоса в саду відводять найкомфортніші, затишні, добре освітлені місця. Деревя краще ростуть на підвищених ділянках із легкими суглинковими та супіщаними родючими ґрунтами. На важких глинистих, дуже вологих ґрунтах вони хворіють, з'являється камедетеча та морозобоїни, знижується довговічність дерев. Якщо ж висаджувати ці деревця на схил, то найкраще вибирати середню частину схилу, оскільки нижня непридатна для цього внаслідок осідання холодних мас повітря взимку та рано навесні, а верхня – через холодні вітри взимку та суховії влітку.

Значення сорту

Добір морозостійких сортів є найголовнішою умовою успішного вирощування абрикоса і персика, насамперед у районах, де взимку спостерігаються сильні морози та коливання температури.

Для абрикоса найважливіше добирати сорти, які мають пізні цвітіння, щоб уникнути ранньовесняних заморозків. Серед найбільш зимостійких пізніх крупноплодних сортів абрикоса вітчизняної селекції – Красень Києва. Також добре себе зарекомендували й Особливий Денисюка, Петропавлівський, Поліський великоплідний, Ветеран Севастополя та інші. Останнім часом в Україні поширюються сорти абрикоса канадської селекції: Харгрант, Сільверкот, Голдрич, Аврора, проте більшість із них потребує вивчення в різних ґрунтово-кліматичних зонах. Це стосується і сортів персика, які краще вибирати з-поміж пристосованих до конкретних умов вирощування. Так, в умовах Київщини щорічно плодоносять такі вітчизняні сорти: Пам'ять

Шевченка, Дніпровський, Любимець, Дарунок Києву. Серед іноземних сортів дедалі популярнішими стають: Харроу Бьюті, Харроу Даймонд, Флемінг Фьюрі, Харбінгер, Ерлі Редхейвен, Інка.

Терміни садіння – важливі

Для кращої приживлюваності рослин слід дотримуватися певного терміну садіння.

У північних регіонах України персик та абрикос краще висаджувати рано навесні з початком ранньовесняних робіт. У південних регіонах, де нема сильного морозу взимку, можна висаджувати і восени, але не пізніше ніж за два тижні до початку морозного періоду з обов'язковим обгортанням теплоізоляційними матеріалами стовбурця та основних скелетних гілок. Зону розміщення кореневої системи укривають від промерзання тирсою або перегноєм. Під час садіння дерев для запобігання утворенню кореневої порослі допускають заглиблення місця щеплення на 2–3 см від поверхні ґрунту. Такий спосіб дає можливість відновити рослину у разі повного вимерзання надземної частини в суворі зими.

Крім того, дерева абрикоса та персика мають високу здатність до відновлення ростових процесів і протягом вегетації можуть мати 2–3 хвилі росту, утворюючи нові розгалуження на сильнорослих пагонах поточного року. Тому за сезон крона дерев відновлюється і наступного року можна очікувати врожай плодів.

Для підвищення зимостійкості дерев велике значення має ступінь та терміни їх обрізування. Пізньолітнє вкорочування пагонів може стимулювати ростові процеси, внаслідок чого дерева не встигають підготуватися до зими, деревина не визріває і вони підмерзають. Схильність до сильних зимових пошкоджень мають деревця, які були занадто перевантажені плодами або дуже уражені хворобами. Тому треба ретельно стежити за рослинами в саду і вчасно проводити захисні заходи.

Стабільність квіткових бруньок і квіток абрикоса залежить від стану дерев і тривалості впливу низької температури.

Для зменшення згубного впливу низьких температур на квіткові бруньки проводять червневє обрізування дерев абрикоса.

РАННІ

Персик ЕРЛІ РЕД

ІПС-72 — 109 грн за шт.

Плоди великі — масою 150–200 г жовті з великим рум'янцем. Має невелике опушення. М'якоть жовта, волокниста та соковита, кісточка відділяється легко. Знімальна стиглість середина червня. Самозапильний сорт, морозостійкий та хворобостійкий, транспортабельний.

Персик ХАРБІНГЕР

ІПС-42 —

119 грн за шт.

Дуже ранній, скороплідний сорт (кінець червня — початок липня) канадської селекції. Плоди масою 120–300 г.

Шкірочка плода з червоним рум'янцем. М'якоть жовто-оранжева, соковита, смачна, ароматна, середньої щільності, кісточка не відділяється. Дерево сильноросле. Врожайність висока і регулярна. Сорт стійкий до кучерявості листків персика. Має високу зимостійкість і відмінну транспортабельність.

Персик КОНДОР

ІПС-36 —

109 грн за шт.

Сорт зимостійкий. Знімальна стиглість: липень. Плоди великі — від 180 до 250 г. Шкірочка слабо опушена, щільна, тонка, помаранчева. М'якоть

соковита, щільна, оранжево-жовта, з червоними прожилками. Смак солодкий з кислинкою. Кісточка добре відділяється. Починає плодоносити на третій рік. Транспортабельність відмінна, один з найпопулярніших комерційних сортів.

Ефект від цього прийому полягає в тому, що на нових пагонах утворюються квіткові бруньки, які формуються у більш пізні строки. Тому такі дерева навесні цвітуть пізніше, коли минає загроза заморозків.

Абрикос та персик – дуже скороплідні культури. Перші плоди можна отримувати вже наступного року після садіння, і за сприятливих умов дерева дають щорічно щедрі врожаї. Якщо ж рано навесні дерева абрикоса не зацвітають, то здебільшого це трапляється внаслідок сильного підмерзання квіткових бруньок, які осипаються, і цвітіння не відбувається.

Фарбуємо й обрізаємо

Ефективним способом запобігання пошкодженню дерев узимку внаслідок розтріскування кори на штамбах і розвитку скелетних гілок є їх фарбування вапняним розчином – 2 кг свіжогашеного вапна розчинити у 10 л води, додати 0,4 кг мідного або 0,5 кг залізного купоросу, також розчиненого у воді заздалегідь. Для кращого прилипання до суміші додають ще 1–2 склянки молока. Побілку або обприскування проводять у другій половині лютого при температурі не нижче ніж 0°C, що сприятиме пізнішому цвітінню дерев.

Дерева абрикоса формують переважно за типом округлої, а персика – поліпшено-чашоподібної крони. Щоб уникнути надмірного росту молодих дерев, їх обрізують помірно, а коли вони вступають у плодоношення, ступінь обрізування посилюють.

Формування колоноподібних крон із циклічною заміною скелетних гілок і залишенням сучків заміщення неефективне внаслідок сильного підмерзання та загибелі дерев за дуже сильного морозу. Водночас ощадливе обрізування в ранньолітній період (перша декада червня), яке застосовували для дерев з округлою кроною, сприяло доброму відновленню ростових процесів і стовідсотковій збереженості дерев.

Чисто й волого

Проводячи дослідження, вчені довели, що навіть за однакових умов рельєфу весняні заморозки завдають значно більшої шкоди в садах, вкритих бур'янами чи травою, де ґрунт навесні залишається необробленим. Адже чистий від бур'янів, розпушений ґрунт удень краще прогрівається, а вночі віддає більше тепла у приґрунтове повітря, внаслідок чого плодове дерево менше охолоджується. Тому на присадибних ділянках ґрунт під садом утримують під чорним паром, а з настанням осені припиняють його розпушення, знищуючи бур'яни вручну. Запам'ятайте, що в умовах достатнього зрошення дерева краще ростуть, більше нагромаджують поживних речовин та стійкіші проти морозів. Водночас не допускайте тривалого перезволоження ґрунту, де росте абрикос (найбільш посухостійка культура), інакше дерево почне хворіти, а плоди – розтріскуватися.

СЕРЕДНЬОСТИГЛІ

Персик РЕД ХЕВЕН

ІПС-5 — 109 грн за шт.

Лідер за смаковими якостями серед персиків. Сорт транспортабельний, стійкий до морозів та кучерявості. Плоди великі, масою 120–220 г. М'якоть солодка, соковита, ароматна, придатна для виготовлення желе та морозива. Кісточка маленька, легко відділяється. Плоди дозрівають з липня по серпень. Урожайність з дорослого дерева — 45–110 кг. **У США визнаний еталонним і займає 70% усіх територій, відведених під персики.**

Персик ВАЙН ГОЛД

ІПС-17 — 109 грн за шт.

Новий дуже цінний та перспективний канадський сорт. Плоди дуже великі, масою 250–300 г. М'якоть оранжево-жовта, соковита. Знімальна стиглість: кінець липня – початок серпня. **Сорт дуже смачний, входить в 10 найсмачніших сортів у світі.**

Персик ХАРНАС

ІПС-25 — 109 грн за шт.

Сорт урожайний, транспортабельний, стійкий до морозів та хвороб. Плоди без опушення, масою до 170 г і більше, не опадають. М'якоть смачна, соковита, кисло-солодка, освіжаюча, легко відділяється від кісточки. Знімальна стиглість: з липня — по серпень.

Персик САТУРН

ІПС-16 — 129 грн за шт.

Сорт інжирний, високоврожайний, стійкий до морозів, хвороб. Плоди транспортабельні, масою 70–120 г. М'якоть соковита, солодка. Кісточка маленька, відділяється добре. Знімальна стиглість: II декада серпня.

Персик ЕЛЕГАНТ ЛЕДІ

ІПС-74 — 119 грн за шт.

Плоди жовтого кольору, але майже повністю покриті червоним рум'янцем. М'якоть жовта та має збалансований смак. Шкірка має опушення. Самозапильний сорт.

Персик САНКРЕСТ

ІПС-73 — 119 грн за шт.

Сорт американської селекції. Вважається одним із кращих сортів середнього та пізнього терміну достигання. Плоди жовті з червоним рум'янцем на 80% поверхні. М'якоть жовто-червона, соковита, ароматна. Кісточка відділяється дуже добре. Має високу морозостійкість та врожайність.

Серія добрив для плодово-ягідних:

Плантафол NPK 30.10.10

УЗЗ-81 – 11 грн. за 25 г

Початок вегетації. Його застосування забезпечить активний розвиток кореневої системи, швидкий і збалансований ріст рослин.

Плантафол NPK 20.20.20

УЗЗ-84 -11 грн. за 25 г

Ріст плодів. Забезпечить зростання і розвиток плодів за рахунок високого вмісту поживних речовин.

Плантафол NPK 10.54.10

УЗЗ-82 - 12 грн. за 25 г

Цвітіння. Бутонізація. Застосування забезпечить активне цвітіння рослин

Плантафол NPK 5.15.45

УЗЗ-85 - 12 грн. за 25 г

Дозрівання плодів. Забезпечує більш ранній збір урожаю, збільшує термін зберігання плодів і ягід, покращує декоративні властивості квітів.

Плантафол NPK 0.25.50

УЗЗ-83 - 12 грн. за 25 г

Зав'язь. Добрива забезпечить активне формування зав'язі на рослині, зберігаючи при цьому рівномірне зростання плодів.

Норма витрат для цих добрив:
Розчинити 5 г (1 ч. л.) на 2 л. води.
Пакет 25 г на 10 л. води.
Листова підгодівля кожні 7-10 днів на певній стадії розвитку рослин.

ПІЗНІ

Персик ЕРЕТРОКАРПА

ІПС-75 — 189 грн за шт

Унікальний новий сорт персика, що має червону м'якоть. Сорт української селекції. Плоди круглі, масою до 150 г червоного кольору, мають незвичайний кисло-солодкий смак та приємний аромат. Кісточка відділяється дуже легко. Знімальна стиглість — перша половина вересня. Морозостійкий.

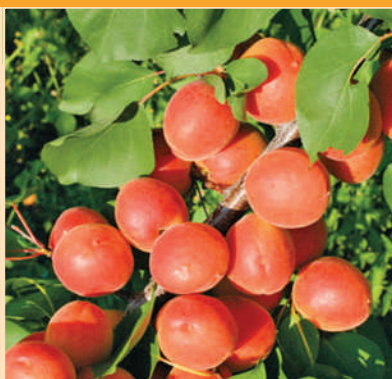

Абрикос ПІНКОТ

ІАБ-62 — 109 грн за шт.

Ранній сорт французької селекції. Відрізняється регулярністю плодоношення. Плоди округлі, помаранчевого кольору з рум'янцем. М'якоть щільна та соковита, плодоносить в кінці червня.

Абрикос ЦУНАМІ

ІАБ-42 — 109 грн за шт.

Сорт ранній, зимостійкий, транспортабельний. Плоди великі, масою 70-90 г, соковиті, солодкі, під час транспортування не мнуться і не течуть. Знімальна стиглість — III декада червня, зберігання 1 тиждень. **Урожайність з дорослого дерева — 150 кг і більше.**

Абрикос ПЕРЛА

ІАБ-61 — 119 грн за шт.

Середньостиглий, високоврожайний сорт чеської селекції. Зимостійкий та хворобостійкий, має підвищену стійкість до моніліозу. Плоди великі, масою до 80 г жовтого кольору із червоним рум'янцем. М'якоть ароматна, щільна, без волокнистих включень, кісточка легко відокремлюється. Самозапилий сорт. Можна вирощувати на всій території України.

Абрикос ЧОРНИЙ

ІАБ-45 — 109 грн за шт.

Гібрид між абрикосом і аличею. Плід дрібніший, ніж у абрикоса (20-30 г), опушений, забарвлення шкірки від жовтої до темно-пурпурової. М'якоть волокниста, соковита, кисло-солодка, схожа на плоди великоплідної аличі, але має абрикосовий аромат. **Чорний абрикос перевершує абрикос звичайний і щодо стійкості до хвороб (моніліозу, клястероспориозу, цитоспорозу), і щодо зимостійкості.** Плодоносить стабільно.

Абрикос АНАНАСНИЙ

ІАБ-43 — 109 грн за шт.

В порівнянні з іншими сортами в ньому міститься більше вітамінів А, В1, С, Р, РР, заліза, калію, фосфору, магнію, цинку, міді та йоду. В куразі вміст мікроелементів підвищується в 5 разів. Сорт середньостиглий, транспортабельний, стійкий до морозів, моніліозу. Плоди масою 100-120 г, дозрівають у II декаді липня, зберігаються 2 тижні. М'якоть солодка, соковита, з приємним ананасовим присмаком. Кісточка відділяється добре. Урожайність з дорослого дерева — 150 кг. Підходить для приготування мармеладу та пастили. Самозапилий.

Абрикос КИЇВСЬКИЙ РАННІЙ

ІАБ-55 — 109 грн за шт.

Сорт високоврожайний, стійкий до морозів та хвороб. Плоди великі, масою 90 г, дозрівають у II декаді липня. М'якоть соковита, ніжна, солодко-кисла. Кісточка легко відокремлюється. Може вирощуватися на всій території України. Самозапилий.

Абрикос ХАР О'СТАР

ІАБ-38 — 109 грн за шт.

Зимостійкий та хворобостійкий сорт канадської селекції. Плоди масою 50-60 г, інтенсивно-оранжеві з рум'янцем, красиві, ароматні, стійкі до розтріскування, не гниють. Знімальна стиглість — II декада липня, зберігання 1 тиждень.

Нектарин ВАНГ-3

ІНК-11 — 119 грн за шт.

Скороплідний врожайний сорт. Плоди великі, масою 150-200 г, округлі, яскраво-червоні. М'якоть жовта, щільна, соковита. Смакові якості високі. Сорт зимостійкий. Хворобами практично не пошкоджується. Відмінна транспортабельність. Урожайність висока.

Наші тел.:

(067) 409 80 90; (098) 441 61 21;

(050) 410 74 40; (095) 888 37 27;

lifecell (093) 743 40 44

Нектарин БІГ ТОП

ІНК-14 — 119 грн за шт.

Сорт середньостиглий, невибагливий, стійкий до морозів та посухи. Плоди великі, масою 200 г, не опадають. М'якоть ароматна, соковита, солодка з медовим присмаком. Знімальна стиглість: кінець липня — початок серпня. Урожайність з дорослого дерева — 30 кг. У Європі займає найбільше території, порівняно з іншими сортами.

Нектарин ІНЖИРНИЙ КОНЦЕНТИНА

ІНК-19 — 144 грн за шт.

Новий середньостиглий гібридний сорт італійської селекції. Плоди плоскої форми масою 100-120 г червоного кольору та без опушення. М'якоть біло-зеленого кольору солодка та соковита. Знімальна стиглість — I декада серпня. Морозостійкий та хворобостійкий.

Плоди багаті аскорбіновою кислотою, кальцієм, калієм, пектином, мінералами і вітамінами.

Нектарин ІНЖИРНИЙ САМАНТА

ІНК-20 — 144 грн за шт.

Середньостиглий сорт, плоди не опушені, сплюснутої форми масою 120-140 г. При досяганні плоди мають темно-червоне забарвлення. М'якоть кремова соковита та має приємний десертний смак. Плодоносить починає на другий рік після висаджування. Морозостійкий.

Нектарин ЛЕДІ ЕРІКА

ІНК-18 — 119 грн за шт.

Пізній сорт італійської селекції. Високоврожайний. Плоди круглої форми яскраво-червоного кольору з жовтою дуже соковитою м'якоттю, має збалансований смак. Термін досягання кінця серпня — початок вересня.

Листя їсть шовкопряд, плоди смакують людям

**З десятирічного тутового дерева можна отримати
до півтора центнера смачних плодів**

Шовковиця – культура невибаглива й доволі вигідна у вирощуванні. Принаймні так стверджує кандидат сільськогосподарських наук із Харківщини Олександр Яхимович. Чоловік має розсадник, є співзасновником конфедерації горіховодів Слобожанщини. Набувши чималого досвіду у вирощуванні ягідних і плодових культур, він переконаний, що саме шовковиця – нішева культура для України.

■ Чому, на вашу думку, вигідно вирощувати тутове дерево?

– У цій рослині корисне все: листя, гілки і, звісно, плоди. Недарма на Кавказі та в Центральній Азії шовковицю називають «деревом життя». Для тих, хто вирощує її на продаж, культура дуже перспективна. Зокрема, затрати на саджанці досить швидко перекиваються – вже наступного року після садіння починає плодоносити. Щоправда, в цей час із дерева можна зібрати не більше 15–20 кілограмів. Зате четвертого-п'ятого року – вже вдвічі більше. А із сьомого року – аж 70. З десяти-дванадцятирічних дерев цього року ми зібрали приблизно по півтора центнера ягід.

■ Тобто термін плодоношення є тривалим. І як дорого можна її реалізувати?

– Загалом шовковиця – унікальна ягода. Вона розпускається на два тижні пізніше за яблуню, зацвітає і за два тижні вже зав'язуються плоди. А термін плодоношення – орієнтовно від 1 до 25 червня. Найдорожче можна реалізувати ягоди в перші дні збирання. Наприклад, цього року ми її продавали оптом перекупникам по 45 гривень за кілограм, далі ціна на сортову шовковицю не знижувалася менше ніж 30 гривень.

■ Втім донедавна шовковицю в нашій країні використовували більше для технічних потреб.

– Свого часу в Україні при Українській академії аграрних наук існував науково-дослідний Інститут шовківництва. Ці дерева вирощували як корм для тутового шовкопряду. Він вважався найкращим у світі,

Шовковиця Надія

Шовковиця Шеллі

Біла напівремонтантна, власної селекції

Велікан, зібраний ручним струшуванням

а нитка з нього виходила надзвичайно міцною та еластичною. З цієї нитки виготовляли шовк для парашутів та використовували під час хірургічних операцій. До 1980-х років минулого століття в Україні вирощуванням тутового шовкопряду займалися в 15 областях. По всій країні існувало понад 40 тисяч гектарів насаджень шовковиці для цих потреб. Потім, коли шовківництво занепало, ще й зараз на багатьох територіях колишніх колгоспів і радгоспів можна побачити покинуті здичавілі насадження.

■ Коли виник попит на вітчизняну шовковицю плодкових сортів?

– У 1980-х роках минулого століття людям почали масово давати дачі, що викликало розвиток приватного садівництва. Дачники зацікавилися новими плодовими культурами – жимолостю, іргою, шовковицею. Тоді в Інституті шовківництва розпочався відбір найкращих сортів зі своїх ділянок, які пропонували людям. З їхньої бази маю сорт чорної шовковиці Надія. А інший сорт – Велікан – я вивів сам. Це доволі продуктивні сорти, які можуть рости на всій території України.

■ Чи важко доглядати за шовковицею?

– Ні. Вона не вибаглива до ґрунтів. Може рости на піску, суглинку, чорноземі та навіть на солончаках. Воду шовковиця шукає сама – має довгий корінь, тому не потребує крапельного зрошення. Втім, коли хочете, аби товарна плантація дала більшу віддачу, – допоможіть їй. Тоді матимете на 30–40 кілограмів більше з дерева.

Шовковиця любить поливання великими дозами на значну глибину. Якщо садите одне-два дерева – вони потребують мінімального догляду та ростимуть будь-де. При промислових насадженнях бажано враховувати, де розташована ділянка, її мікрорельєф, ґрунтові й кліматичні умови. Важливо дотримуватися схем садіння та агротехніки вирощування.

■ Чого боїться шовковиця?

– Її, щойно висаджені саджанці, можуть підмерзати в екстремально холодні зими. Але цього не потрібно боятися. Культура досить пластична. Добре відновлюється зі сплячих бруньок, розміщених нижче місця підмерзання. Можуть вимерзати у одно-, двохрічних саджанців зелені невизрілі

верхівки. Потім головне сформувати новий штамб з пагона, що утворився вище місця щеплення. Серед шкідників шовковиця боїться американського білого метелика. Він уражає плантації, які ростуть на півдні країни. А у нас, на Харківщині, цей шкідник вимерзає. Був лише один випадок, коли я виявив його личинки на листі шовковиці. Вогнище ураження було незначним, тому вирішив боротися зі шкідником механічним способом. Зібрав листя разом із личинками і спалив.

■ Чи дошкуляють вам птахи в сезон плодоношення?

– Буває таке, що сидять на вершечках дерев і дзьобають плоди. Але я вважаю, що вистачає і їм, і нам. Тому й ніяк із ними не борюся. Якщо популяція птахів звикла до цього виду корму – вони все одно прилетять.

Василина НАБОКА

АЙВА

Японська

ЯСКРАВА КРАСУНЯ В УКРАЇНСЬКИХ САДАХ

Користь та надзвичайна краса поєднались в цій екзотичній рослині Сходу. Поглянувши на квітку, що розпустилась під променями сонця, відчуваєш досконалу красу матінки-Природи. Ці слова без перебільшення стосуються хеномелесу, або айви японської.

Айва японська добре почуває себе в українських садах. Це невибагливий листопадний або вічнозелений кущ родини розоцвітих, заввишки від 1 до 3 м. Ця рослина приваблює квітами - ще в бутонах та вже розквітлим, декоративним листям, і, звичайно, плодами. На гілочках хеномелес має невеликі колючки, молоде листя у рослини бронзового кольору, пізніше стає темно-зеленим. Великі квіти, до 5 см в діаметрі, мають різноманітне забарвлення - рожеве, помаранчеве, яскраво-червоне, рубінове, біле. Важко пройти повз цю красу, не замилювавшись нею! Цвітіння починається в кінці квітня - на початку травня та триває протягом місяця. Бутони розпускаються поступово, починаючи з нижніх гілок, і, з часом, охоплюють весь кущ.

Восени дозрівають плоди хеномелесу - округлі, соковиті, жовтувато-зеленого кольору, масою від 30 до 130 г, дуже схожі на яблука, а смаком трохи нагадують ананас. Збирати плоди краще до настання морозів, у жовтні. Бо пошкоджені низькими температурами вони втрачають смак та швидко псуються. Врожайність з одного куща може сягати 9 кг. Айва японська давати плоди починає з 3-4 року після посадки.

Плоди рослини високо цінуються в кулінарії та косметології, їх використовують в лікувальних цілях. Високий вміст аскорбінової кислоти, вітамінів B1, B2, пектинів робить плоди дуже корисними для дорослих та дітей. Також айва містить фосфор, калій, кальцій, а вітамін С, якого більше ніж в лимонах, зберігається навіть після

термічної обробки. У свіжому вигляді плоди майже не вживають, бо вони кислі на смак. З них готують варення, желе, сиропи, мармелад, цукати, їх додають в чай замість лимону.

Плоди айви рекомендують вживати при розладах кишечника та шлунку, вони знижують холестерин в крові та, завдяки вмісту калію, сприяють зниженню тиску. Відварені та протерті плоди використовують у комплексному лікуванні хвороб печінки. В лікувальних цілях використовують листя та насіння хеномелесу, яке має здатність знижувати цукор в крові та лікувати гастрити, коліти. **Але у всьому по-трібно знати міру. Від переїдання айви можуть виникнути проблеми з травленням.**

З плодів айви японської красуні роблять лосьйони та тоніки для обличчя, шматочками плодів протирають шкіру, а натерті - використовують у вигляді масок.

Пропонуємо рецепт маски з айви, яка добре очищує шкіру (підходить для сухої шкіри обличчя): айву натерти, додати вершки та жовток (всі інгредієнти в рівних пропорціях). Все перемішати. Маску потримати на обличчі 15-20 хвилин. Після чого зняти її вологим ватним диском та вмити обличчя водою.

Айва Кубанська врожайна
ІАВ-3 — 109 грн за шт.

Сорт транспортабельний, стійкий до хвороб. Плоди масою 300 г. М'якоть кремова, щільна, соковита, кисло-солодка. Знімальна стиглість — І-ІІ декада вересня, зберігаються до 3 місяців. Урожайність з дорослого дерева — 50 к.г.

Шовковиця Біла Медова
ІШК-9 - 159 грн за шт.

Сорт урожайний, стійкий до морозів (-30 °С) і хвороб, невибагливий до ґрунту. Плоди великі, довжиною до 5 см, соковиті, ніжні, солодкі, з медовим присмаком, дозрівають в липні-серпні.

Шовковиця Королівська
ІШК-8 — 260 грн за шт.

Сорт скороплідний, ранній, великоплідний, високоврожайний, невибагливий, морозо- та посухостійкий. Ягоди дуже великі, довжиною 6 см, масою до 20 г, соковиті, солодкі, дозрівають у І декаді червня. Урожайність з дорослого дерева — 20 кг.

Шовковиця Рожеве Мереживо
ІШК-10 — 159 грн за шт.

Сорт великоплідний, світлолюбний, морозостійкий. Ягоди великі, вагою 3-4 г, солодкі, дозрівають з липня і до кінця серпня. Сорт придатний для сушіння і виготовлення вина.

АЛИЧА та СЛИВА

– урожайна злива

Ці культури набувають особливої популярності завдяки своїй скороплідності, урожайності, а також високим харчовим, технологічним та лікувальним властивостям плодів. Сьогодні в світі відомо понад 1500 сортів сливи. Алича донедавна часу була відома лише як дикоросла рослина, але на сьогодні відомо багато нових крупноплідних сортів цієї культури. За швидкоплідністю вона перевищує вишню, черешню, сливу, перші товарні врожаї дає на 3-4-й рік після садіння. Важливо й те, що плоди аличі досягають між вишнею та ранніми сортами сливи, тобто створюють конвеєр надходження плодової продукції до споживача, а поява зимостійких сортів дозволяє вирощувати її навіть на півночі країни.

Олена Кіщак,
доктор сільськогосподарських наук,
Інститут садівництва НААН України

Найкращий ґрунт.

Слива і алича добре ростуть на всіх садопридатних ґрунтах, однак, для отримання щедрих врожаїв та плодів високих товарних якостей краще підбирати родючі ґрунти - чорноземи суглинкові, дерново-наносні, каштанові, тобто з порівняно високою вологоємністю.

Дерева сливи та аличі мають низьку водоутримуючу здатність квіток і зав'язі, тому різко реагують на нестачу вологи. Вона особливо необхідна під час масового цвітіння та в початковий період формування зав'язі, а також під час досягання плодів. В процесі підготовки дерев до зими також необхідно регулювати водний і поживний режим ґрунту, що значною мірою сприяє нормальному процесу загартування і підвищує зимостійкість рослин.

Як вберегти квіткові бруньки?

Серед кісточкових культур за зимостійкістю слива поступається лише вишні, а алича – сливі. Ці культури мають короткий період зимового спокою, тому квіткові бруньки виходять з нього вже в середині або кінці січня. Тому відлиги серед зими та рано навесні можуть стимулювати розпускання бруньок, які згодом можуть знищити морози. На відміну від сливи, дерева аличі мають більш високу регенераційну здатність, і навіть після сильного підмерзання швидко відновлюють ріст. Більшість сортів аличі відзначається високим ступенем вкорінення зеленими живцями в умовах штучного туману. Перевага таких кореневласних дерев – можливість швидкого відновлення за рахунок кореневої порослі. Тобто, після сильного підмерзання, дерева знову відновлюються і вже на 2-3-й рік можна збирати щедрий врожай плодів.

Більше світла!

Слива більш тіньовитривала, ніж інші кісточкові, однак за нестачі світла її крона (як і аличі) видовжується, оголюється, а плоди втрачають смакові якості. Тому дерева сильнорослих сортів обох культур доцільно висаджувати за схемою 6 x 3-4 м (18-24 м²), а середньорослі 5x3м (15 м²). В якості підщепи використовують сіянці аличі. Для отримання слаброслих дерев популярності набувають такі вегетативно розмножувані підщепи як ВВА-1 (дерева на ній висаджують більш щільно 4x2м), Еврика 99 та ВСВ-1 (5 x 2-3м).

ВАЖЛИВО ЗНАТИ! Для кращого запилення бажано висаджувати дерева не менше 2 сортів, або на одному дереві прищепити ще декілька сортів, таким чином створивши дерево-сад.

Формуюче обрізування.

На нього потрібно звернути особливу увагу. Як правило, формують округлу корну на низькому штабмі (40–60 см) з компактним нижнім ярусом, у якому закладають 4-5 основних скелетних гілок, в другому – 2-3, в третьому – 2 гілки, своєчасним обмеженням висоти дерев до 3,5-4 м і товщини крони до 3-4 м. Відстань між I і II ярусами повинна складати 60-70 і II і III – 50-60 см відповідно. В плодоносному віці необхідно уникати видалення товстих скелетних гілок (крім сухих), оскільки дерево ослаблюється і засихає. Рекомендується проводити лише санітарне обрізування і видалення напівске-летних гілок, які загущують крону.

формування крони аличі

У більшості сортів аличі крупноплідної центральний провідник відхиляється і тому в перші роки після садіння не вдається сформувати чітко виражений лідер в кроні. Тому такі сорти можна формувати за типом чаші, закладаючи перший ярус з 3-4 гілок не залишаючи провідника. Можна формувати і поліпшену чашу, коли на

провіднику залишають в II ярусі ще одну – дві гілки, вище яких провідник видаляють.

Обрізування дерев проводять рано навесні, а також на початку липня і зразу після збирання плодів. Обрізування в літній період покращує освітлення крони, знижує ростові процеси, сприяє формуванню добре забарвлених плодів. Крім того, за рахунок активного камбію рани краще загоюються, а видалення сильних ростових пагонів сприяє перерозподілу поживних речовин, які спрямовуються на урожай наступного року. Гілки з гострими кутами відходження від провідника видаляють або відгинають до більш горизонтального положення, що сприяє кращому закладанню квіткових бруньок і уникненню розчахування гілок.

В чому слабкість?

Слива і алича уражуються багатьма шкідниками і хворобами. Особливо небезпечними є сливова плодожерка, чорний сливовий пильщик, сливова попелиця. Серед хвороб – червона плямистість (полістігмоз), клястероспоріоз (дирчаста плямистість), а також вірусні хвороби – шарка сливи та карликовість сливи. Відносно стійкі до шарки нові сорти західної селекції такі як Чачакська найболіє, Чачакська лепотиця, Елена, Ганіта та ін.

Обприскування крони від вірусних хвороб неефективне, тому основний метод боротьби – придбання незараженого садивного матеріалу, уражені ж рослини доведеться спалити.

червона плямистість

дирчаста плямистість

Захист сливи і аличі від хвороб та шкідників

№	Строки проведення	Хвороби, шкідники	Препарати	Норми витрати з розрахунку на 10 л води
1	Перед розпусканням бруньок за середньодобової температури повітря не менше +4°C	Попелиці, кліщі, щитівка, інші шкідники	30 В	0,2 л
2	На початку розпускання бруньок	Моніліоз, довгоносики, листо-крутки, попелиці, пильщики, клястероспоріоз	Хорус + Варант	2,5 – 3,0 г + 2,5 мл
3	Після цвітіння	Ті ж і пильщики	Світч + Конфідор	7,5 – 10 г + 2,5 мл
4	Через 6 – 8 днів після цвітіння	Ті ж і сливова товстонижка	Світч + Конфідор	7,5 – 10 г + 2,5 мл
5	На початку відродження гусениць 1-го покоління	Ті ж і сливова плодожерка	Хорус + Біотрін	2,5 – 3,0 г + 2,5 мл
6	На початку відродження гусениць 2-го покоління	Ті ж і сливова плодожерка	Світч + Конфідор	2,5 – 3,0 г + 2,5 мл

Слива КАБАРДИНКА

ІСЛ-71 — 99 грн за шт.

Ранній сорт. Плоди великі, масою до 50 г, круглої форми пурпурового кольору з невеликим фіолетово-сизим нальотом. М'якоть жовта, соковита, дуже солодка, з особливою кислинкою та приємним ароматом. Достигає в кінці липня. За смаковими властивостями займає перше місце серед ранніх слив. Врожайність — 50-120 кг з дерева. Транспортабельний сорт.

СЛИВА ПРЕЗИДЕНТ

ІСЛ-37 — 99 грн за шт.

Морозостійкий, транспортабельний сорт. Плоди масою 45-60 г, темно-сині, з восковим нальотом. М'якоть жовто-зеленувата, соковита. Кісточка відділяється добре. Дає урожай на 3-4 рік. Урожайність висока. Знімальна стиглість: середина вересня. У холоді зберігається 2 тижні.

Слива ВЕНГЕРКА (УГОРКА) ЮВІЛЕЙНА

ІСЛ-68 — 99 грн за шт.

Один з кращих сортів для приготування сухофруктів. Плоди яйцевидної форми фіолетово-синього кольору з восковим нальотом. М'якоть ніжного смаку і середньої кислотності, кісточка легко відділяється.

Слива КАЛІПСО

ІСЛ-69 — 109 грн за шт.

Високоврожайний сорт раннього терміну дозрівання польської селекції. Плоди округло-овальної форми темно-синього кольору. М'якоть жовта, має приємний аромат. Термін дозрівання середина липня — початок серпня. Самозапилювальний. Зимостійкий. Стійкий до хвороб.

Слива РОЯЛ РУЖ

ІСЛ-70 — 99 грн за шт.

Сорт середнього терміну дозрівання. Плоди масою 50-70 г жовтого кольору з рожевим рум'янцем. М'якоть солодка, має легку кислинку та яскраво виражений аромат. Кісточка відділяється легко. Транспортабельна та стійка до хвороб.

Алича ОЦАРК ПРЕМЕР

ІАЛ-1 — 109 грн за шт.

Середньостиглий, посухо- і морозостійкий сорт. Плоди великі, масою до 110 г (окремі 150 г). М'якоть соковита, дуже ніжна, кремова, тонковолокниста, кислувато-солодка, ароматна з присмаком сливи та абрикоса. Знімальна стиглість — III декада липня. Урожайність з дорослого дерева — 60 кг.

Алича БЕРБАНК ГІГАНТ

ІАЛ-16 — 119 грн за шт.

Середньостиглий сорт. Має великі плоди масою 120-150 г, а деякі до 250г бордового кольору із сизим нальотом. М'якоть кремового відтінку дуже соковита та солодка з кислинкою. Кісточка маленька, від м'якоті не відділяється. Термін дозрівання кінець липня — початок серпня. Має високу врожайність. Починає плодоносити на 3-й рік після висаджування.

Слива МЕДОВА

ІСЛ-23 — 99 грн за шт.

Сорт раннього терміну дозрівання. Плоди жовтого кольору, транспортабельні. Смак солодкий з легкою кислинкою, приємний медовий аромат. Термін дозрівання липень-серпень. Морозостійкий та посухостійкий сорт. Запилювачі: Угорка донецька рання, Ренклюд Карбишева, Угорка рання.

Ольга ГРАБОВЕЦЬКА,
кандидат біологічних наук, спеціаліст
з інтродукції, вивчення, селекції та
виращування нових малопоширених
культур на базі ДП «ДГ «Новокаховське»
інституту рису НААН»

Азиміна, хурма, зізіфус – НОВІ ПЛОДОВІ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Вирощування саджанців хурми

Державне підприємство «Дослідне господарство «Новокаховське» Інституту рису НААН» вирощує зернові, соняшник тощо, а також саджанці нових малопоширених плодів (азиміна, хурма, зізіфус, кизил), декоративних та ароматичних культур.

Через глобальну зміну клімату, що спостерігається в останні десятиріччя, особливо актуальним є питання введення в культуру та освоєння нових видів рослин, а плодівих – особливо. Зусилля інтродукторів і селекціонерів в Україні та за кордоном завжди були спрямовані на впровадження нетрадиційних рослин та їхніх сортів. Раніше такі види колекціонували в ботанічних садах, дендропарках, але вони мало поширювалися. Останнім часом завдяки зусиллям науковців малопоширені рослини мають

попит. До перспективних нових плодів рослин для Степу України належать хурма, азиміна, зізіфус. Високі харчові й лікарські властивості їхніх плодів зумовлені вмістом пектинових речовин, вітамінів, мінеральних солей.

Малопоширені плоди дерева, про які йтиметься далі, не витримують низької зимової температури, тому вирощувати їх рекомендовано в південних і близьких, за погодно-кліматичними до них умовами, областях України, окрім азиміни, яка може рости і плодоносити на всій території нашої країни.

Перший досвід вирощування хурми, азиміни і зізіфусу (*Diospyros L.*, *Asimina triloba (L.) Dunal*, *Ziziphus jujuba Mill*) за межами Південного берега Криму свідчить про те, що погодно-кліматичні умови Степу України цілком відповідають їхнім біологічним особливостям і вони за належної агротехніки придатні для культивування на цій території.

Зібраний у господарстві «Новокаховське» генофонд – це унікальні колекції, які використовуватимуться для виведення нових сортів, впровадження у практику садівництва найцінніших адаптованих сортів і форм.

Вона містить у кілька разів більше корисних мікроелементів і харчових волокон, ніж яблуко. Хурма може похвалитися і великою кількістю антиоксидантів, цукрів, вуглеводів, білків, дубильних речовин, органічних кислот. Це чудове джерело калію, заліза, кальцію, магнію, фосфору, вітамінів Р, А, С. Яскраво-оранжевий колір зумовлений вмістом бета-каротину, тому чим яскравіші плоди, тим вони корисніші.

Плоди хурми як дієтичний продукт використовують свіжими та сушеними, також із них виготовляють пастилу, варення, джеми, сиропи. Її плоди лікарі рекомендують вживати при захворюваннях серцево-судинної системи, органів травлення, печінки, щитоподібної залози, при недовір'ї. На жаль, погодно-кліматичні умови Степу України не дуже підходять для вирощування тут різноманіття сортів хурми східної. Хурма гібридна більш пристосована до наших умов і також цінна. У степовій зоні України переважно вирощують гібриди між східною та віргінською хурмою, а також гібриди, отримані в результаті схрещування сорту Нікітська бордова. Плоди хурми гібридної за смаковими та поживними властивостями не поступаються хурмі східній, навіть мають більш насичений смак. У результаті багаторічної селекційної роботи, яка ведеться в господарстві та скерована на отримання нових крупноплодних і зимостійких сортів, виділено декілька перспективних зразків. Значного поширення вони ще не мають, оскільки потребують детальнішого вивчення.

Хурма віргінська.

Природний ареал виду охоплює східну частину Північної Америки. Плоди – соковиті ягоди округлої, конічної форми (2–5 см). Цей вид має неабиякий практичний інтерес для плодівництва. За останні роки виведено добрі сорти хурми віргінської, у плодах яких нема терпкості. Завдяки поєднанню різних біологічно активних речовин їх рекомендують застосовувати в медицині. Корисні речовини містяться і в листі, стеблі, квітках, чашечках, корінні рослини. За біохімічним складом листя хурми віргінської, порівняно з іншими видами, має найбільший вміст вітаміну С і мінеральних речовин.

Сьогодні в результаті багаторічної роботи в дослідному господарстві зібрано близько 30

ХУРМА

Рід хурма належить до родини Ебенових і, за літературними даними, має до 500 видів. В Україні рід *Diospyros L.* представлено в культурі трьома видами: східна, кавказька, віргінська, має своє місце і хурма гібридна. Культура хурми як плодової рослини відома в Україні з минулого століття. Її дерева, дводомні або полігамні, створюють квітки трьох типів (чоловічі, жіночі та двостатеві).

Хурма східна та гібридна.

Хурму східну культивують із давнини.

Для цих культур характерні: висока врожайність, поживні та цінні властивості плодів, незначне ураження шкідниками та хворобами в умовах південного регіону. Масове їх вирощування дало б можливість отримувати у великій кількості екологічно чисту продукцію з цінними властивостями за значно меншими затратами, ніж у традиційних плодів культур. Щоправда, наразі всі саджанці, які вирощуються в дослідному господарстві, закупаються для приватних садів. Ще не знайшовся ентузіаст, який почав би вирощувати в Україні хурму, зізіфус чи азиміну на плантації у промислових масштабах.

Хурма Божий дар
IXP-3 – 269 грн за шт.

Хурма Нікітська бордова
IXP-7 – 269 грн за шт.

Хурма Українка
IXP-8 – 269 грн за шт.

Сорт самозапилюний, середнього терміну дозрівання, стійкий до морозів (-30°C) та хвороб. Плоди великі, масою 180 г, соковиті, солодкі, ледь терпкуваті, дозрівають у жовтні. Урожайність з дорослої особини – 25 кг.

Сорт гібрид хурми східної та віргінської. Морозостійкий та стійкий до хвороб. Плоди великі, масою 100-130 г, яскраво-червоно-оранжевого забарвлення з восковим нальотом. М'якоть терпкувата, а після зберігання дуже солодка. Самозапилюний. Після висаджування перші 2-3 роки необхідно укривати на зиму.

Ранньостиглий сорт. Плід має циліндричну форму із загостреною верхівкою яскраво-помаранчевого або червонуватого кольору, масою 100 г. М'якоть соковита, дуже солодка має прожилки з світло-оранжевих волокон. Висока врожайність до 90 кг з одного дорослого дерева. Не потребує запилювачів.

зразків хурми. Господарство є заявником чотирьох її сортів. Також вирощує та реалізовує саджанці перспективних сортів хурми. Ця культура потребує подальшого розширення ареалу вирощування в Україні. В Європі є насадження хурми площею до 1 гектара.

ЗІЗІФУС (*Zizyphus jujube*)

Ця давня культура, яка походить із двох центрів: Північного Китаю та Афганістану. У Китаї її вирощують уже понад шість тисяч років, займає вона більше 200 тисяч гектарів, а це більше ніж усі плодові культури в Україні. Перші саджанці сортового зізифусу, отримані з Нікітського ботанічного саду, з'явилися в нашому господарстві на початку 1990-х років. Сьогодні в Україні зізифус не вирощують у промислових насадженнях, він має попит серед дачників, любителів екзотики, фермерів.

Це листопадне з опадаючими гілками дерево-кущ заввишки три-вісім метрів. Рослини зізифусу живуть у середньому до 150 років. Це – перехреснозапильна рослина, самостійно плодоносити не здатна, щоб отримати урожай, треба посадити як мінімум дві рослини. У пору плодоношення вступає на другий-третій рік після садіння. Зізифус не вимогливий до складу ґрунту, але не слід садити його на дуже засолених землях із близьким заляганням ґрунтових вод. Загущення насаджень неприпустиме: при затіненні рослина припиняє ріст пагонів і утворення плодів. Доцільно висаджувати рослини за схемою 5х4 м у шаховому порядку (для кращого освітлення крони). Урожайність залежить від сорту й може коливатися в межах 40–80 кг із дерева.

Плід – кістянка різної форми, частіше яйцеподібної або злегка грушоподібної, завдовжки 2-6 сантиметрів, діаметром 1-3 сантиметри. Плоди за смаком і кольором нагадують яблучну сушку, використовують свіжими, для приготування узварів, мармеладу, пюре, цукатів. Сушеними зберігаються понад рік, не втрачаючи якості. Оскільки плоди не мають воскового нальоту, то їх легко висушити на сонці без додаткової підготовки.

В Україні зізифус успішно вирощують в Одеській, Херсонській і Запорізькій областях. Багаторічні результати дослідження дають можливість стверджувати, що рослини добре адаптуються до наших кліматичних умов.

Українських дачників зізифус зацікавив

Зізифус Китайський-60
ІЗФ-1 – 180 грн за шт.

Сорт посухо- та морозостійкий (-26°C), середнього терміну дозрівання. Плоди діаметром 4 см, масою 40 г, дозрівають у другій декаді вересня. М'якоть солодка або кисло-солодка, ароматна, смаком схожа на фініки. Урожайність з дорослої особини – 50 кг.

Зізифус Та-ян-цзао

ІЗФ-2 – 199 грн за шт.

Сорт високоврожайний, ранній, морозостійкий (-30°C). Плоди червоно-коричневі подовжено-грушоподібні, масою – до 35 г, дозрівають з вересня по жовтень. М'якоть борошніста, солодка, смачна. Урожайність з дорослої особини – 40 кг.

насамперед як рослина, що допомагає гіпертонікам. У лікувальних цілях рекомендується споживати свіжі або сушені плоди тричі на день по 20 штук. Тримісячний курс лікування допоможе не тільки позбутися гіпертонії, а й підлікувати серце, підвищити гемоглобін та імунітет. У Китаї, на батьківщині зізифусу, дуже популярними є копчені та солоні плоди. Для нас вони більш звичні як варення або узвар. Та все ж найчастіше їх просто висушують. Цукати із зізифусу дуже нагадують за смаком фініки. Висушені й розмелені плоди застосовують у кулінарії. Хліб, до якого додають порошок з них, довго не черствіє.

АЗИМІНА ТРИЛОПАТЕВА (*Asimina L.*)

Представник малопоширеної в Україні родини Аннонових. *Asimina triloba* – єдиний холодостійкий вид роду. Це плодова культура, яка становить неабиякий практичний інтерес для садівництва. В Україні азиміну можна вирощувати майже на всій території.

Азиміна трилопатева – листопадне, перехреснозапильне дерево, в умовах регіону 20-річні дерева сягають 7–8 м. Плоди – багатонасінні крупні ягоди завдовжки 5–15 см

та масою 100–400 г. Вони ароматні, смачні, соковиті, солодкі, поживні, з високим вмістом цукрів, вітамінів А і С. За вмістом калій азиміна подібна до абрикосів, тоді як магнію, заліза, міді та марганцю в ній більше, ніж у бананах, яблуках або цитрусових, має високу калорійність.

Аналіз зимостійкості сортів та форм азиміни показав, що вона значно перевищує традиційні плодові культури: персик, абрикос, теплолюбні сорти сливи китайської та черешні. Її зимостійкість така, як у яблуні та аличі. Росте на легких, добре дренованих, родючих, слабо кислих, нейтральних або лужних ґрунтах. Азиміна трилопатева – світлолюбна, вологолюбна рослина, але не витримує тривалого перезволоження ґрунту та застою ґрунтових вод.

Оптимальна схема садіння рослин – 4х4, тобто площа живлення має бути не менше 16 м². Для фермерського господарства, закладаючи невеликий сад площею один гектар, враховуючи механізований обробіток ґрунту, оптимальна схема садіння рослин – 5х4, тобто 500 рослин на гектар.

Господарство «Новокаховське» вирощує та реалізовує сіянці азиміни трилопатевої і є заявником трьох її сортів.

Грона азиміни

Дерево-сад

Наталія Шевчук,
доцент кафедри садівництва
ім. проф. В.Л. Симиренка
НУБІП України

Я розповім Вам, як створити справжнє диво – дерево-сад, коли на одному, як правило, молодому дереві щеплять десятки різних сортів однієї культури або й кількох плодових культур!

Тест на сумісність

Як би далеко не пішли фантазії садівників і можливості сучасної науки, але груші на вербі ще нікому не вдалося виростити. При створенні дерева-саду важливо знати, що з чим можна суміщати, що на чому щепити. Наприклад, цілком сумісними є представники так званої сливової групи, до якої входять персик, слива, алича великоплідна, абрикос і, відповідно, різні сорти цих культур, які можуть бути навіть із різним забарвленням листя. Однією з найкращих прищеп для них є алича дика (спеціально вирощене молоде дерево з добре розвиненими скелетними і напівскелетними гілками).

На яблуні часто добре приживається груша. Натомість набагато гірші результати щеплення яблуні на груші, хоча існують випадки вдалої їх сумісності. Якщо садівник-любитель – ще й затятий експериментатор, нехай спробує! Взагалі ж грушу можна щепити на горобині, глоді, ірзі, груші, айві. Вишню з черешнею – лише на вишні, черешні або міжвидових гібридах підроду *Cerasus*. Одна з найкращих прищеп для них – сіянець дикої черешні, вишні. У південних районах усю сливову групу можна щепити на сіянці персика або мигдалю. Головне правило – підщепа та прищепа повинні бути біологічно близькими.

Перемагає дружба

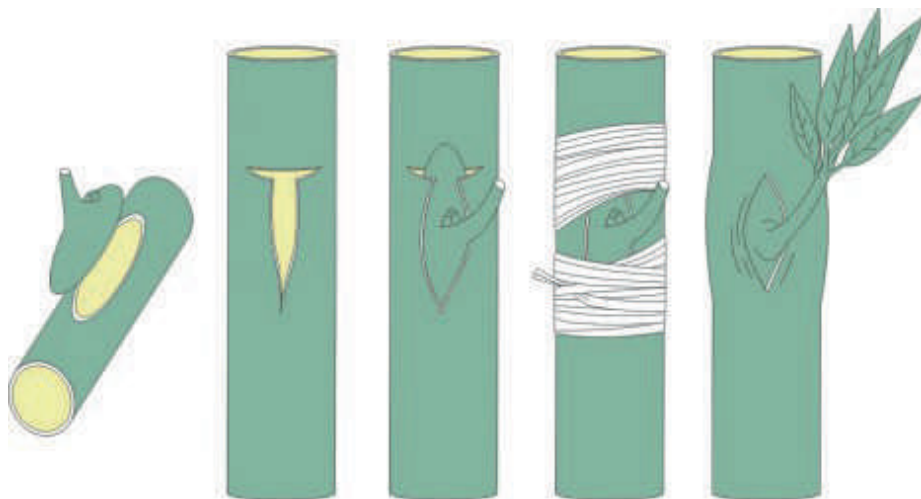
Отож, на одному дереві можна щепити і ранні, і пізні сорти взаємосумісних культур, рослини різних груп, кольорів тощо. Однак сила росту в них має бути приблизно однаковою. Тоді отримаємо рівномірно розвинене дерево-сад. Інакше невдовзі більш рослі сорти будуть дещо приглушати слабкорослі. Оскільки ідеального збігу сили росту різних культур не досягнути, варто врахувати, що більш слабкорослі сорти треба щепити з південного боку, створювати їм більш оптимальні умови. На одному дереві можна прищепити і 30-40 сортів. Але оптимальним вважається щеплення 5-10 сортів.

Техніка щеплення

Найкращим способом щеплення при створенні дерева-саду є окулірування. Його можна проводити або вприклад, або у Т-подібний розріз. Для цього використовуємо гілочки діаметром не більше ніж 1,5 см (ідеально – 0,8-1 см). Якщо

дерево 3-річне, щепимо скелетні гілки. Якщо старше – напівскелетні, обростаючі гілочки (на них можна прищепити хоч 20 сортів). Наступного року після окулірування (рано навесні), за умови вдалого приживлення компонентів, гілку, яка йде за щепленою брунькою, відрізаємо безпосередньо після тієї бруньки, яку щепили. Вже з бруньки формуємо гілку, яка нам потрібна.

Кожен власник ділянки, закладаючи сад, мріє якомога швидше отримати плоди, причому бажано різних сортів. Але де ж взяти місце на декількох сотках, які є в розпорядженні більшості наших садівників? Наше вирішення посадити новий тип саджанця дерево-сад. Це комбінація двох різних сортів на одному дереві. Ви скоротите кількість дерев на ділянці і проблема дефіциту землі вирішена, і на догляд за рослинами потрібно менше часу і сил. Дерево-сад живе дуже довго. Оскільки сорти розрізняються стійкістю до хвороб, наявність декількох сортів на одному дереві дозволяє не допустити масового розвитку хвороб.

Окуліровка - щеплення брунькою у Т-подібний розріз

Автор - Наталія Шевчук,
доцент кафедри садівництва
ім. проф. В.Л. Симиценка НУБіП України

ПЛОДОВИЙ букет

На одному дереві можна прищепити не лише десятки різних сортів однієї культури а й кількох плодових культур! Таке дерево виглядає чарівно, а в результаті отримаєте диво – букет смаків і насолоди.

Хто з ким дружить?

На одному дереві ідеально приживуться представники сливової групи (персик, слива, алича великоплідна, абрикос), до того ж різних сортів (вони навіть можуть мати різне забарвлення листків). Однією з найкращих прищеп для таких культур є алича дика (спеціально вирощене молоде дерево з добре розвиненими скелетними і напівскелетними гілками).

На яблуні часто добре приживається груша, а от яблуня на груші – гірше. Взагалі груша дружельюбна - її можна щепити на горобині, глоді, ірзі, айві. Вишню з черешнею - лише на вишні, черешні або міжвидових гібридах підроду *Cerasus*. Одна з найкращих прищеп для них - сіянець дикої черешні, вишні. У південних районах усю сливову групу можна щепити на сіянці персика або мигдалю. Головне правило - підщепа та прищепа повинні бути біологічно близькими.

Єдиним фронтом?

На одному дереві можна щепити і ранні, і пізні сорти взаємо-сумісних культур, рослини різних груп, кольорів тощо. Однак сила росту у них має бути приблизно однаковою, щоб дерево-сад було рівномірне. Інакше з часом більш рослі сорти пригнатьтимуть слабкорослі. Втім, щоб досягнути оптимального балансу, потрібно щепити більш слабкорослі сорти з південного боку. На одному дереві можна прищепити і 30-40 сортів. Але оптимальним вважається щеплення 5-10 сортів.

Агроволокно (упаковка) біле

УТД-90 60г/м² (1,6х10) – 222 грн за уп.

Агроволокно (упаковка) біле

УТД-90В 60г/м² (3,2х10) – 428 грн за уп.

Для укріплення овочевих, ягідних, а також рослин, що вимагають біля кореня поливу і під'язки. При заморозках до -8 агроволокно зберігає температуру в парнику та ґрунті в межах позитивної, захищає рослини від переохолодження, в першу чергу – кореневу систему. Володіє високими характеристиками міцності і стійкості до розриву, витримує сильні снігопади і товстий сніговий покрив при осінньо-зимовому захисті озимих, кущів і стовбурів дерев. Застосовується для парників, як альтернатива поліетиленовій плівці. На відміну від плівки, агроволокно дає рослинам «дихати».

Техніка щеплення

Найкращим способом щеплення при створенні дерева-саду є окулірування. Його можна проводити або вприклад, або Т-подібний розріз. Для цього використовуємо гілочки діаметром не більше 1,5 см (ідеально - 0,8-1 см). Якщо дерево 3-річне, щепимо скелетні гілки. Якщо старше – напівскелетні, обростаючі гілочки (на них можна прищепити хоч 20 сортів). Наступного року після окулірування (рано навесні) за умови благополучного приживлення компонентів, гілку, яка йде за щепленою брунькою, відрізаємо безпосередньо після тієї бруньки, яку щепили. Вже з бруньки формують гілку, яка нам потрібна.

Надійна фортеця

Для захисту штамбів молодих дерев від зайців напередодні зими, до настання морозів, дерева обв'язують сіткою (наприклад, малярною стрічкою) або обгортають папером (лощеним, гофрованим, пергаментним) - у кілька шарів, або агроволокном. Папір краще вибирати білого кольору – це захистить кору дерева ще й від сонячних опіків. Обгортати стовбур потрібно до самого низу, навіть прикидати вниз землю, щоб і миші ним не поласували.

Існують спеціальні захисні сітки, просочені спеціальними хімічними речовинами (репелентами), запах яких відлякує зайців і мишей. Репеленти продаються і для обприскування дерев – ними також можна скористатися. Однак існують і народні методи відлякування зайців. Для цього стовбури дерев змащують старим салом. Якщо ж зайці виявилися справжніми терміаторами і таки понівечили дерева, навесні доведеться їх лікувати. Для цього легенько очистити ножем ушкоджені місця, обробити рани дерева 3% мідним купоросом, коли розчин підсохне – замажте їх садовим варом.

Тетяна Гарник,
професор

Імунний щит

Літо красне минає швидко. На поріг проситься осінь, а з нею – різні негаразди із здоров'ям, якщо не подбати про зміцнення імунітету. Не треба шукати суперзасобів, які змусять організм стати міцним солдатиком у боротьбі проти застуд та вірусів. Усі вони «прописалися» у Вашому саду.

Природа створила фрукти і ягоди для збереження і зміцнення здоров'я. Їх потребує людина в усі пори року. Фрукти іноді є єдиним джерелом унікальних вітамінів та інших цінних компонентів. Зокрема, вони містять структуровану воду, яка за своєю будовою схожа на ту, що містить організм людини. Їхня цінність – у значному вмісті бета-каротину, який «опирається» розвитку багатьох хвороб. Більшість фруктів виявляє потужну очисну дію і бореться із закисненням організму, виводить із нього токсини, регулює процеси травлення і сприяє всмоктуванню корисних речовин. Фрукти також є унікальним джерелом ензимів, натуральних цукрів і біохімічних речовин, які захищають клітини від руйнування. Єдина засторога – оскільки організм засвоює фрукти дуже швидко (впродовж 30 хв.), їх краще споживати окремо від інших продуктів, що перетравлюються набагато довше. Наприклад, можна влаштувати тільки фруктовий сніданок або ж перекуску між сніданком і обідом чи обідом та вечерею. Сухофрукти більше наситять організм мінералами, ніж свіжі плоди (там – більша їх концентрація). Соки ж краще змішати із невеликою кількістю води безпосередньо перед вживанням – таким чином знизиться калорійність напою, зменшиться ризик розвитку карієсу і водночас пом'якшиться коливання рівня цукру в крові.

Алича

Ця маленька дика слива не тільки смачна, а й дуже корисна. У плодах різних сортів міститься від 4 до 10% цукрів (зокрема фруктоза – 1,3–1,5%, глюкоза – 1,8–2, сахара – 0,9–6,0), до 20 мг% вітаміну С, до 3 мг% каротину, яблучна і лимонна кислоти, пектинові, дубильні, азотисті та мінеральні речовини. З плодів аличі корисно готувати безалкогольні напої, вино, наливку, узвар, мармелад, пастилу. Зауважте, що в жовтих плодах аличі міститься багато лимонної кислоти і цукрів, а в більш темних сортах – багато пектинів. Алича підвищує апетит, очищає кров, нирки, тамує запалення, зокрема й при застудних захворюваннях.

Абрикос

Абрикоси чудово очищають організм від шлаків і завдяки високому вмісту антиоксидантів допомагають протистояти інфекціям. Надзвичайно корисні для дітей. Передусім їх рекомендують вживати в лікувальному харчуванні як загально-оздоровчий засіб. Тому, хто швидко втомлюється, рекомендовано випивати півсклянки соку щодня (перед або після вживання їжі, тобто роздільно). 3/4 склянки абрикосового соку достатньо для того, щоб забезпечити добову потребу людини у вітаміні С. Однак хворим на ЦД такі рекомендації не підходять. За вмістом каротину абрикос не поступається яєчному жовтку, крім того, його м'якоть – дуже калорійна. Доведено, що якщо спожити 100 г абрикосів, то вони вплинуть на кровоутворювальну систему так само, як і 40 мг заліза або 250 г свіжої печінки. Для зміцнення організму треба вживати щонайменше 200 г абрикосів тричі на день (порцію розділити на три рівні частини). Однак не варто це робити натще або одразу після вживання їжі, яка важко перетравлюється. Не запивайте абрикоси холодною водою. Це може спричинити пронос. Будьте обережні, якщо маєте виразкову хворобу чи загострення гастриту. У таких випадках краще використати настій із сушених плодів (5–8 штук залити 1 склянкою окропу, настояти упродовж години, пити тричі на день). До речі, пакистанські вчені вважають, що довголіття представників одного з племен країни сприяє традиція споживати багато абрикосів. Перевіримо?

Персик

Містить вітаміни В, С, бета-каротин, фолієву кислоту, залізо, калій, кальцій, магній, селен, фосфор, клітковину. Це потужний антиоксидант, що зміцнює імунну систему й активізує організм на боротьбу з інфекціями. Персики ідеальні для виведення токсинів з організму. Вони полегшують переварювання важкої і жирної їжі. Як зміцнювальний засіб ці фрукти рекомендують вживати навіть хворим зі зловиясними пухлинами. Узвар із свіжих персиків – ідеальний десерт для хворих нирок і печінки. А завдяки високому вмісту калію, каротину і вітаміну С вони незамінні для зміцнення серця.

Вишня

Містить багато корисних речовин, зокрема вітаміни В1, В2, С, бета-каротин, біотин, фолієву кислоту, пектини, залізо, калій, кальцій, магній, марганець, селен, фосфор, клітковину. Антоціани й антиоксиданти, якими вишня буквально «нашпигована», захищають нашу кровоносну систему, запобігаючи розвитку ішемічної хвороби серця, інфаркту та інсульту. Вони очищають організм від шкідливих продуктів обміну (зменшують рівень сечової кислоти), корисні для суглобів, дихальної, травної систем, подавляючи розвиток тифо- паратифозних бактерій. Оксиданти вишні сповільнюють процес старіння, регулюють обмінні процеси в організмі.

Зауважте, що кількість цінної для організму фолієвої кислоти у щойно достиглих вишнях не перевищує 0,05–0,15 мг% (добова потреба людини в цій речовині – 1 мг), однак, якщо ягоди «затримуються» на дереві упродовж «зайвих» 10–15 днів у теплу й сонячну погоду, її вміст підвищиться до 0,4–0,5 мг% (таке ж накопичення фолієвої кислоти відбувається і в ягодах малини – що спіліша ягода, то цінніша!).

Не забувайте додавати листя вишні до маринадів та домашніх квашених овочів. Флідоніжка вишні також має лікувальні властивості (протизапальні, в'яжучі, сечогінні). Взимку чудовий ароматний, лікувальний чай. Це дуже корисно.

Агрус

Плоди агрусу містять до 14% цукрів (переважно легкоасвоювані глюкоза та фруктоза), понад 1% пектинових речовин, до 2% органічних кислот, до 60 мг% аскорбінової кислоти, каротин, вітаміни В1, РР, мінеральні речовини (солі заліза, міді, калію, натрію, кальцію, магнію, багато фосфору). Найкраще вживати стиглі ягоди, а з недостиглих – готувати варення, кисіль, узвар, мармелад, вино, наливки. Агрус рекомендують дітям і людям похилого віку як дієтичний продукт для нормалізації порушеного обміну речовин, як тонізуючий та вітамінний засіб.

Виноград

Ягоди винограду містять азотисті речовини, цукри, клітковину, пектини, вітаміни С, групи В, Р та РР, фолієву кислоту, солі калію (205 мг%), кальцію, магнію, заліза, марганцю, кобальту, ферменти. Якщо споживати до 1 кг винограду на добу, можна отримати 2–3 добові норми фолієвої кислоти. Цінні ягоди й тим, що містять вітамін К. До речі, за хімічним складом ця ягода схожа на материнське молоко, тож переоцінити її значення для імунітету дуже важко. Виноград, особливо мускатних сортів, вирізняється фітонцидними властивостями. Він – цінний дієтичний продукт, який регулює обмін речовин, нормалізує роботу нервової системи. Глюкоза, що міститься у ягодах, позитивно впливає на роботу серцевого м'язу. Виноградний сік виводить з організму сечову кислоту, корисний при загальному виснаженні. Виноград добре очищає кров і кишечник від токсинів, ефективний для лікування хронічних хвороб шлунка, кишечника, печінки, жовчного міхура, нирок, легень. Також у винограді містяться антиоксиданти, які сповільнюють процес старіння. Словом, важко знайти орган, якому ця смакота завадить. Хіба що при діабеті від таких солодоців варто відмовитися.

Нектарин

Цей фрукт – чудове джерело бета-каротину і вітаміну С, які активізують імунну систему, а високий вміст калію сприяє нормалізації функції нервової і серцевої систем. Пігменти флавоноїди нектарина посилюють опірність організму проти різних вірусів та канцерогенів, а також зміцнюють колаген-білок, який сприяє укріпленню тканин і бореться з вільними радикалами. Цей фрукт – ефективний засіб для профілактики гіпертонії та атеросклерозу. Пектини плодів позитивно впливають на серцево-судинну систему. Нектарин смачний сам собою, а також поліпшує смак фруктово-овочевих салатів. Ці плоди покращують здоров'я шкіри. Косметичні маски з нектарина тонізують шкіру, насичують її вітамінами, омолоджують.

Маска. М'якоть 1 стиглого нектарина змішати з 1 ст. л. крохмалю і 1/2 ч. л. гарбузової олії. Нанести на обличчя на 15 хв., потім змити теплою водою. Використовувати маску два рази на тиждень для досягнення омолоджувального ефекту.

Черешня

Ця близька родичка вишні схожа на неї за хімічним складом, насамперед за вмістом вітаміну С і Р (найбільше це стосується темних сортів), однак у ній набагато більше вуглеводів (до 18%, переважно глюкоза). Лікарі рекомендують ягоди черешні як лікувально-дієтичний продукт для зміцнення здоров'я травної системи, стимуляції роботи нирок, зниження ваги і поліпшення загального стану організму. Сорти, які мають темні (майже чорні) плоди, крім того, зміцнюють судини і капіляри, запобігають утворенню антисклеротичних бляшок. Темно-червоні сорти черешні (200–300 г ягід) забезпечують лікувальну дозу Р-активних речовин, потрібних гіпертонікам.

Груша

Груша унікальна тим, що майже не провокує алергію, тому це чи не найперший фрукт у раціоні малюків. Також груші допомагають регулювати процеси травлення, а завдяки успішному поєднанню у їхньому складі вітаміну С та фолієвої кислоти стимулюють імунітет. У народній медицині здавна застосовували груші для профілактики застудних захворювань. Груші також містять рідкісні ефірні олії та біологічно активні речовини, які сприяють підвищенню імунітету й опірності інфекціям. Їх рекомендують вживати при підвищеній стомлюваності, у разі значних фізичних навантажень.

Якщо треба підвищити рівень гемоглобіну, щодня споживайте дві груші з медом (м'якоть розім'яти й змішати з 2 ч. л. меду).

Дуже цінні сухі груші в узварах, які підвищують дезінтоксикаційні властивості організму. Тож, подбайте про здорову зиму.

Яблуко

Цілющі властивості яблука важко перерахувати. Тому ВООЗ рекомендує для підтримання здоров'я щоденно вживати бодай два середні яблука і шість зерняток (не більше!). Яблука містять розчинну та нерозчинну клітковину, яка очищає травний тракт від токсинів, а організм – від важких металів та холестерину. Пектин перетворює токсини в гелеподібну речовину, завдяки чому вони виходять з організму швидко, м'яко і природно. А для зміцнення імунітету корисні як сирі яблука, так і печені, тому, якщо маєте проблеми із шлунково-кишковим трактом, запікайте яблука. З них отримаєте корисні органічні кислоти, цукри (до 16% – глюкоза, фруктоза, сахароза), вітаміни А, В1, РР, Р, каротин, дубильні речовини, пектини, цінні солі кальцію, калію, заліза, фосфору і 28 мікроелементів (!). А якщо споживатимете яблука зі шкіркою, то – ще й флавоноїди. До речі, південні сорти яблук містять менше вітаміну С, ніж ті, що виростили у середніх та північних широтах.

Користь яблук полягає ще й у тому, що вони підтримують кислотно-лужну рівновагу в організмі, поліпшують обмін речовин, виводять з організму токсини. Дуже ефективними є яблучні розвантажувальні дні. Доведено, що яблучний пектин затримує розвиток вірусу грипу А. У США провели цікаве дослідження і довели, що споживання 2–3 яблук на день знижує рівень захворюваності на застуду втричі (!). Полюбите яблука і яблучний чай (2–3 неочищені яблука закип'ятити в 1 л води). Такий напій корисний для нормалізації сольового обміну. Діабетикам і хворим на ожиріння найкраще використовувати кислі сорти яблук. Вживати можна і порошок із сушеної шкірки яблук (1 ст. л. на 1 склянку окропу). Теплий яблучний відвар чи настій допоможе й тоді, коли застуди не вдалося уникнути. Настій із листя яблуні – також цінний протизастудний засіб.

Ягідні пігулки

Корисними при імунодефіцитних станах є чорниця, малина, суниця, чорна смородина, ожина, брусниця, обліпиха, аронія, шипшина, журавлина (але лише свіжі, заморожені, сушені чи зацукровані). Завдяки щоденному вживанню 150–200 г цих ягід (можна і як морси) впродовж одного-півтора місяця суттєво поліпшиться загальний стан організму, зокрема зміцниться імунна система. Всім відомо, що калина й малина підвищують імунітет, успішно борючись із застудою.

У **чорноплідній горобині** багато калію, вона також помічна проти різних інфекцій, сприяє зміцненню імунної системи.

Важко переоцінити вплив на імунітет ягід **шипшини** – запас вітаміну С у них досягає 20–25%. Напої зі свіжих і сушених ягід захищають організм від інфекцій.

Також варто додати до раціону ягоди **журавлини**. З них можна приготувати морси або квас. Рецепт морсу: закип'ятити 1,5 л води, додати вичавки зі склянки ягід, ще трохи потримати на плиті, потім процідити, додати сік, що залишився, і 0,5 склянки цукру, перемішати, охолодити.

Брусниця має лікувальні властивості, бо її листя містить хром, марганець і мідь (мікроелементи, дуже цінні для регуляції обміну речовин), а також винну кислоту, рибофлавін, вітаміни В1, В2, органічні кислоти, фенолокислоти, пектинові, дубильні речовини, арбутин, барвники, сполуки марганцю. Брусниця із хріном – чудова приправа до м'ясних страв (300 г ягід перетерти, додати 70–100 г тертого хріну).

Сушені ягоди брусниці входять до складу більшості вітамінних чаїв.

Смородина

Це – справжня комора вітамінів, необхідних для життя, а також надзвичайно важливих біологічно активних компонентів (аскорбінова кислота, бета-каротин, фолієва кислота, вітаміни групи Р, кальцій, хлор, магній, калій, натрій, цинк, йод, фтор, мідь, залізо, клітковина). Чорну смородину вживають свіжою, з неї готують корисні варення, джем, мармелад, сік, пюре, ягоди не-ретирають із цукром. Бруншину й лікерів, листки – для ароматизації ква-су, приготування солінь, квашення огірків та капусти, оскільки листя має тонізуючу(може краще – дублячу та ароматизуючу) дію. Смо-родина – чудовий засіб для підвищення опірності організму. З цією метою (насамперед ослабленим людям) корисно пити сік зі свіжих ягід (по 50–100 г три рази на день), а також відвари й киселі із сушених плодів.

Ягоди смородини з молоком, медом – це чудовий загально-зміцнювальний засіб, як і листя, настояне на білому вині. Порошок із сушеного листя рекомендують вживати людям похилого віку. Як зміцнювальний настій у народній медицині радять пити настій із сухих плодів (1,5 ст. л. залити склянкою окропу, настояти упродовж 1–2 годин, процідити і вживати по 1–2 склянки 2 рази на день) – підвищує тонус, нормалізує роботу нервової системи. Чудово очищає організм такий засіб – 3–5 г сухих листків чорної смородини на склянку окропу, запарювати протягом 10–20 хв., процідити, вживати по 1/2–2 склянки 2–3 рази на день замість чаю, а запарене листя – чудовий протизапальний і знеболювальний засіб у вигляді компресу на суглоби.

- Ми залишаємо за собою право на:**

* Зміну ціни у зв'язку зі зміною тарифів пошти та з високою інфляцією.

Прізвище

Им'я

По батькові

Вулиця, № буд. і кв.

Місто/село

Район

Область

Індекс

Мобільний тел.

Ел. адреса

Код
клієнта

Обов'язково залишайте контактні телефони (Ваші або друзів чи знайомих)

Доставка:

7

Укрпоштою

7

НОВОЮ ПОШТОЮ

Підпис

Дата замовлення

Замовляйте також за тел.:

(067) 409 80 90;

(050) 410 74 40;

(093) 743 40 44.